

Cənub Qaz Dəhlizi
Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları

31 dekabr 2022-ci il tarixində başa çatan il üzrə
Müstəqil auditorun hesabatı ilə birlikdə

Mündəricat**Müstəqil auditorun hesabatı****Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları**

Konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat	1
Konsolidasiya edilmiş məcmu gəlir haqqında hesabat	2
Konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat	3
Konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat	4

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər

1. Ümumi məlumat	5
2. Mühüm uçot prinsipləri	5
3. Əhəmiyyətli uçot mühakimələri, təxminləri və fərziyyələri	21
4. Yeni və düzəliş edilmiş standart və şərhlər	22
5. Səqmentlər üzrə məlumatlar	25
6. Neft-qaz aktivləri	28
7. Avans ödənişləri	29
8. Asılı müəssisəyə investisiya	29
9. Kredit üzrə debitor borcları	30
10. İstifadə hüququ olan aktivlər və icarə öhdəlikləri	31
11. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri, depozitlər	32
12. Debitor borcları	33
13. Səhm kapitalı, əlavə ödənilmiş kapital, digər ehtiyatlar və qeyri-nəzarət payı	33
14. Borc öhdəlikləri və dövlət qrantı	34
15. Aktivlərin istismardan çıxarılması ilə bağlı öhdəliklər	36
16. Ticarət və digər kreditor borcları, hesablanmış öhdəliklər	36
17. Gəlirlər	36
18. Satışların maya dəyəri	37
19. Faiz gəliri	38
20. Vergilər	38
21. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar	40
22. Maliyyə risklərinin idarə edilməsinin məqsədləri və prinsipləri	41
23. Təəhhüdlər və şərti öhdəliklər	45
24. Cari biznes mühiti	47
25. Mühüm qeyri-nəzarət payı saxlanılan törəmə müəssisə	48
26. Hesabat tarixindən sonra baş vermiş hadisələr	50

Müstəqil auditorun hesabatı

Cənub Qaz Dəhlizi Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin
Rəhbərliyinə və Müşahidə Şurasına

Rəy

Biz Cənub Qaz Dəhlizi Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin ("Şirkət") və onun törəmə müəssisələrinin ("Qrup") 31 dekabr 2022-ci il tarixinə konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdan və həmin tarixdə başa çatan il üzrə konsolidasiya edilmiş məcmu gəlir, konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər və konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesablardan, habelə mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı da daxil olmaqla maliyyə hesabatlarına dair qeydlərdən ibarət olan konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditini apardıq.

Bizim fikrimizcə, əlavə edilən konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları 31 dekabr 2022-ci il tarixinə Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyətini və həmin tarixdə başa çatan il üzrə maliyyə nəticələrini və pul vəsaitlərinin hərəkətini Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına ("MHBS") uyğun olaraq bütün əhəmiyyətli aspektlər üzrə düzgün əks etdirir.

Rəy üçün əsas

Biz auditi Beynəlxalq Audit Standartlarına ("BAS") uyğun olaraq apardıq. Bizim həmin standartlar üzrə öhdəliklərimiz hesabatımızın "Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditi üzrə auditorun məsuliyyəti" bölməsində təsvir olunur. Mühasiblər üçün Beynəlxalq Etika Standartları Şurasının "Peşəkar mühasiblərin beynəlxalq etika məcəlləsi" (Beynəlxalq Müstəqillik Standartları ilə birlikdə) ("MBESS Məcəlləsi") uyğun olaraq biz Qrupdan müstəqillik və biz MBESS Məcəlləsinə uyğun olaraq etika ilə bağlı digər öhdəliklərimizi yerinə yetirmişik. Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit sübutu auditor rəyinin bildirilməsi üçün yetərli və müvafiq əsası təmin edir.

Əsas audit məsələləri

Əsas audit məsələləri peşəkar mühakiməmizə uyğun olaraq cari dövrün konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditi üçün daha önəmli olan məsələlərdir. Həmin məsələlər ümumilikdə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının tərəfimizdən aparılan auditi kontekstində və həmin hesabatlar üzrə rəyimiz formalaşdığı zaman nəzərdən keçirilmişdir və biz bu məsələlərə dair ayrıca rəy bildirmirik. Aşağıda göstərilən məsələlərin hər birinin audit zamanı hansı şəkildə nəzərdən keçirildiyi həmin kontekstdə təsvir olunur.

Biz hesabatımızın "Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditi üçün auditorun məsuliyyəti" bölməsində təsvir olunan öhdəliklərimizi, o cümlədən həmin məsələlərlə bağlı olan öhdəlikləri yerinə yetirdik. Müvafiq olaraq, apardığımız audit konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında əhəmiyyətli təhrif risklərinin tərəfimizdən qiymətləndirilməsinə cavab verəcək prosedurların yerinə yetirilməsini əhatə edirdi. Audit prosedurlarımızın, o cümlədən aşağıdakı məsələlərin nəzərdən keçirilməsi üçün yerinə yetirilmiş prosedurların nəticələri əlavə edilən konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə audit rəyimizin əsasını təşkil edir.

Əsas audit məsələsi

Gəlirlərin tanınması

Biz gəlirlərin tanınması məsələsini gəlirlərin məbləğinin konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına əhəmiyyəti səbəbindən ən vacib məsələlərdən biri hesab etdik. Bundan əlavə, 2022-ci il Qrupun tam fəaliyyət göstərdiyi ikinci il olmuşdur. Qrup təbii qaz və kondensatın satışı, eləcə də təbii qazın nəqli edilməsi ilə təmsil olunan müxtəlif gəlirlər mənbələrinə malikdir.

Gəlirlərin tanınmasına dair məlumatlar konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair 2-ci və 17-ci Qeydlərdə açıqlanmışdır

Apardığımız audit nəticəsində əsas audit məsələsinin həlli

Biz gəlirlərin tanınması ilə bağlı Qrupun uçot siyasətini təhlil etdik və Qrupun gəlir mənbələri barədə anlayış əldə etdik.

Biz, təbii qaz və kondensat üzərində nəzarətin ötürülməsi ilə bağlı satış müqavilələrinin şərtlərini təhlil etdik. Kondensatın və təbii qazın satışları üçün biz aylıq yük qaimələrində göstərilən həcmələri müvafiq hesab-fakturalarda göstərilən qiymətlərə vuraraq gəlirləri yenidən hesabladıq və Qrup tərəfindən tanınan gəlirlərin məbləği ilə razılaşdıq.

Biz, göstərilən xidmətlər üzərində nəzarətin ötürülməsi ilə bağlı təbii qazın nəqli müqavilələrinin şərtlərini təhlil etdik. Nümunə əsasında, göstərilən nəqli etmə xidmətləri üçün, biz yük göndərmə qaimələrində göstərilən nəqli olunmuş təbii qazın həcmi təbii qazın nəqli müqavilələrində göstərilən daşınma tarifi dərəcələrinə vuraraq gəlirləri yenidən hesabladıq və Qrup tərəfindən tanınan gəlirlərin məbləği ilə razılaşdıq.

Biz, cari ilin aylıq satış qeydlərini əvvəlki ilin qeydləri ilə müqayisə etdik və qeyri-adi dəyişiklikləri təhlil etdik.

Nümunə əsasında, müştərilərdən debitor borcları qalıqlarına dair təsdiqlər əldə etdik.

Biz konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlərdəki gəlirlərin açıqlanmasını təhlil etdik.

Building a better
working world

Aparığımız audit nəticəsində əsas audit məsələsinin həlli

Əsas audit məsələsi

Təbii qaz və kondensat ehtiyatlarının qiymətləndirilməsi

Təbii qaz və kondensat ehtiyatlarının qiymətləndirilməsi köhnəlmə, tükənmə və amortizasiya xərclərinə, istismardan çıxarılma ehtiyatlarına və neft-qaz aktivlərinin dəyərsizləşmə amillərinin təhlilinə, habelə müvafiq avans ödənişlərinə əhəmiyyətli təsir göstərir. Qrupun pay sahibi olduğu yatağın təbii qaz və kondensat ehtiyatlarının qiymətləndirilməsi üçün beynəlxalq səviyyədə tanınmış müstəqil ehtiyat mühəndisləri cəlb edilmişdir.

Təbii qaz və kondensat ehtiyatlarının təxminlərinə dair məlumat konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair 3 sayılı Qeyddə açıqlanır.

Biz ehtiyat mühəndislərinin işlətdiyi fərziyyələri Qrupun təsdiq edilmiş büdcəsi və keçmiş dövrlər üzrə məlumatları ilə müqayisə etdik.

Biz əsas fərziyyələri qiymətləndirdik və ehtiyat mühəndisləri tərəfindən təqdim edilmiş ehtiyatlara və resurslara dair qiymətləndirmələri dəyərsizləşmə, köhnəlmə, tükənmə, amortizasiyanın hesablanması və neft-qaz aktivlərinin istismardan çıxarılması, dəyərsizləşməyə səbəb olan amillərin təhlili və əlaqəli avans ödənişlərə daxil edilmiş məbləğlərlə müqayisə etdik.

Biz konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlərdə kondensat və təbii qaz ehtiyatlarına dair qiymətləndirmələri təhlil etdik.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə Rəhbərliyin və Müşahidə Şurasının məsuliyyəti

Rəhbərlik konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının MHBS-yə uyğun hazırlanması və düzgün təqdim edilməsi, həmçinin fırıldaqqılıq və ya səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq əhəmiyyətli səhvlər olmayan konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün rəhbərliyin lazım bildiyi daxili nəzarətə görə məsuliyyət daşıyır.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarını hazırlayarkən, rəhbərliyin Qrupu ləğv etmək və ya əməliyyatları dayandırmaq niyyəti olduğu və ya bunu etməkdən başqa heç bir real alternativ olmadığı hallar istisna olmaqla, rəhbərlik Qrupun daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməsi qabiliyyətinin qiymətləndirilməsinə, daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətlə bağlı məsələlərin açıqlanmasına və mühasibat uçotunun daim fəaliyyətdə olan müəssisə konsepsiyasının istifadə edilməsinə görə məsuliyyət daşıyır.

Müşahidə Şurası Qrupun maliyyə hesabatlarının hazırlanması prosesinə nəzarətə görə məsuliyyət daşıyır.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının audit üzrə auditorun məsuliyyəti

Bizim məqsədimiz ümumiyyətlə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında fırıldaqqılıq və ya səhv nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olmamasına kifayət qədər əminlik əldə etmək və rəyimiz daxil olan auditor hesabatını təqdim etməkdir. Kifayət qədər əminlik əminliyin yüksək dərəcəsini ifadə edir, lakin BAS-a uyğun olaraq aparılmış audit nəticəsində mövcud olan bütün təhriflərin üzə çıxarılmasına zəmanət vermir. Təhriflər fırıldaqqılıq və ya səhv nəticəsində əmələ gələ bilər və fərdi və ya məcmu halda götürülməklə hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının əsasında istifadəçilərin qəbul edəcəyi iqtisadi qərarlara təsir göstərmələrini ehtimal etməyə əsas olacağı halda əhəmiyyətli hesab olunur.

BAS-a uyğun olaraq aparılmış auditin bir hissəsi olaraq biz audit zamanı peşəkar mühakimə və peşəkar skeptisizm tətbiq edirik. Biz həmçinin:

- ▶ Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olması risklərini müəyyən edir və qiymətləndirir, həmin risklərə cavab olaraq audit prosedurlarını layihələşdirir və həyata keçirir, eləcə də rəyimiz üçün əsas yaratmaq məqsədilə kifayət və münasib olan audit sübutunu əldə edirik. Fırıldaqçılıq nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riski səhvlər nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riskindən yüksəkdir, çünki fırıldaqçılığa gizli sözləşmə, saxtakarlıq, bilərəkdən səhv buraxma, yanlış təqdimat və ya daxili nəzarət qaydalarına əməl olunmaması daxil ola bilər;
- ▶ Müəyyən şəraitdə münasib olan audit prosedurlarının işlənilib hazırlanması məqsədilə audite aid olan daxili nəzarət elementləri haqqında anlayış əldə edir, lakin bu zaman Qrupun daxili nəzarət sisteminin səmərəliliyi haqqında rəy bildirmək məqsədini güdmürük;
- ▶ Rəhbərlik tərəfindən istifadə edilmiş uçot prinsiplərinin münasibliyini, uçot təxminlərinin və əlaqəli açıqlamaların əsaslılığını qiymətləndiririk;
- ▶ Rəhbərlik tərəfindən mühasibat uçotunun daim fəaliyyətdə olan müəssisə konsepsiyasının tətbiqinin münasibliyi və əldə edilmiş audit sübutlarına əsaslanaraq Qrupun daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməsi ilə bağlı əhəmiyyətli şübhə doğuran hadisə və ya şəraitlərlə əlaqədar mühüm qeyri-müəyyənliyin olub - olmaması haqqında nəticə çıxarıyıq. Mühüm qeyri-müəyyənliyin mövcud olduğu qənaətimiz halda, biz auditor hesabatımızda konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarındakı əlaqəli açıqlamalara diqqəti yönəltməliyik və ya, əgər bu cür açıqlamalar qeyri-münasib olarsa, rəyimizə düzəliş etməliyik. Bizim nəticələr audit hesabatımızın tarixinədək əldə etdiyimiz audit sübutlarına əsaslanır. Lakin gələcək hadisə və ya şəraitlər Qrupun daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməməsinə gətirib çıxara bilər;
- ▶ Məlumatların açıqlanması da daxil olmaqla konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının ümumi təqdimatı, strukturu və məzmununu, eləcə də konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının müvafiq əməliyyat və hadisələri düzgün təqdim edib-etmədiyini qiymətləndiririk;
- ▶ Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları haqqında rəy bildirmək üçün Qrupa daxil olan müəssisələrin maliyyə məlumatları və fəaliyyəti ilə bağlı kifayət qədər audit sübutlarını əldə edirik. Biz Qrup auditinin yönləndirilməsi, nəzarət edilməsi və nəticələrinə görə məsuliyyət daşıyıyıq. Biz audit rəyinə görə müstəsna məsuliyyət daşıyıyıq.

Biz, digər məsələlərlə yanaşı, auditin planlaşdırılmış əhatə dairəsi, vaxtı və əhəmiyyətli audit nəticələri, o cümlədən audit zamanı daxili nəzarətdə hər hansı əhəmiyyətli çatışmazlıqları tərəfimizdən müəyyən olunduğu halda Müşahidə Şurasının nəzərinə çatdırırıq.

Bundan əlavə biz Müşahidə Şurasına müstəqilliklə bağlı müvafiq etik tələblərə riayət etdiyimiz barədə, eləcə də müstəqilliyimizə təsir göstərə bilməsi əsaslı olaraq ehtimal edilə bilən bütün münasibətlər və digər məsələlər və tələb olunan hallarda təhdidlərin aradan qaldırılması üçün görülən tədbirlər və ya tətbiq edilən ehtiyat tədbirləri haqqında xəbər verdiyimiz barədə bəyanat təqdim edirik.

Building a better
working world

Müşahidə Şurasına təqdim edilmiş məsələlərdən biz cari dövrün konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditi üçün daha önəmli olan və beləliklə də əsas audit məsələlərini təşkil edən məsələləri müəyyən edirik. Tətbiq edilən qanun və ya normativ aktlar belə məsələlərin açıqlanmasına yol vermədiyi və ya, müəyyən məsələnin auditor hesabatına daxil edilərsə, belə daxil etmənin mənfi nəticələrinin həmin məlumatın açıqlanmasından əldə edilən faydanı üstələyəcəyini müəyyən etdiyimiz çox nadir hallar istisna olmaqla, biz bu məsələləri auditor hesabatında təsvir edirik.

Bu müstəqil auditorun hesabatının təqdim edilməsi ilə nəticələnən auditə görə məsuliyyətli partnyor Azər Babayevdir.

Ernst & Young Holdings (CIS) B.V.

14 İyun 2023-cü il

Bakı, Azərbaycan

Konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat

31 dekabr 2022-ci il tarixinə

(Məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

	Qeyd	31 dekabr 2022-ci il	31 dekabr 2021-ci il
Aktivlər			
Uzunmüddətli aktivlər			
Neft-qaz aktivləri	6	8,145,291	8,469,087
Avans ödənişləri	7	3,106,641	2,537,145
Asılı müəssisəyə investisiya	8	396,589	264,574
Kredit üzrə debitor borcları	9	269,513	546,775
İstifadə hüququ olan aktiv	10	14,414	20,180
Təxirə salınmış vergi aktivləri	20	43,325	-
Digər uzunmüddətli aktivlər		10,554	15,177
Cəmi uzunmüddətli aktivlər		11,986,327	11,852,938
Cari aktivlər			
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	11	206,132	235,481
Depozitlər	11	1,170,398	320,278
Debitor borcları	12	224,810	212,345
Kredit üzrə debitor borclarının cari hissəsi	9	145,402	-
Mal-material ehtiyatları		38,750	38,167
Digər cari aktivlər		12,037	13,513
Cəmi cari aktivlər		1,797,529	819,784
Cəmi aktivlər		13,783,856	12,672,722
Kapital və öhdəliklər			
Kapital			
Səhm kapitalı	13	2,415,800	2,415,800
Əlavə ödənilmiş kapital	13	31,481	31,481
Digər ehtiyatlar	13	36,000	(47,886)
Məcmu məzənnə fərqləri		(29,482)	(15,296)
Bölüşdürülməmiş mənfəət/(yığılmış zərər)lər		961,571	(147,495)
Ana şirkətin səhmdarlarına aid olan kapital		3,415,370	2,236,604
Qeyri-nəzarət payı	25	2,287,947	1,788,614
Cəmi kapital		5,703,317	4,025,218
Uzunmüddətli öhdəliklər			
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri	14	6,401,955	6,925,827
Dövlət qrantı	14	537,140	559,209
Aktivlərin istismardan çıxarılması öhdəlikləri	15	183,579	199,458
Təxirə salınmış vergi öhdəliyi	20	20,218	20,033
İcarə öhdəliyi	10	10,772	17,186
Digər uzunmüddətli öhdəliklər		23,438	67,076
Cəmi uzunmüddətli öhdəliklər		7,177,102	7,788,789
Cari öhdəliklər			
Ticarət və digər kreditor borcları	16	61,515	54,155
Qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi	14	781,003	750,205
Hesablanmış öhdəliklər	16	42,473	39,675
Mənfəət vergisi üzrə kreditor borcu	20	12,032	8,842
İcarə öhdəliyinin cari hissəsi	10	6,414	5,838
Cəmi cari öhdəliklər		903,437	858,715
Cəmi kapital və öhdəliklər		13,783,856	12,672,722

Grup adından imzaladılar və təsdiq etdilər

Əfqan İsayev, Baş Direktor

Adil Paşayev, Maliyyə Direktoru

Əlavə olunmuş qeydlər bu konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının tərkib hissəsidir.

14 İyun 2023-cü il

14 İyun 2023-cü il

Konsolidasiya edilmiş məcmu gəlir haqqında hesabat**31 dekabr 2022-ci il tarixində başa çatan il üzrə***(Məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)*

	Qeyd	31 dekabr 2022-ci ildə başla çatan il	31 dekabr 2021-ci ildə başla çatan il
Gəlirlər	17	2,649,957	1,763,092
Satışların maya dəyəri	18	(344,916)	(328,717)
Ümumi mənfəət		2,305,041	1,434,375
Ümumi və inzibati xərclər		(306,259)	(265,620)
Nəqlətmə tarifləri		(74,246)	(64,338)
Digər gəlir	14, 21	54,911	26,293
Əməliyyat fəaliyyətindən mənfəət		1,979,447	1,130,710
Faiz gəliri	19	87,044	34,001
Maliyyə xərcləri	10, 14, 15	(551,514)	(417,343)
Asılı müəssisənin nəticələrində pay	8	62,315	68,380
Məzənnə fərqi gəlir/(zərər)		524	(2,718)
Mənfəət vergisindən əvvəlki mənfəət		1,577,816	813,030
Mənfəət vergisi faydası/(xərcləri)	20	30,583	(17,633)
İl üzrə mənfəət		1,608,399	795,397
Digər məcmu gəlir			
<i>Sonrakı dövrdə mənfəət və ya zərəre yenidən təsnif ediləcək digər məcmu gəlir</i>			
Xarici asılı müəssisənin çevrilməsi üzrə məzənnə fərqləri	8	(14,186)	(23,251)
Asılı müəssisənin pul vəsaitlərinin hərəkətinin hedc ehtiyatı üzrə xalis mənfəət	8, 13	83,886	25,477
İl üzrə digər məcmu gəlir, vergilər çıxıldıqdan sonra		69,700	2,226
İl üzrə cəmi məcmu gəlir		1,678,099	797,623
Mənfəət aiddir:			
Ana şirkətin səhmdarlarına		1,109,066	456,006
Qeyri-nəzarət payına		499,333	339,391
		1,608,399	795,397
Cəmi məcmu gəlir aiddir:			
Ana şirkətin səhmdarlarına		1,178,766	458,232
Qeyri-nəzarət payına		499,333	339,391
		1,678,099	797,623

Konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat**31 dekabr 2022-ci il tarixində başa çatan il üzrə***(Məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)*

	Qeyd	31 dekabr 2022-ci ildə başla çatan il	31 dekabr 2021-ci ildə başla çatan il
Əməliyyat fəaliyyətləri			
Mənfəət vergisindən əvvəl mənfəət		1,577,816	813,030
<i>Vergidən əvvəl mənfəət xalis pul vəsaitlərinin hərəkəti ilə üzləşdirmək məqsədilə aparılmış qeyri-nağd düzəlişlər</i>			
Maliyyə xərcləri	10, 14, 15	551,514	417,343
Əsas vəsaitlərin və istifadə hüququ olan aktivlərin köhnəlməsi və tükənməsi	6, 10	337,129	319,231
Asılı müəssisənin nəticəsində pay (Gözlənilən kredit zərərinin (GKZ) qaytarılması)/GKZ	8	(62,315)	(68,380)
		(4,437)	3,364
Digər gəlir	14, 21	(54,911)	(26,293)
Faiz gəliri	19	(87,044)	(34,001)
<i>Dövrüyyə kapitalında dəyişikliklər</i>			
Debitor borcları		(5,757)	(102,254)
Mal-material ehtiyatları		(583)	(3,463)
Digər aktivlər		24,691	(14,384)
Ticarət və digər kreditör borcları		21,905	31,820
Hesablanmış öhdəliklər		2,798	(8,248)
Əməliyyat fəaliyyətləri üzrə əldə edilmiş pul vəsaitləri		2,300,806	1,327,765
Ödənilmiş mənfəət vergisi		(9,367)	(7,648)
Alınmış faiz		6,064	5,549
Əməliyyat fəaliyyətləri üzrə əldə edilmiş xalis pul vəsaitləri		2,297,503	1,325,666
İnvestisiya fəaliyyətləri			
Depozitlərin yerləşdirilməsi	11	(1,330,000)	(330,000)
Depozitlərin çıxarılması	11	490,000	289,128
Əlaqəli tərəflərə verilmiş kreditlərin qaytarılmasından daxilolmalar	9	63,909	84,551
Əlaqəli tərəflərə verilmiş kreditlər üzrə faizlərdən daxilolmalar		-	5,871
Səhmlərin alınması üçün avans ödənişlər	7	(567,120)	-
Neft-qaz əmlakına investisiyalar		(63,986)	(66,050)
Asılı müəssisəyə investisiyanın geri alınması		-	55,480
İnvestisiya fəaliyyətləri üzrə (istifadə edilmiş)/əldə edilmiş xalis pul vəsaitləri		(1,407,197)	38,980
Maliyyələşdirmə fəaliyyətləri			
Borc öhdəliklərinin ödənilməsi	14	(692,586)	(75,663)
İcarə öhdəliklərinin əsas hissəsinin ödənilməsi	10, 14	(5,838)	(5,493)
Törəmə müəssisədə qeyri-nəzarət payların satılması üçün təxirə salınmış ödənişdən daxilolmalar	9	96,411	31,018
Ödənilmiş faiz	14	(317,642)	(1,136,982)
Maliyyələşdirmə fəaliyyəti üzrə istifadə edilmiş xalis pul vəsaitləri		(919,655)	(1,187,120)
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərində xalis (azalma)/ artım		(29,349)	177,526
İlin əvvəlində pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	11	235,481	57,955
İlin sonunda pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	11	206,132	235,481

Əlavə olunmuş qeydlər bu konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının tərkib hissəsidir.

Konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat

31 dekabr 2022-ci il tarixində başa çatan il üzrə

(Məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

	Səhm kapitalı	Əlavə ödenilmiş kapital	Digər ehtiyatlar (Qeyd 13)	Məcmu məzənnə fərqləri	Bölüşdürülməmiş mənfəət	Cəmi	Qeyri-nezərə payları	Cəmi kapital
1 yanvar 2021-ci il	2,415,800	31,481	(73,363)	7,955	(603,501)	1,778,372	1,449,223	3,227,595
İl üzrə mənfəət	-	-	-	-	456,006	456,006	339,391	795,397
Digər məcmu mənfəət / (zərər)	-	-	25,477	(23,251)	-	2,226	-	2,226
Cəmi məcmu mənfəət / (zərər)	-	-	25,477	(23,251)	456,006	458,232	339,391	797,623
31 dekabr 2021-ci il	2,415,800	31,481	(47,886)	(15,296)	(147,495)	2,236,604	1,788,614	4,025,218
İl üzrə mənfəət	-	-	-	-	1,109,066	1,109,066	499,333	1,608,399
Digər məcmu mənfəət / (zərər)	-	-	83,886	(14,186)	-	69,700	-	69,700
Cəmi məcmu mənfəət / (zərər)	-	-	83,886	(14,186)	1,109,066	1,178,766	499,333	1,678,099
31 dekabr 2022-ci il	2,415,800	31,481	36,000	(29,482)	961,571	3,415,370	2,287,947	5,703,317

Əlavə olunmuş qeydlər bu konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının tərkib hissəsidir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

1. Ümumi məlumat

Cənub Qaz Dəhlizi Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti ("Şirkət", "Ana şirkət" və ya "CQD QSC") Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 287 sayılı 25 fevral 2014-cü il tarixli Sərəncamı ilə yaradılmışdır. Şirkət 31 mart 2014-cü il tarixində Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun olaraq təsis edilmişdir. Şirkətin 51%-i Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyi ("İN") tərəfindən təmsil olunan Azərbaycan Respublikasının hökumətinə ("Dövlət"), 49%-i isə Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Şirkətinə ("SOCAR") məxsusdur. Şirkət Azərbaycan Respublikasında yerləşir. Rəsmi ünvan: Azərbaycan Respublikası, Bakı şəhəri, AZ 1000, Neftçilər prospekti, 73.

Şirkət "Şahdəniz" (ŞD) qaz-kondensat yatağının tam miqyaslı istismarı, Cənubi Qafqaz Boru Kəmərinin ("CQBK") genişləndirilməsi, Trans-Anadolu Boru Kəməri ("TANAP") və Trans-Adriatik Boru Kəməri ("TAP") layihələrində (birlikdə "Layihələr") Dövlətin iştirak paylarının birləşdirilməsi, idarə edilməsi və maliyyələşdirilməsi məqsədləri ilə təsis edilmişdir. Şirkətin törəmə müəssisələri aşağıdakılardır:

Adı	Təsis olunduğu ölkə	% kapitalda pay	
		31 dekabr 2022-ci il	31 dekabr 2021-ci il
SGC Upstream MMC	Azərbaycan	100%	100%
SGC Midstream MMC	Azərbaycan	100%	100%
TANAP Doğalgaz İletim A.Ş. ("TANAP A.Ş.")	Türkiyə	51%	51%
AzTAP GmbH	İsveçrə	100%	100%

Şirkət AzTAP GmbH-nin vasitəçiliyi ilə Trans Adriatic Pipeline AG-də ("TAP AG") 20%-lik pay saxlayır.

2. Mühüm uçot prinsipləri

Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası

Şirkətin və onun törəmə müəssisələrinin (birlikdə "Qrup") 31 dekabr 2022-ci il tarixində başa çatan il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları Beynəlxalq Mühəsibət Uçotu Standartları Komitəsi ("BMUSK") tərəfindən buraxılmış Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına ("MHBS") uyğun olaraq hazırlanmışdır. Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında tətbiq edilmiş əsas uçot prinsipləri aşağıda təqdim edilir.

Qrup konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarını fəaliyyətinin fasiləsiz davam edəcəyi prinsipi əsasında hazırlamışdır.

Konsolidasiya üçün əsas

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları Şirkətin və onun törəmə müəssisələrinin 31 dekabr 2022-ci il tarixinə maliyyə hesabatlarından ibarətdir.

Törəmə müəssisələr (strukturlaşdırılmış müəssisələr daxil olmaqla) Qrupun nəzarətində olduğu bütün müəssisələrdir. Nəzarətə bu halda nail olunur ki, Qrup investisiya obyektində iştirakı ilə əlaqədar dəyişən daxilomalar üzrə risklərə məruz qalsın və ya hüquqlar əldə etsin və investisiya obyektini üzərində səlahiyyəti vasitəsilə həmin daxilolmalara təsir etmək imkanı qazansın. Xüsusilə, Qrup investisiya obyektinə yalnız və yalnız aşağıdakılara malik olduğu halda nəzarət edir:

- ▶ Investisiya obyektini üzərində səlahiyyətə (yəni investisiya obyektinin müvafiq fəaliyyətini idarəetmə imkanını verən mövcud hüquqlara malik olsun);
- ▶ Investisiya obyektində iştirakla əlaqədar dəyişən daxilolmalar üzrə risklərin təsirinə və ya hüquqlara malik olsun; və
- ▶ Investisiya obyektini üzərində olan səlahiyyətindən istifadə edərək, onun daxilolmalarına təsir etmək imkanına malik olsun.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm uçot prinsipləri (davamı)

Konsolidasiya üçün əsas (davamı)

Qrup səs çoxluğundan az paya və ya investisiya obyektində analoji hüquqlara sahib olanda Qrup investisiya obyektinə üzrə nəzarət hüququnun olub-olmadığını qiymətləndirərkən bütün müvafiq fakt və şərtləri, o cümlədən aşağıdakıları nəzərdən keçirir:

- ▶ Investisiya obyektində digər səsvermə hüquqlarının sahibləri ilə müqavilə əsasında razılaşma;
- ▶ Digər müqavilə əsasında razılaşmalardan irəli gələn hüquqlar;
- ▶ Qrupun səsvermə hüquqları və potensial səsvermə hüquqları.

Qrup investisiya obyektinə üzərində nəzarətin olub-olmadığını o halda yenidən qiymətləndirir ki, fakt və şərtlər nəzarətin üç elementindən bir və ya bir neçəsində dəyişikliyin olduğunu göstərsin. Törəmə müəssisənin konsolidasiyası Qrup törəmə müəssisə üzərində nəzarət əldə edəndə başlayır və Qrup törəmə müəssisə üzrə nəzarəti itirəndə başa çatır. Törəmə müəssisənin il ərzində əldə etdiyi və ya xaric etdiyi aktivlər, öhdəliklər, gəlir və xərclər Qrupun nəzarəti əldə etdiyi tarixdən Qrupun törəmə müəssisə üzərində nəzarəti dayandırması tarixinədək konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına daxil edilir.

Mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlirin hər bir komponenti, defisit qalıqla nəticələnsə belə, Qrupun əsas müəssisəsinin səhmdarlarına və qeyri-nəzarət iştirak payına aid edilir. Lazım olduqda, törəmə müəssisələrin uçot siyasətlərinin Qrupun uçot siyasətinə uyğun olması üçün törəmə müəssisələrin maliyyə hesabatlarına düzəlişlər edilir. Şirkətdaxili əməliyyatlar, qalıqlar və Qrup şirkətləri arasındakı əməliyyatlar üzrə reallaşmamış gəlirlər konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarından silinir. Həmçinin, reallaşmamış zərərlər konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarından çıxarılır, lakin, köçürülmüş aktivin dəyərsizləşmə göstəricisi kimi nəzərə alınır.

Törəmə müəssisənin mülkiyyət payında nəzarətin itirilməsi ilə nəticələnməyən dəyişiklik kapital əməliyyatı kimi uçota alınır.

Qrup törəmə müəssisə üzərində nəzarət hüququnu itirirsə, bu zaman o, əlaqəli aktivlərin (qudvil daxil olmaqla), öhdəliklərin, qeyri-nəzarət iştirak payının və kapitalın digər komponentlərinin tanınmasını dayandırır, nəticədə əldə edilən gəlir və ya zərər mənfəət və ya zərərdə tanınır. Saxlanılmış hər hansı investisiya ədalətli dəyərle tanınır.

Müəssisələrin birləşməsi

Müəssisələrin birləşməsi satınalma metodu üzrə uçota alınır. Satınalma dəyəri alış tarixindəki ədalətli dəyərle ölçülən köçürülmüş ödəniş və satın alınan müəssisədə qeyri-nəzarət payı məbləğinin məcmusu şəklində ölçülür. Alıcı müəssisə hər bir müəssisə birləşməsi üçün satın alınan müəssisədə qeyri-nəzarət payını satın alınan müəssisənin ədalətli dəyəri və ya xalis müəyyən edilə bilən aktivlərinin proporsional payı ilə ölçür. Çəkilən alış məsrəfləri xərclərə silinir və inzibati xərclərə aid edilir. Qrup hər hansı müəssisəni satın aldıqda, o, müvafiq təsnifləşdirmə və təyin olunma üçün nəzərdə tutulmuş maliyyə aktiv və passivlərini alış tarixində qüvvədə olan müqavilə şərtləri, iqtisadi şərait və şərtlərə əsasən qiymətləndirir. Bura əsas müqavilədə əlaqədar törəmə alətlərin satın alınan müəssisə tərəfindən ayrılması da aid edilir.

Müəssisələrin mərhələli birləşməsi zamanı alıcı müəssisənin satın alınan müəssisədə hər əvvəlki mərhələdə sahib olduğu pay, alış tarixindəki ədalətli dəyərle yenidən qiymətləndirilir və mənfəət və ya zərər kimi əks etdirilir.

Alıcı müəssisə tərəfindən köçürülməli olan hər hansı şərti ödəniş alış tarixində ədalətli dəyərle tanınır. Kapital kimi təsnifləşdirilən şərti ödəniş yenidən qiymətləndirilmir və sonrakı hesablaşmalar kapitalda uçota alınır. Maliyyə aləti olan və 9 sayılı MHBS-nin əhatə dairəsinə aid olan aktiv və ya öhdəlik kimi təsnifləşdirilən şərti ödəniş ədalətli dəyərle ölçülür, ədalətli dəyərdə dəyişikliklər isə 9 sayılı MHBS-yə uyğun olaraq mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda tanınır. 9 sayılı MHBS-nin əhatə dairəsinə aid olmayan digər şərti ödəniş hər hesabat tarixində ədalətli dəyərle ölçülür, ədalətli dəyərdə dəyişikliklər isə mənfəət və ya zərərdə tanınır.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm uçot prinsipləri (davamı)

Konsolidasiya üçün əsas (davamı)

Qeyri-nəzarət payı ("QNP") olan səhmdarlarla əməliyyatlar

Nəzarətin itirilmədiyi halda Qrupun törəmə müəssisədə olan iştirak payındakı dəyişiklik kapital əməliyyatları kimi (yeni pay sahibləri ilə olan əməliyyatlar kimi) uçota alınmalıdır. Bu cür hallarda nəzarət və QNP-nin balans dəyərlərinə, törəmə müəssisədə uyğun iştirak payının dəyişməsinə əks etdirəcək şəkildə düzəliş verilməlidir. QNP-yə verilən düzəliş məbləği və ödənilən məbləğin ədalətli dəyəri arasındakı fərq birbaşa kapitalda uçota alınmalıdır və Qrupun pay sahiblərinə aid edilməlidir.

Birgə nəzarət altında olan müəssisələrlə birləşmələr

Qrup birləşmə baş verdiyi tarixdən ümumi nəzarət altında olan müəssisələrlə birləşmələrin uçotu üçün "payların birləşdirilməsi" metodunu tətbiq edir.

"Payların birləşdirilməsi" metoduna aşağıdakılar daxildir:

- ▶ Birləşən müəssisələrin aktivləri və öhdəlikləri balans dəyəri ilə əks etdirilir. Birləşmə tarixində ədalətli dəyərləri əks etdirmək və ya hər hansı yeni aktiv və ya öhdəliyi tanımaq üçün düzəlişlər aparılmır. Yalnız mühasibat uçotu prinsiplərinin uyğunlaşdırılması məqsədilə düzəlişlərə yol verilir;
- ▶ Birləşdirmə nəticəsində heç bir "yeni" qudvil tanınmır. Tanınan yeganə qudvil birləşən müəssisələrin hər hansı birinə aid olan mövcud qudvildir. Ödənilmiş/köçürülmüş vəsait və alınmış xalis aktivlər arasında hər hansı fərq kapitalın tərkibində tanınır;
- ▶ Cəmi məcmu gəlir birləşmə baş verdiyi dövrdən birləşən müəssisələrin nəticələrini əks etdirir.

Biznes olmayan müəssisənin alınması

Qrup biznes olmayan müəssisə əldə etdikdə, əldə etmə dəyərini əldə olunan müəssisənin fərdi müəyyən edilə bilən aktiv və öhdəlikləri arasında aşağıdakı kimi bölüşdürür:

- ▶ İlk olaraq maya dəyərindən fərqli olan məbləğdə qiymətləndirilmiş fərdi müəyyən edilə bilən aktiv və ya öhdəliklər üçün müəssisə ilkin olaraq həmin aktiv və ya öhdəliyi tətbiq olunan MHBS standartında qeyd olunan məbləğ ilə qiymətləndirir;
- ▶ Qrup ilkin olaraq maya dəyərindən fərqli olan məbləğ ilə qiymətləndirilmiş müəyyən edilə bilən aktiv və öhdəliklərə aid edilən məbləğləri əldə olunan Qrupun əməliyyat qiymətindən çıxır və sonra qalıq əməliyyat qiymətini qalan müəyyən edilə bilən aktiv və öhdəliklərə onların əldə olunma tarixinə olan müvafiq ədalətli dəyərlərinə əsaslanaraq aid edilir.

Asılı müəssisəyə investisiya

Asılı müəssisə Qrupun əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərdiyi müəssisədir. Əhəmiyyətli dərəcədə təsir investisiya obyektinin maliyyə siyasəti və əməliyyat prinsiplərinə dair qərarların qəbul edilməsində iştirak hüququ deməkdir, lakin həmin prinsiplər üzrə nəzarət və ya birgə nəzarəti nəzərdə tutmur.

Qrupun asılı müəssisəyə investisiyası pay iştirakı üzrə uçot metoduna əsasən maliyyə hesabatlarına daxil edilir. Pay iştirakı üzrə uçot metoduna əsasən, asılı müəssisədə investisiya ilkin olaraq maya dəyəri ilə tanınır. Alış tarixindən sonra asılı müəssisənin xalis aktivlərində Qrupun payındakı dəyişiklikləri tanımaq üçün investisiyanın balans dəyərində düzəlişlər edilir. Asılı müəssisəyə aid olan qudvil investisiyanın balans dəyərində daxil edilir, amortizasiyaya silinmir və fərdi şəkildə dəyərsizləşmə baxımından yoxlanılmır.

Konsolidasiya edilmiş məcmu gəlir haqqında hesabat Qrupun asılı müəssisənin əməliyyatlarında payını əks etdirir. Həmin investisiya obyektlərinin digər məcmu gəlirində (DMG) hər hansı dəyişiklik Qrupun digər məcmu gəlirinin tərkibində təqdim edilir. Bundan əlavə, asılı müəssisənin birbaşa kapitalında tanınmış dəyişikliklər olanda, Qrup müvafiq hallarda hər hansı dəyişiklikdə payını kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabatda tanıyır. Qrup ilə asılı müəssisə arasında əməliyyatlardan irəli gələn realizasiya olunmamış gəlirlər və zərərər asılı müəssisədəki payın nisbətində silinir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm uçot prinsipləri (davamı)

Asılı müəssisəyə investisiya (davamı)

Asılı müəssisənin mənfəət və ya zərərinə Qrupun məcmu payı konsolidasiya edilmiş məcmu gəlir haqqında hesabatın özündə əməliyyat mənfəətindən kənar təqdim edilir və asılı müəssisənin vergidən sonra mənfəət və ya zərərinə və törəmə müəssisələrdə QNP-ni əks etdirir.

Asılı müəssisənin maliyyə hesabatları Qrupda olduğu kimi eyni hesabat dövrü üçün hazırlanır. Lazım olduqda, istifadə edilən uçot siyasətinin Qrupun qəbul etdiyi uçot siyasətinə uyğun olması üçün həmin maliyyə hesabatlarına düzəlişlər edilir.

Pay iştirakı üzrə uçot metodu tətbiq edildikdən sonra Qrup asılı müəssisəyə investisiya üzrə dəyərsizləşmə zərərinin tanınmalı olub-olmadığını müəyyən edir. Hər hesabat tarixində Qrup asılı müəssisəyə investisiyanın dəyərsizləşməsinə dair obyektiv sübutun olub-olmadığını müəyyən edir. Belə sübut olarsa, Qrup dəyərsizləşmənin məbləğini asılı müəssisənin bərpa oluna bilən dəyəri və onun balans dəyəri arasındakı fərq kimi hesablayır, sonra isə zərəri konsolidasiya edilmiş məcmu gəlir haqqında hesabatda "Asılı müəssisənin mənfəətində pay" kimi tanıyır.

Asılı müəssisə üzərində əhəmiyyətli dərəcəli təsir itirildikdən sonra Qrup qalan investisiyanı ədalətli dəyərle ölçür və tanıyır. Əhəmiyyətli dərəcədə təsir itirildikdən sonra asılı müəssisənin balans dəyəri ilə qalan investisiyanın ədalətli dəyəri və satışdan daxilolmalar arasında hər hansı fərq mənfəət və ya zərərdə tanınır.

ŞD HPBS, CQBK və AQTŞ-yə investisiyalar

Şahdəniz Hasilatın Pay Bölgüsü Sazişinin ("ŞD HPBS") müddəalarına uyğun olaraq, 31 dekabr 2022-ci il tarixinə Qrup ŞD layihəsinin aktivlərində 6.67%-lik paya sahibdir və ŞD layihəsinin öhdəliklərində müəyyən paya görə məsuliyyət daşıyır. Eyni zamanda Qrupa bütün layihə üzrə çəkilmiş xərclərin və əldə edilmiş gəlirlərin müəyyən hissəsi aiddir. Beləliklə, Qrup ŞD HPBS-yə investisiyasını bölünməyən pay metodundan istifadə etməklə baza aktivlərində, öhdəliklərində, layihə üzrə çəkilmiş xərclərdə və əldə edilmiş gəlirdə payını tanımaqla uçota alır.

Qrup 31 dekabr 2022-ci il tarixində CQBK layihəsində sahib olduğu 6.67%-lik iştirak payını "South Caucasus Pipeline Company Limited" şirkətində ("SCPC") investisiyasına aid olan bölünməyən pay hesab edir və onu bölünməyən pay metodundan istifadə etməklə layihə üzrə müvafiq aktivlərdə, öhdəliklərdə, çəkilmiş xərclərdə və əldə edilmiş gəlirdə payını tanımaqla uçota alır.

31 dekabr 2022-ci il tarixinə Qrup ŞD Layihəsinin digər Podratçı Tərəfləri və Azərbaycan Respublikasının Energetika Nazirliyi ilə birlikdə təsis edilmiş Azərbaycan Qaz Təchizatı Şirkətində ("AQTŞ") 5.336%-lik pay saxlayır. AQTŞ ŞD qazının satılması ilə bağlı marketing, uçot, billing, ödəmə və digər inzibati əməliyyatlar üzrə hesabatların hazırlanması üçün təsis edilmiş xüsusi strukturlaşdırılmış müəssisədir və gəlir əldə etmədən/zərər çəkmədən fəaliyyət göstərir.

Xarici valyuta çevrilmələri

Konsolidasiya edilmiş hazırkı maliyyə hesabatlarındakı məbləğlər ABŞ dolları ilə təqdim edilir və xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, yaxın minədək yuvarlaqlaşdırılır.

Şirkət, onun törəmə və asılı müəssisələrinin funksional valyutaları aşağıda təqdim edilir:

SGC QSC	ABŞ dolları
SGC Upstream MMC	ABŞ dolları
SGC Midstream MMC	ABŞ dolları
TANAP A.Ş.	ABŞ dolları
AzTAP GmbH	Avro
TAP AG	Avro

Xarici valyuta ilə aparılan əməliyyatlar əvvəlcə əməliyyat tarixinə qüvvədə olan müvafiq valyuta məzənnələrini tətbiq etməklə, Qrupun müvafiq müəssisələrinin funksional valyutası ilə qeydə alınır.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm uçot prinsipləri (davamı)

Xarici valyuta çevrilmələri (davamı)

Qrupun müvafiq müəssisəsinin funksional valyutasından fərqli valyuta ilə ifadə edilmiş monetar aktiv və öhdəliklər, maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat tarixinə qüvvədə olan müvafiq valyuta məzənnələrinə əsasən həmin müəssisənin funksional valyutasına çevrilir. Qrupun müvafiq müəssisələrinin funksional valyutalarında yenidən ölçülmə nəticəsində yaranan məzənnə gəlir və zərərləri konsolidasiya edilmiş məcmu gəlir haqqında hesabatda qeydə alınır.

Qrup müəssisələrinin funksional valyutası Qrupun hesabat valyutasından fərqləndikdə, Qrup müəssisələrinin nəticələri və maliyyə vəziyyəti aşağıdakı şəkildə Qrupun hesabat valyutasına çevrilir:

- (i) Hər bir maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat üzrə aktiv və öhdəliklər, konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat tarixində qüvvədə olan yekun məzənnə ilə çevrilir;
- (ii) Hər bir məcmu gəlir haqqında hesabat üzrə gəlir və xərclər orta məzənnə ilə yenidən qiymətləndirilir (həmin orta məzənnə əməliyyat tarixinə məzənnələrin məcmu təsirinə əsaslı şəkildə yaxın olmadıqda, gəlir və xərclər əməliyyat tarixinə qüvvədə olan məzənnə ilə çevrilir); və
- (iii) Bütün məzənnə fərqləri kapital hesabında ayrıca komponent – məzənnə çevrilməsindən yaranan fərq kimi əks etdirilir.

31 dekabr 2022-ci il tarixinə xarici valyuta qalıqlarının çevrilməsində istifadə olunan əsas valyuta məzənnəsi 1.0655 ABŞ dolları üçün 1 Avro (31 dekabr 2021-ci il: 1.1332 ABŞ dolları üçün 1 Avro), 0.0535 ABŞ dolları üçün 1 TRY (31 dekabr 2021-ci il: 0.0782 ABŞ dolları üçün 1 TRY) və 1.0831 ABŞ dolları üçün 1 CHF (31 dekabr 2021-ci il: 1.0920 ABŞ dolları üçün 1 CHF) olmuşdur.

Cari və uzunmüddətli təsnifat

Qrup konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda aktiv və öhdəlikləri cari/uzunmüddətli təsnifat əsasında təqdim edir. Aktiv aşağıdakı hallarda cari kimi təsnif edilir:

- ▶ Normal əməliyyat dövründə satılması gözlənilir və ya satılması və ya istifadəsi planlaşdırılır;
- ▶ Əsasən ticarət məqsədləri üçün saxlanılır;
- ▶ Hesabat tarixindən on iki ay sonra reallaşdırılması gözlənilir; və ya
- ▶ Hesabat tarixindən sonra ən azı on iki ay ərzində öhdəliyi ödəmək üçün mübadiləsi və ya istifadəsi məhdudlaşdırıldığı hallar istisna olmaqla pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentidir.

Öhdəlik aşağıdakı hallarda cari kimi təsnif edilir:

- ▶ Normal əməliyyat dövründə ödənilməsi gözlənilir;
- ▶ Əsasən ticarət məqsədləri üçün saxlanılır;
- ▶ Hesabat tarixindən sonra on iki ay ərzində ödənilməlidir; və ya
- ▶ Hesabat tarixindən sonra ən azından on iki ay ərzində öhdəliyin ödənilməsini təxirə salmaq üçün şərtsiz hüquq yoxdur.

Qrup bütün digər aktiv və öhdəlikləri, o cümlədən təxirə salınmış vergi aktivlərini və öhdəliklərini uzunmüddətli kimi təsnif edir.

Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərinin ölçülməsi

Təsnifat formalarından asılı olaraq maliyyə alətləri ədalətli dəyerdə və ya amortizasiya olunmuş dəyerdə qeydə alınır. Həmin qiymətləndirmə üsulları aşağıda əks etdirilir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm uçot prinsipləri (davamı)

Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərinin ölçülməsi (davamı)

Ədalətli dəyər qiymətləndirmə tarixində bazar iştirakçıları arasında adi əməliyyatda aktivin satılması zamanı alınacaq və ya öhdəliyin ötürülməsi üçün ödəniləcək qiymətdir. Ədalətli dəyər ölçülərkən aktivin satılması və ya öhdəliyin köçürülməsi əməliyyatının aktivin və ya öhdəliyin əsas bazarında və ya əsas bazar olmayanda, aktivin və ya öhdəliyin ən əlverişli bazarında aparılması ehtimal edilir. Qrupun əsas və ya ən əlverişli bazara çıxışı olmalıdır. Aktivin və ya öhdəliyin ədalətli dəyəri bazar iştirakçıları aktivini və ya öhdəliyi qiymətləndirərkən istifadə etdiyi fərziyyələri istifadə etməklə ölçülməlidir və bu zaman ehtimal ya öhdəliyi qiymətləndirərkən istifadə etdiyi fərziyyələri istifadə etməklə ölçülməlidir və bu zaman ehtimal edilməlidir ki, bazar iştirakçıları öz ən yaxşı iqtisadi mənafeələrini güdürlər.

Qrup müvafiq müşahidə olunan giriş məlumatlarının istifadəsini maksimallaşdırmaq və müşahidə olunmayan giriş məlumatlarının istifadəsini minimallaşdırmaqla müəyyən şərtlərə uyğun olan və ədalətli dəyəri ölçmək üçün kifayət qədər məlumatın mövcud olduğu qiymətləndirmə üsullarını istifadə edir.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında ədalətli dəyərləri qiymətləndirilmiş və ya açıqlanmış bütün aktivlər və öhdəliklər aşağıda təsvir olunan ədalətli dəyər iyerarxiyası daxilində ədalətli dəyərin qiymətləndirilməsi üçün bütövlükdə əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları əsasında kateqoriyalara aid edilir:

- ▶ Səviyyə 1 – Oxşar aktivlər və ya öhdəliklər üçün fəal bazarlarda kvotasiya edilmiş (təshih edilməmiş) qiymətləri mövcud olanlar;
- ▶ Səviyyə 2 – Ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları birbaşa və ya dolayısı ilə müşahidə edilən qiymətləndirmə üsulları;
- ▶ Səviyyə 3 – Ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları müşahidə edilməyən qiymətləndirmə üsulları.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında dövrü şəkildə tanınan aktivlər və öhdəliklər üçün Qrup hər hesabat dövrünün sonunda kateqoriyalara bölməni yenidən qiymətləndirərək iyerarxiyanın daxilində Səviyyələr arasında köçürmələrin baş verib-vermədiyini müəyyən edir (ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün ümumiyyətlə əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları əsasında).

Əməliyyat xərcləri əlavə xərcləri əks etdirir və birbaşa olaraq maliyyə alətinin alışı, buraxılması və ya satışı ilə bağlıdır. Əlavə xərclər əməliyyatın həyata keçirilmədiyini təqdirdə yaranmayan xərclərdir. Əməliyyat xərclərinə agentlərə (satış üzrə agentlər kimi fəaliyyət göstərən işçilər daxil olmaqla), məsləhətçilərə, brokerlərə və dilerlərə ödənilmiş haqq və komissiyalar, tənzimləyici orqanlar və fond birjalılarına ödəmələr, eləcə də mülkiyyət hüququnun köçürülməsi üzrə vergilər və rüsumlar daxildir. Borc öhdəlikləri üzrə mükafat və ya diskontlar, maliyyələşdirmə xərcləri, daxili inzibati və ya saxlama xərcləri əməliyyat xərclərinə daxil edilmir.

Maliyyə alətləri – əsas qiymətləndirmə üsulları

Amortizasiya olunmuş dəyər əsas məbləğin qaytarılmasını çıxmaqla, lakin hesablanmış faizləri daxil etməklə, maliyyə aktivləri üçün isə gözlənilən kredit zərərləri (GKZ) üçün ehtiyatı çıxmaqla aktivlərin ilkin dəyərini əks etdirir. Hesablanmış faizlərə ilkin uçot zamanı təxirə salınmış əməliyyat xərclərinin və effektiv faiz metodundan istifadə etməklə ödəniş məbləği üzrə hər hansı mükafat və ya diskontun amortizasiyası daxildir. Hesablanmış faiz gəlirləri və faiz xərcləri, o cümlədən hesablanmış kupon gəlirləri və amortizasiya olunmuş diskont və ya mükafat (verilmə zamanı təxirə salınmış komissiyalar daxil olmaqla, əgər varsa) ayrıca göstərilmir və konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda müvafiq maddələrin balans dəyərinə daxil edilir.

Effektiv faiz dərəcəsi metodu maliyyə aktivini və ya maliyyə öhdəliyinin balans dəyəri üzrə sabit faiz dərəcəsinin (effektiv faiz dərəcəsi) təmin edilməsi üçün faiz gəlirləri və ya xərclərinin müvafiq dövr ərzində bölüşdürülməsi metodudur. Effektiv faiz dərəcəsi, təxmin edilən gələcək pul ödənişlərini və ya daxilolmaları (kreditlər üzrə gələcək zərərlər xaric olmaqla) maliyyə alətinin gözlənilən fəaliyyət müddəti ərzində və ya müvafiq hallarda daha qısa müddət ərzində maliyyə alətinin xalis balans dəyərinə diskontlaşdırılan dəqiq dərəcədir.

Üzən faiz dərəcəsi ilə maliyyə alətləri üçün faizin bazar dərəcələrində dəyişiklikləri əks etdirmək üçün pul vəsaitlərinin hərəkətinin dövrü olaraq yenidən qiymətləndirilməsi effektiv faiz dərəcəsinə əvəz edir, lakin alətlər ilkin olaraq əsas məbləğə bərabər məbləğlə uçota alınarsa, gələcək faiz ödənişlərinin yenidən qiymətləndirilməsi aktiv və ya öhdəliyin balans dəyərinə əhəmiyyətli təsir göstərmir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm uçot prinsipləri (davamı)

Maliyyə aktivləri

İlkin tanınma və ölçülmə

Maliyyə aktivləri ilkin tanınmada sonradan amortizasiya hesablanmış dəyərlə, digər məcmu gəlir vasitəsilə ədalətli dəyərlə (DMGƏD) və mənfəət və ya zərərdə ədalətli dəyərlə (MZƏD) ölçülmüş kimi təsnifləşdirilir.

İlkin tanınmada maliyyə aktivlərinin təsnifatı maliyyə aktivləri üzrə müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş pul vəsaitlərinin hərəkətinin xüsusiyyətlərindən və Qrupun bunları idarə etmək üçün seçdiyi biznes modeldən asılıdır. Əhəmiyyətli maliyyələşdirmə komponentinin daxil olmadığı və ya Qrupun praktik vasitənin tətbiq etdiyi ticarət debitor borcları istisna olmaqla Qrup ilk öncə maliyyə aktivlərini ədalətli dəyərlə ölçür və ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks etdirilən alətlər kimi tanınan aktivlər üçün əməliyyat xərclərini əlavə edir. Əhəmiyyətli maliyyələşdirmə komponentinin daxil olmadığı və ya Qrupun praktiki məqsədəuyğun vasitənin tətbiq etdiyi ticarət debitor borcları 15 sayılı MHBS əsasında müəyyənləşdirilən əməliyyat qiyməti ilə ölçülür.

Maliyyə aktivinin amortizasiya dəyəri ilə və ya DMG vasitəsilə ədalətli dəyərlə təsnifləşdirilməsi və ölçülməsi üçün qalan əsas məbləğ üzrə "yalnız əsas məbləğin və faizlərin ödənilməsinə (YƏMFÖ)" təşkil edən pul vəsaitlərinin hərəkəti yaradılmalıdır. Bu qiymətləndirməyə "YƏMFÖ testi" deyilir və hər bir alət üzrə ayrıca aparılır. YƏMFÖ-yə aid olmayan pul vəsaitlərinin hərəkəti ilə maliyyə aktivləri biznes modelindən asılı olmayaraq təsnif edilir və MZƏD ilə ölçülür.

Qrupun maliyyə aktivlərini idarə etmək üçün seçdiyi biznes modeli, onun pul vəsaitlərinin hərəkətini yaratmaq məqsədilə maliyyə aktivlərinin idarəedilməsi metodunu təsvir edir. Başqa sözlə, Qrupun biznes modeli pul vəsaitlərinin hərəkətinin müqavilədən, maliyyə aktivlərinin satışından və ya onların hər ikisindən yaranacağını müəyyən edir. Qanunvericiliklə və ya bazar razılaşmaları ilə ümumi şəkildə müəyyən edilmiş müddət ərzində aktivlərin çatdırılmasını tələb edən maliyyə aktivlərinin alınması və ya satılması əməliyyatları alqı-satqı tarixində, yəni Qrup aktivini almaq və ya satmaq öhdəliyini üzərinə götürdüyü tarixdə tanınır.

Sonrakı ölçülmə

Sonrakı ölçülmə məqsədilə maliyyə aktivləri 4 kateqoriyaya təsnifləşdirilir:

- ▶ Amortizasiya olunmuş dəyərlə tanınan maliyyə aktivləri (borc alətləri);
- ▶ Məcmu gəlirləri və zərərləri yenidən bölüşdürməklə DMGƏD ilə tanınan maliyyə aktivləri (borc alətləri);
- ▶ Uçotdan çıxarılanda məcmu gəlirləri və zərərləri yenidən bölüşdürmədən DMGƏD ilə tanınan maliyyə aktivləri (kapital alətləri);
- ▶ MZƏD ilə tanınan maliyyə aktivləri.

Amortizasiya olunmuş dəyərlə tanınan maliyyə aktivləri (borc alətləri)

Bu kateqoriya Qrupa daha uyğundur. Aşağıdakı hər iki şərt yerinə yetirilərsə, Qrup maliyyə aktivini amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçməlidir:

- ▶ Maliyyə aktivini biznes modeli çərçivəsində və onlarla bağlı müqavilə üzrə pul vəsaitlərini toplamaq məqsədilə saxlanılır və;
- ▶ Maliyyə aktivini üzrə müqavilə şərtləri müəyyən olunmuş tarixlərdə qalan əsas məbləğ üzrə yalnız əsas məbləğin və faizlərin ödənilməsinə təşkil edən pul vəsaitlərinin yaranmasına səbəb olur.

Amortizasiya olunmuş dəyərlə maliyyə aktivləri sonradan Effektiv Faiz Dərəcəsi (EFD) metodundan istifadə etməklə ölçülür və dəyərsizləşmə hesablanır. Gəlirlər və zərərlər mənfəət və ya zərərdə aktiv uçotdan çıxarılanda, dəyişiklik ediləndə və ya dəyərsizləşəndə, həmçinin amortizasiya prosesi vasitəsilə tanınır.

Qrupun amortizasiya hesablanmış dəyərlə maliyyə aktivlərinə ticarət debitor borcları, kredit üzrə debitor borcları və digər uzunmüddətli maliyyə aktivləri daxildir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm uçot prinsipləri (davamı)

Maliyyə aktivləri (davamı)

Uçotdan çıxarılma

Maliyyə aktivi (və ya müvafiq hallarda maliyyə aktivinin bir hissəsi və ya analoji maliyyə aktivləri qrupunun bir hissəsi) aşağıdakı hallarda uçotdan (yəni Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatından) çıxarılır:

- ▶ Aktivdən pul vəsaitləri əldə etmək hüququnun vaxtı başa çatmışdır; və ya
- ▶ Qrup özünün aktivdən pul vəsaitlərini almaq hüquqlarını üçüncü tərəfə köçürmüş və ya üzərinə aktivdən pul vəsaitlərini "tranzit" razılaşması əsasında tam məbləğdə və gecikmədən ödəmək öhdəliyini götürmüşdür; və ya Qrup (a) aktiv üzrə risk və səmərələrin böyük hissəsini köçürmüş və ya (b) aktiv üzrə risk və səmərələrin böyük hissəsini nə köçürmüş, nə də özündə saxlamış, lakin aktiv üzrə nəzarət hüququnu köçürmüşdür.

Maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi

Qrup MZƏD ilə əks olunmayan bütün borc alətləri üçün GKZ ehtiyatı tanıyır. GKZ müqaviləyə uyğun olaraq ödəniləcək pul vəsaitlərinin hərəkəti ilə Qrupun əldə etməni gözlədiyi bütün pul vəsaitlərinin hərəkəti arasında fərqi ilkin effektiv faiz dərəcəsinə yaxın dərəcə ilə diskontlaşdırmaqla müəyyən edilir.

GKZ iki mərhələdə müəyyən edilir. İlk tanınmadan sonra kredit riski əhəmiyyətli artmayan kredit öhdəlikləri üçün GKZ növbəti 12 aylıq dövr ərzində mümkün olan defolt hadisəsindən irəli gələn kredit zərərləri üçün hesablanır (12aGKZ). İlk tanınmadan sonra kredit riski əhəmiyyətli artan kredit öhdəlikləri üzrə kredit ehtiyatı aktivin qalan müddəti ərzində yaranması gözlənilən kredit zərərlərinə (aktivin müddəti ərzində GKZ) əsaslanır.

Qrup müqavilə üzrə qalan məbləğlərin tam şəkildə hər hansı kredit təminatları nəzərə almadan əldə edilə bilməsi ehtimalının zəif olduğuna işarə edən daxili və ya xarici məlumat mövcud olduğu təqdirdə maliyyə aktivi üzrə defoltun baş verdiyini hesab edə bilər. Maliyyə aktivi müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş pul vəsaitlərinin hərəkətinin bərpa ediləcəyi əsaslı olaraq gözlənilməyəndə silinir.

Maliyyə öhdəlikləri

İlkin tanınma və ölçülmə

Maliyyə öhdəlikləri, ilkin tanınma zamanı, müvafiq olaraq, ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə öhdəlikləri, kredit və borc öhdəlikləri və ya effektiv hedcinqdə hedcinq aləti kimi təyin olunan törəmə alətlər kimi təsnif edilir.

Bütün maliyyə öhdəlikləri ilkin olaraq ədalətli dəyərle tanınır, kredit və borc öhdəlikləri ilə bağlı olan maliyyə öhdəliklərindən isə birbaşa aid edilən əməliyyat məsrəfləri çıxılır.

Qrupun maliyyə öhdəliklərinə ticarət və digər kreditor borcları, kreditlər və borc öhdəlikləri daxildir.

Sonrakı ölçmə

Maliyyə öhdəliklərinin sonrakı ölçülməsi onların aşağıdakı təsnifatından asılıdır:

Kreditlər və borc öhdəlikləri

Bu kateqoriya Qrupa ən çox uyğun olandır. İlk tanınmadan sonra müqavilə ilə müəyyən edilmiş ödəmə cədvəli olan faiz hesablanan kreditlər və borc öhdəlikləri daha sonra effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə edilməklə amortizasiya edilmiş dəyərle ölçülür. Gəlirlər və zərərlər konsolidasiya edilmiş məcmu gəlir haqqında hesabatda öhdəliklər uçotdan çıxarıldıqda, eləcə də effektiv faiz dərəcəsi metodu ilə amortizasiya prosesi vasitəsilə əks etdirilir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm uçot prinsipləri (davamı)

Maliyyə öhdəlikləri (davamı)

Amortizasiya edilmiş dəyər satınalma zamanı tətbiq edilən endirimi və ya əlavə qiyməti və effektiv faiz dərəcəsi metodunun ayrılmaz hissəsi olan haqq və xərcləri nəzərə almaqla hesablanır. Effektiv faiz dərəcəsi metodunun amortizasiyası konsolidasiya edilmiş məcmu gəlir haqqında hesabatda maliyyə xərclərinə daxil edilir.

Ticarət və digər kreditor borcları

Ticarət və digər kreditor borcları biznes tərəfdaşı öz müqavilə öhdəliklərini yerinə yetirəndə hesablanır və ilkin olaraq ədalətli dəyərle tanınır, daha sonra isə effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə etməklə amortizasiya edilmiş dəyərle uçota alınır.

Uçotdan çıxarılma

Maliyyə öhdəliyi o halda uçotdan çıxarılır ki, həmin öhdəlik ya dayandırılmış, ya ləğv olunmuş, ya da müddəti bitmiş olsun. Əgər mövcud maliyyə öhdəliyi eyni kreditor tərəfindən çox fərqli şərtlərlə başqası ilə əvəz edilərsə və ya mövcud öhdəliyin şərtləri çox dəyişərsə, bu dəyişiklik və ya əvəz edilmə ilkin öhdəliyin uçotdan çıxarılması və yeni öhdəliyin tanınması kimi qəbul edilir. Müvafiq balans dəyərlərindəki fərq il üzrə konsolidasiya edilmiş məcmu gəlir haqqında hesabatda öz əksini tapır.

Maliyyə alətlərinin qarşılıqlı əvəzləşdirilməsi

Maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri yalnız o vaxt qarşılıqlı əvəz olunur və konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda xalis məbləğ təqdim olunur ki, tanınmış məbləğləri qarşılıqlı əvəz etmək üçün hal-hazırda qanuni hüquq var və müəssisənin ya hesablaşmanı xalis məbləğlə həyata keçirmək, ya da eyni vaxtda aktivi reallaşdırmaq və öhdəliyi yerinə yetirmək niyyəti var.

Tөрəmə maliyyə alətləri və hedcinq uçotu

İlkin tanınma və sonrakı ölçülmə

Qrupun asılı müəssisəsi özünün xarici valyuta və faiz dərəcəsi risklərini hedcinq etmək üçün faiz dərəcəsi svopu müqavilələri kimi төрəmə maliyyə alətlərindən istifadə edir. Bu cür төрəmə maliyyə alətləri ilkin olaraq төрəmə müqavilənin bağlandığı tarixdə ədalətli dəyərle tanınır, daha sonra isə ədalətli dəyərle yenidən ölçülür. Ədalətli dəyər müsbət olduqda төрəmə alətlər maliyyə aktivləri kimi, mənfi olduqda isə maliyyə öhdəlikləri kimi uçota alınır.

Hedcinq uçotu məqsədləri üçün, hedclər aşağıdakı kimi təsnif edilir:

- ▶ Tanınmış aktiv və ya öhdəliyin və ya tanınmamış qəti öhdəliyin dəyişməsi riskinin hedcinqi üçün ədalətli dəyər hedcləri;
- ▶ Tanınmış aktiv və ya öhdəliklə bağlı konkret riskə və ya yüksək dərəcədə ehtimal edilən proqnoz əməliyyatına aid olan pul vəsaitlərinin hərəkətində dəyişkənlik riskinin və ya tanınmamış qəti öhdəlikdə xarici valyuta riskinin hedcinqi üçün pul vəsaitlərinin hərəkəti hedcləri.

Hedcinq münasibətlərinin başlanğıcında Qrupun asılı müəssisəsi hedcinq uçotunu tətbiq etmək niyyətində olduğu hedcinq münasibətlərini, eləcə də risklərin idarə edilməsi məqsədini və hedcinqi tətbiq etmək üçün strategiyaları rəsmi qaydada müəyyən edir və sənədləşdirir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm uçot prinsipləri (davamı)

Törəmə maliyyə alətləri və hedcinq uçotu (davamı)

Sənədlərə hedcinq alətinin, hedcinq edilən maddənin müəyyən edilməsi, hedcinq edilən riskin təbiəti və Qrupun asılı müəssisəsinin hedcinq münasibətinin hedcinqin effektivliyi üzrə tələbləri qarşılıb-qarşılıq etməsini necə qiymətləndirəcəyi (o cümlədən hedcinqin effektiv olmamasının səbəbləri və hedcinq əmsalının necə müəyyən edilməsinin təhlili) əks olunmalıdır. Hedcinq münasibəti, aşağıdakı bütün tələblər yerinə yetirilərsə, hedcinq uçotu üçün uyğun hesab edilir:

- ▶ Hedcinq edilən maddə ilə hedcinq aləti arasında iqtisadi əlaqə var;
- ▶ Kredit riskinin təsiri həmin iqtisadi əlaqədən irəli gələn dəyər dəyişikliklərinə təsir göstərmir;
- ▶ Hedcinq münasibətinin hedcinq əmsalı Qrupun faktiki hedcinq etdiyi hedcinq edilən maddənin kəmiyyəti və Qrupun asılı müəssisəsinin həmin hedcinq edilən maddənin kəmiyyətini hedcinq etmək üçün faktiki istifadə etdiyi hedcinq alətinin kəmiyyətindən irəli gələn əmsala bərabərdir.

Hedcinq uçotu üzrə meyarlara cavab verən hedcinq münasibətləri aşağıdakı kimi uçota alınır:

Pul vəsaitlərinin hərəkəti hedcləri

Hedcinq aləti üzrə gəlir və ya zərərin effektiv hissəsi digər məcmu gəlirdə pul vəsaitlərinin hərəkətinin hedcinqi üzrə ehtiyatda tanınır, bu zaman hər hansı qeyri-effektiv hissə bilavasitə məcmu gəlir haqqında hesabatda tanınır. Pul vəsaitlərinin hərəkətinin hedcinq ehtiyatına hedcinq aləti üzrə məcmu gəlir və ya zərərin və hedcinq edilən maddənin ədalətli dəyərində məcmu dəyişiklik (hansının daha aşağı olmasından asılı olaraq) nəzərə alınmaqla düzəlişlər edilir.

Neft-qaz aktivləri

Neft-qaz aktivləri yığılmış amortizasiya və lazım gələrsə yığılmış dəyərsizləşmə zərərinə ilkin dəyərdən çıxılmaqla qeydə alınır. Bu dəyərə tanınma meyarı qarşılandığı halda, neft-qaz aktivlərinin dəyişdirilən hissələrinin dəyəri və uzunmüddətli tikinti layihələrinin borc öhdəlikləri üzrə xərcləri daxildir. Bütün kiçik həcmli təmir və istismar xərcləri çəkildiyi zaman xərəcə silinir. Neft-qaz aktivlərinin əsas hissələrinin və ya komponentlərinin dəyişdirilməsi xərcləri kapitalaşdırılır və əvəz edilmiş hissələr istismardan çıxarılır.

Hər hesabat dövrünün sonunda rəhbərlik, neft-qaz aktivləri üzrə dəyərsizləşmə əlamətlərinin mövcud olub-olmadığını qiymətləndirir. Əgər bu cür əlamətlər mövcud olarsa, rəhbərlik bərpa dəyərini təxmin edir. Aktivin bərpa dəyəri, aktivin satış xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyəri və istifadə dəyərindən daha yüksək olan dəyəridir. Aktivin balans dəyəri onun bərpa dəyərində qədər azaldılır və dəyərsizləşmə üzrə zərərin il üzrə mənfəət və ya zərərdə qeydə alınır. Dəyərsizləşmə üzrə zərərin daha olmamasına və ya azala biləcəyinə dair əlamətlər olduqda, aktiv üzrə əvvəlki illərdə qeydə alınmış dəyərsizləşmə zərəri ləğv edilir.

Aktivlərin satışından yaranan gəlir və zərərlər satışdan daxilolmaların satılmış aktivin balans dəyəri ilə müqayisə etməklə müəyyən edilir və il üzrə mənfəət və ya zərərdə tanınır.

Tamamlanmamış tikinti

Boru kəməri sistemlərinin tikintisi və gücünün genişləndirilməsi üçün layihələrə birbaşa və ya dolayısı ilə aid olan bütün xərclər tamamlanmamış tikinti kimi kapitalaşdırılır. Tamamlanmamış tikinti maya dəyəri ilə uçota alınır və köhnəlmə hesablanır. Tamamlanmamış tikinti tamamlandıqı zaman neft-qaz aktivlərinə köçürülür.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm uçot prinsipləri (davamı)

Köhnəlmə, tükənmə və amortizasiya

Neft-qaz aktivləri üzrə kapitallaşdırılmış xərclərin köhnəlməsi, tükənməsi və amortizasiyası istehsal vahidi metodundan istifadə etməklə hesablanır və bu zaman əmlak alışlarının dəyəri üçün təsdiq edilmiş ehtiyatlar, kəşfiyyat və istismar xərcləri üçün isə təsdiq edilmiş işlənmiş ehtiyatlar əsas götürülür.

İstehsal vahidinin amortizasiya dərəcəsinin tətbiq edildiyi baza aktivləri müəyyən edilərkən istismar quyularının planlaşdırılmış qrupu ilə əlaqədar dənizdə hasilat platformasının, terminalın dəyəri və çəkilmiş digər istismar xərcləri, əlavə istismar quyuları qazılanadək, hələ qazılmamış quyulara aid olan istismar xərcləri qədər azaldılır. Eynilə, tükənmə dərəcəsi hesablanarkən yalnız əhəmiyyətli əlavə istismar xərcləri çəkildikdən sonra istehsal ediləcək təsdiq edilmiş ehtiyatlar təsdiq edilmiş işlənmiş ehtiyatlardan çıxarılır.

Boru kəməri sistemləri üzrə kapitallaşdırılmış xərclərin köhnəlməsi, tükənməsi və amortizasiyası boru kəmərlərinin istifadə dövrü ərzində birbaşa silinmə metodundan istifadə etməklə hesablanır. CQBK-nin ehtimal edilən istifadə müddəti boru kəməri rəsmi olaraq istifadəyə verildiyi 25 noyabr 2006-cı il tarixindən etibarən otuz il təşkil edir. TANAP sisteminin ehtimal edilən istifadə müddətinin 2062-ci ilədək olması gözlənilir.

Aktiv artıq onun istifadə müddətinin sonunda ehtimal edilən vəziyyətdədirsə, aktivin qalıq dəyəri Qrupun hazırda ehtimal edilən silmə xərclərini çıxmaqla aktivin silinməsindən əldə edəcəyi təqribi məbləğə bərabərdir.

Aktivlərin qalıq dəyərləri və istifadə müddətləri hər hesabat dövrünün sonunda təhlil edilir və müvafiq düzəlişlər edilir.

Neftin və təbii qazın işlənməsi xərci

Qrup neft və təbii qazın işlənməsi fəaliyyətində mühasibat uçotunun müvəffəqiyyətli cəhdlər metodundan istifadə edir. Yer təkinin işlənməsi hüququnu əldə etmək, texniki mümkünlüyü müəyyən etmək, müəyyən edilmiş ehtiyatların kommersiya faydasını qiymətləndirmək, eləcə də təsdiq edilmiş ehtiyatları tapan kəşfiyyat quyularını qazmaq və avadanlıqla təchiz etmək üçün çəkilən xərclər kəşfiyyat və qiymətləndirmə aktivlərinin tərkibində kapitallaşdırılır. Təsdiq edilmiş ehtiyatları tapmayan kəşfiyyat quyularının qazılmasına çəkilən xərclər, geoloji və geofiziki xərclər və təsdiq edilməmiş aktivlərin saxlanması ilə bağlı məsrəflər isə birbaşa xərc kimi tanınır.

Təsdiq edilmiş neft və təbii qaz ehtiyatları müəyyən ediləndə və rəhbərlik işləmənin aparılmasını təsdiq edəndə, müvafiq kapitallaşdırma məsrəfləri ilk öncə dəyərsizləşmə baxımından qiymətləndirilir və (tələb edilərsə) hər hansı dəyərsizləşmə zərəri tanınır, sonra isə qalıq neft-qaz aktivlərinə köçürülür. Kəşfiyyat və qiymətləndirmə mərhələsində amortizasiya hesablanır.

İcarələr

Qrup müqavilənin bağlandığı tarixdə onun icarə müqaviləsi olub-olmaması və ya tərkibində icarənin olub-olmamasını, yəni müqavilənin ödəniş qarşılığında müəyyən müddət ərzində müəyyən edilmiş aktivin istifadəsinə nəzarət etmək hüququnu verib-verməməsini qiymətləndirir.

Qrup icarəçi qismində

Qrup, qısamüddətli icarələr və az dəyərli aktivlərin icarəsi istisna olmaqla, bütün icarələr üçün vahid tanınma və ölçmə metodunu tətbiq edir. Qrup icarə ödənişlərini etmək üçün icarə öhdəliklərini və əsas aktivləri istifadə etmək hüququnu təqdim edən istifadə hüququ olan aktivləri tanıyır.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm uçot prinsipləri (davamı)

İcarələr (davamı)

İstifadə hüququ olan aktivlər

Qrup istifadə hüququ olan aktivləri icarə başladığı tarixdə (yeni əsas aktiv istifadə üçün mövcud olduğu tarixdə) tanıyır. İstifadə hüququ olan aktivlər yığılmış köhnəlmə və dəyərsizləşmə zərərlerini çıxarmaqla və icarə öhdəliklərinin hər hansı yenidən ölçülməsi üzrə düzəliş etməklə maya dəyəri ilə ölçülür. İstifadə hüququ olan aktivin maya dəyərində tanınmış icarə öhdəliklərinin məbləği, çəkilmiş ilkin birbaşa xərclər, başlanma tarixində və ya ondan əvvəl edilmiş icarə ödənişləri və alınmış icarə üzrə stimullar istisna olmaqla, əsas aktivin demontaj edilməsi və köçürülməsi və ya əsas aktivin və ya onun yerləşdiyi ərazinin bərpası üçün çəkiləcək xərclər üzrə ehtimal daxildir. Qrupun icarə müddətinin sonunda icarəyə götürülən aktiv üzrə mülkiyyət hüququ əldə etməyə əsaslı şəkildə əmin olması istisna olmaqla, tanınmış istifadə hüququ olan aktivlər üzrə gözlənilən istifadə müddəti və ya icarə müddəti ərzində (bu müddətlərdən hansı daha qısa olarsa) bərabər çıxılmalar metoduna əsasən aşağıdakı qaydada köhnəlmə hesablanır.

- ▶ Binalar və tikinti aktivləri 6 il;
- ▶ Nəqliyyat vasitələri 2 il.

Əgər Qrup icarə müddətinin sonunda icarəyə götürülmüş aktiv üzrə mülkiyyət hüququnun əldə edilməsinə əmin olarsa, tanınmış istifadə hüququ olan aktiv müvafiq əsas aktivin ehtimal edilən istifadə müddəti ərzində dəyərsizləşir. İstifadə hüququ olan aktivlər üzrə dəyərsizləşmə hesablanır.

İcarə öhdəlikləri

İcarə başladığı tarixdə Qrup icarə müddəti ərzində ediləcək icarə ödənişlərinin cari dəyəri ilə ölçülmüş icarə öhdəliklərini tanıyır. İcarə ödənişlərinə icarə güzəştləri üzrə alınacaq məbləğlər çıxılmaqla sabit ödənişlər (o cümlədən mahiyyətə sabit ödənişlər), indeks və ya dərəcələrdən asılı olan dəyişən icarə ödənişləri və qalıq dəyəri zamanətləri üzrə icarəçi tərəfindən ödənilməsi gözlənilən məbləğlər daxildir. İcarə ödənişlərinə həmçinin Qrup tərəfindən gerçəkləşdirilməsi əsaslı şəkildə yəqin olduğu halda alış hüququnun gerçəkləşdirildiyi qiymət və icarə müddəti ərzində Qrup icarəni ləğv etmə hüququnu gerçəkləşdirərsə, icarənin ləğv edilməsi ilə bağlı cərimə ödənişləri daxildir. İndeks və ya dərəcələrdən asılı olmayan dəyişən icarə ödənişləri ödənişin həyata keçirilməsi ilə nəticələnən hal və ya şəraitin baş verdiyi dövrdə xərc kimi tanınır.

İcarə ödənişlərinin cari dəyərini hesablayarkən, icarə müqaviləsində nəzərdə tutulan faiz dərəcəsinin dərhal müəyyən edilməsi mümkün olmadıqda, Qrup icarə başladığı tarixə olan artan faiz dərəcəsindən istifadə edir. Başlama tarixindən sonra, faizin artmasını əks etdirmək üçün icarə öhdəliklərinin məbləği artırılır, edilmiş icarə ödənişləri üçün isə azaldılır. Bundan əlavə, icarə müddətində, mahiyyətə sabit icarə ödənişlərində və ya əsas aktivin alınması hüququnun qiymətləndirilməsində dəyişiklik baş verərsə, icarə öhdəliklərinin balans dəyəri yenidən ölçülür. İcarə öhdəliyi yuxarıda göstəriləndiyi kimi yenidən ölçüldükdə, istifadə hüququ olan aktivin balans dəyərində müvafiq düzəlişlər edilir və ya istifadə hüququ olan aktivin balans dəyəri sıfıra enərsə həmin düzəliş mənfəət və ya zərərdə gəlir və ya zərər kimi qeydə alınır. İcarənin həcmi azaldan icarəyə dəyişiklik baş verdikdə, Qrup həmçinin mənfəət və zərərdə tanınması dayandırılmış icarə öhdəliyinin və istifadə hüququ olan aktivin hissələrinin balans dəyərləri arasındakı fərqə bərabər olan gəlir və ya zərəri tanıyır.

Artan faiz dərəcəsi (AFD)

İcarədə nəzərdə tutulan faiz dərəcəsinin dərhal müəyyən edilməsi mümkün olmadığından Qrup artan faiz dərəcəsinə diskont dərəcəsi kimi istifadə edir. Artan faiz dərəcəsinə müəyyən edərəkən, icarəçi əsas aktivə deyil, istifadə hüququ olan aktivə oxşar şərt və girovu olan borc öhdəliklərini nəzərə alır. İcarəçinin artan faiz dərəcəsi icarəçinin oxşar iqtisadi mühitdə digərləri ilə yanaşı ödəməli olduğu faiz dərəcəsinə əks etdirir. Müqavilə şərtlərinə əsasən icarə ödənişlərinin icarəçinin funksional valyutasından fərqli valyutada ifadə edilməsi tələb olunduqda, artan faiz dərəcəsi həmin valyutada olan oxşar məbləğdə borc öhdəliyi əsasında müəyyən edilməlidir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm uçot prinsipləri (davamı)

İcarələr (davamı)

Qısamüddətli icarələr və azdəyərli aktivlərin icarəsi

Qrup qısamüddətli icarələr üzrə istisnani icarə müddəti başlanma tarixindən 12 ayadək olan və alış opsiyonunu daxil etməyən qısamüddətli icarələrə tətbiq edir. Qrup həmçinin icarəyə götürülmüş aktivin yaşından asılı olmayaraq əsas aktivin dəyərini həmin aktiv yeni olduqda onun dəyəri əsasında qiymətləndirir və yeni aktivin dəyəri 5,000 ABŞ dollarınadək olduqda əsas aktivləri azdəyərli kimi uçota alır. Qısamüddətli icarələr üzrə icarə ödənişləri və azdəyərli aktivlərin icarələri icarə müddəti ərzində bərabər hissələrə bölünməklə xərc kimi tanınır.

Yenilənmə opsiyonu ilə müqavilələrin icarə müddətinin müəyyən edilməsində əhəmiyyətli mühakimə

Qrup icarə müddətini icarənin uzadılması hüququnun istifadə ediləcəyi əsaslı şəkildə müəyyən olduqda icarənin uzadılması opsiyonu ilə əhatə olunmuş müddətlər və həmin hüququn istifadə edilməyəcəyi əsaslı şəkildə müəyyən olduqda icarənin ləğv edilməsi opsiyonu ilə əhatə olunmuş müddətlərlə birlikdə ləğv edilməyən icarə müddəti kimi müəyyən edir. Yenilənmə opsiyonunun istifadə edilməsinin əsaslı şəkildə müəyyən olub-olmamasını qiymətləndirərkən Qrup mühakimə tətbiq edir, yəni yenilənmə opsiyonunun istifadə edilməsi üçün iqtisadi stimül yaradan bütün müvafiq amillər nəzərdən keçirilir. Qrupun nəzarətində olan və onun yenilənmə opsiyonundan (məs. biznes strategiyasında dəyişiklik) istifadə etmək (və ya etməmək) qabiliyyətinə təsir göstərən mühüm hadisə və ya şərtlərdə əhəmiyyətli dəyişiklik baş verərsə, Qrup başlanma tarixindən sonra icarə müddətini yenidən qiymətləndirir.

Qrup icarədar qismində

Qrupun aktiv üzrə mülkiyyət hüququna aid olan bütün risk və faydaların əksəriyyətini ötürmədiyi icarələr əməliyyat icarələri kimi təsnif edilir. Əməliyyat təbiətinə görə yaranan icarə gəliri icarə müddəti ərzində düz xətt üsulu ilə uçota alınır və məcmu gəlir haqqında hesabatda gəlirlərə daxil edilir. Əməliyyat icarəsinin razılaşdırılması və tənzimlənməsinə çəkilən ilkin birbaşa xərclər icarəyə götürülən aktivin balans dəyərinə əlavə edilir və icarə gəlirinin tanındığı qaydada icarə müddəti ərzində uçota alınır. Dəyişkən icarə ödənişləri qazanıldığı dövrdə gəlirlər kimi tanınır.

Avans ödənişləri

Avans ödənişləri, qarşı-tərəfin öhdəliklərini yerinə yetirməməsi riski yarananda, hər hansı ehtiyatı çıxmaqla ödənişin ilkin məbləği ilə tanınır və uçota alınır. Uzunmüddətli aktivlər üçün avans ödənişləri, eləcə də bir ildən uzun müddət ərzində təmin ediləcək avans ödənişləri uzunmüddətli avans ödənişləri kimi əks etdirilir.

Borc öhdəlikləri üzrə məsrəflər

Nəzərdə tutulan istifadəyə və satışa hazır olması üçün əhəmiyyətli vaxtın sərf olunmasını tələb edən aktivin satın alınması, tikintisi və ya istehsalına birbaşa aid edilə bilən borclar üzrə məsrəflər müvafiq aktivlərin dəyərini bir hissəsi kimi kapitallaşdırılır. Bütün digər borclar üzrə məsrəflər yarandığı dövrdə xərclərə silinir. Borclar üzrə məsrəflər Qrupun vəsaitlərin borc götürülməsi ilə əlaqədar çəkdiyi faizlər və digər xərclərdən ibarətdir.

Neft-qaz əmlakı, istismar xərcləri və digər qeyri-maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi

Qrup hər bir maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat tarixində aktivin dəyərsizləşə biləcəyini göstərən hər hansı əlamətin olub-olmadığını qiymətləndirir. Əgər hər hansı əlamət olarsa və ya aktiv üçün dəyərsizləşmə testinin aparılması tələb olunursa, Qrup aktivin bərpa edilə bilən məbləğini hesablayır. Aktivin bərpa edilə bilən məbləği satış məsrəfləri çıxılmaqla aktivin və ya pul vəsaitlərini yaradan vahidin (PVYV) ədalətli dəyəri və onun istifadə dəyərindən daha yüksək olanıdır və hər hansı aktiv digər aktiv və ya aktivlər qrupu tərəfindən yaradılan pul vəsaitlərinin mədaxilindən əhəmiyyətli dərəcədə asılı olmayan pul vəsaitlərinin mədaxilini yaradırsa, həmin aktiv üçün fərdi olaraq müəyyən edilir. Aktivin və ya PVYV-in balans dəyərini onun bərpa edilə bilən məbləğindən çox olduğu hallarda, aktiv dəyərsizləşmiş hesab edilir və onun dəyəri bərpa edilə bilən məbləğədək azaldılır.

Davam edən əməliyyatlar üzrə dəyərsizləşmə zərərliyi konsolidasiya edilmiş məcmu gəlir haqqında hesabatda dəyərsizləşən aktivin funksiyasına uyğun olan xərc kateqoriyalarında əks etdirilir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm uçot prinsipləri (davamı)

Mal-material ehtiyatları

Mal-material ehtiyatları maya dəyəri və xalis satış dəyəri arasında ən aşağı olan dəyerdə qeydə alınır. Xam neftin istehsal dəyəri orta çəki metodu ilə müəyyən edilir. Bu dəyər hər bir məhsulu cari yerinə və vəziyyətinə çatdırmaq məqsədilə fəaliyyətin adi gedişində çəkilən bütün xərcləri daxil edir. Xam neftin dəyəri alış dəyəri, tükənmə və köhnəlmə xərcləri və qaimə xərclərindən ibarətdir. Xam neftin xalis satış dəyəri fəaliyyətin adi gedişində ehtimal edilən satış qiymətindən gözlənilən tamamlama və satış xərclərini çıxmaqla müəyyən edilir.

Aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə öhdəliklər

ŞD HPBS-nin müddəalarına uyğun olaraq, ŞD HPBS-nin Podratçı Tərəfləri kontrakt sahəsində neft-qaz əməliyyatlarında işlədilən neft-qaz hasilatı aktivlərinin yekun ləğvini maliyyələşdirmək öhdəliyini daşıyırlar. ŞD HPBS-yə uyğun olaraq, ləğv etmə işləri fondunun maksimal məbləği əsaslı məsrəflərin 10% artıq ola bilməz. Qrup aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə öhdəliklərinin cəmi məbləğində payını ŞD HPBS-nin şərtlərinə uyğun olaraq ilin sonuna kontrakt sahəsində neft-qaz əməliyyatları zamanı çəkilmiş bütün əsaslı məsrəflərə on faizlik limit tətbiq etməklə qiymətləndirir. Aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə öhdəliklərinin cari dəyəri Qrup tərəfindən aktivlər quraşdırıldığı və ya istismara verildiyi zaman öhdəlik kimi qeydə alınır. Öhdəliyin məbləği 31 dekabr 2022-ci il tarixinə öhdəliyə xas olan risklərin təsiri nəzərə alınmaqla düzəliş aparılmış 7.20% (31 dekabr 2021-ci il: 4.08%) risksiz dərəcə ilə diskontlaşdırılmış gələcək aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə öhdəliklərin cari dəyərinə bərabərdir. Öhdəliyin məbləğine bərabər olan məbləğdə müvafiq maddi aktiv yaradılır. Daha sonra isə bu məbləğ təsdiq edilmiş ehtiyatlar əsasında hasilat həcminə müvafiq olaraq köhnəlir və gəlirdən silinir. İstismardan çıxarmanın təxmin edilmiş vaxtında və ya dəyərində dəyişikliklər ehtiyata düzəliş etməklə və neft-qaz hasilatı aktivlərinə müvafiq düzəliş etməklə perspektiv qaydada nəzərə alınır. Ləğv etmə öhdəliyi üzrə diskontlaşdırılmış dəyərə düzəliş maliyyə xərclərinə daxil edilir.

Gürcüstan və Azərbaycan hökumətləri arasında imzalanmış "Ev Sahibi Hökumət Anlaşması"na ("ESHA"-ya) uyğun olaraq, ESHA-ya xitam verildikdən sonra 30 gündən gec olmayaraq SCPC şirkəti, boru kəmərinin istismardan çıxarılması öhdəliklərinin yerinə yetirilməsinə dair həmin Hökumətlərə istismardan çıxarma planını təqdim etməlidir. Aktivin istismardan çıxarılması öhdəliyinin məbləği SCPC şirkətinin səhmdarları tərəfindən kapitallaşdırılır. Qrup SCPC-dəki iştirak payı ilə bağlı müvafiq aktivin istismardan çıxarılması ilə bağlı öhdəliyi tanıyır. Öhdəliyə ekvivalent məbləğdə müvafiq maddi əsas vəsait də yaradılır. Bu məbləğ sonradan amortizasiya edilir və gəlirə aid edilir. Öhdəliyin məbləği 31 dekabr 2022-ci il tarixinə 8%-ə bərabər olan, pulun vaxt dəyərinin cari bazar qiymətləndirmələrini və müvafiq hallarda öhdəliyə xas olan riskləri əks etdirən vergidən əvvəlki dərəcə ilə diskont edilmiş gələcək istismardan çıxarılma öhdəliklərinin diskontlaşdırılmış dəyərinə bərabərdir (31 dekabr 2021-ci il: 8%).

Türkiyə hökuməti ilə imzalanmış ESHA-ya uyğun olaraq, Qrup ESHA-nın müddəti başa çatdıqdan sonra (2062) bütün istismardan çıxarma öhdəliklərini yerinə yetirməlidir. Hesabat tarixinə cari öhdəliyi ödəmək üçün Qrupun tanıdığı istismardan çıxarma öhdəliyi tələb olunan xərclərin rəhbərlik tərəfindən ən yaxşı qiymətləndirilməsini təmsil edir. Öhdəliyə ekvivalent məbləğdə müvafiq maddi əsas vəsait də yaradılır. Bu məbləğ sonradan amortizasiya edilir və gəlirə aid edilir. Öhdəliyin məbləği 31 dekabr 2022-ci il tarixinə 6.3%-ə bərabər olan, pulun vaxt dəyərinin cari bazar qiymətləndirmələrini və müvafiq hallarda öhdəliyə xas olan riskləri əks etdirən vergidən əvvəlki dərəcə ilə diskont edilmiş gələcək istismardan çıxarılma öhdəliklərinin diskontlaşdırılmış dəyərinə bərabərdir (31 dekabr 2021-ci il: 6.7%).

Gəlirlərin tanınması

Qrupun gəlirləri Azərbaycanda istehsal edilən və Azərbaycan, Gürcüstan, Türkiyə və Avropadakı müştərilərə satılan təbii qazın və xam neftin satışından əldə edilir. Bundan əlavə Qrup təbii qazın Azərbaycan, Gürcüstan və Türkiyədəki müvafiq çatdırılma məntəqələrinə nəql edilməsindən gəlirlər tanıyır. Gəlirlər xidmətlər və ya mallar üzrə nəzarət müştəriyə keçəndə Qrupun həmin xidmətlər və ya mallar üçün almağı gözlədiyi ödənişin məbləği ilə tanınır.

Təbii qazın və xam neftin satışı

Malların satışının ümumiyyətlə yeganə icra öhdəliyi olacağı gözlənilən müştərilərlə müqavilələr üçün Qrup təbii qazın və xam neftin satışından gəlirləri aktiv üzrə nəzarət müştəriyə keçdiyi anda tanıyır.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Gəlirlərin tanınması (davamı)

Təbii qazın nəql edilməsi

Qrupun təbii qazın nəqli ilə bağlı müştərilərlə bağladığı müqavilələrə müvafiq təbii qazın nəql edilməsi haqqında müqavilələrə əsasən təbii qazın çıxış nöqtələrinə çatdırılması daxildir. Qrup gəlirləri yalnız vəd edilmiş xidməti müştəriyə ötürülməklə müəyyən edilmiş icra öhdəliyini yerinə yetirdiyi zaman tanıyır.

Overlift və anderlift xam neftinin uçotu

Neft-qaz məhsullarının istehsalı üçün Qrup ŞD HPBS çərçivəsində fəaliyyət göstərir. Qrup gəlirləri xam neftin faktiki satış həcmi əsasında tanıyır və məhsulun cari tarixədək faktiki olaraq satılan həcmi və tərəfin cari tarixədək satmaq hüququ olan məhsulun həcmi arasındakı hər hansı fərqlə nəticələnən istehsalda dəyişkenlik ilə bağlı heç bir dəyişikliklər etmir. Faktiki satılmış həcmə uyğunlaşmaq məqsədilə istehsalda dəyişkenliyi nəzərə almaqla satışların maya dəyərinə düzəlişlər edilir. Anderlift aktivini və overlift öhdəliyininin ilkin tanınma zamanı ölçülməsi üçün Qrup maya dəyəri metodundan istifadə edir.

Dövlət qrantları

Dövlət qrantları onların Qrup tərəfindən alınacağına və Qrupun bu qrantlarla bağlı bütün şərtləri yerinə yetirəcəyinə əsaslı əminlik olanda uçota alınır. Grant aktiv maddəsinə aid olanda əlaqəli aktivin ehtimal edilən istifadə müddəti üzrə bərabər məbləğdə gəlir kimi tanınır.

Bazar dərəcəsi aşağı faiz dərəcəsi ilə dövlət (və ya dövlətə məxsus müəssisə) üçün buraxılan istiqrazdan əldə edilən fayda dövlət qrantı kimi uçota alınır. Belə fayda buraxılmış istiqrazın ilkin ədalətli dəyəri ilə alınmış daxilolmalar arasındakı fərq kimi ölçülür.

Mənfəət vergisi

Konsolidasiya edilmiş hazırkı maliyyə hesabatlarında mənfəət vergisi hesabat tarixinə qüvvədə olan və ya qüvvəyə minmiş müvafiq qanunvericiliyə uyğun olaraq hesablanmışdır. Mənfəət vergisi xərci cari və təxirə salınmış mənfəət vergisindən ibarətdir və bu və ya digər dövrdə vergi təsiri digər məcmu gəlirlərdə və ya bilavasitə kapitalda uçota alınan əməliyyatlar istisna olmaqla, il üzrə mənfəət və ya zərər kimi əks etdirilir.

31 dekabr 2022-ci il tarixinə Qrup SCPC şirkətinin vergi öhdəliklərində (xüsusilə Azərbaycanda mənfəət vergisi, Gürcüstanda mənfəət vergisi və Gürcüstanda minimal vergi öhdəlikləri) 6.67% payının maliyyələşdirilməsinə görə məsuliyyət daşıyırdı.

ŞD HPBS-nin müddəalarına uyğun olaraq, Podratçı Tərəflər mənfəət vergisinin ödənilməsinə görə məsuliyyət daşıyır. Lakin ŞD HPBS-nə uyğun olaraq, Azərbaycan Respublikasının müvafiq dövlət müəssisəsi xam neftin və təbii qazın satışları üzrə daxilolmalardan hər bir podratçı tərəfin mənfəət vergisinin ödənilməsinə görə məsuliyyət daşıyır. Müvafiq olaraq, Qrup mənfəət vergisini və əlaqəli gəlirləri konsolidasiya edilmiş məcmu gəlir haqqında hesabatda tanımır.

Təxirə salınmış mənfəət vergisi öhdəlik metodundan istifadə etməklə, aktiv və öhdəliklərin vergi bazası və konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında onların balans dəyəri arasında yaranan müvəqqəti fərqlər üçün tam hesablanır. Təxirə salınmış mənfəət vergisi, qüvvədə olan və ya hesabat tarixinə qüvvəyə minmiş vergi dərəcələrinə (və qanunvericiliyə) əsasən hesablanır və müvafiq təxirə salınmış vergi aktivinin realizasiya ediləcəyi və ya təxirə salınmış vergi öhdəliyinin yerinə yetiriləcəyi halda tətbiq edilməsi gözlənilir. 31 dekabr 2022-ci və 2021-ci il tarixlərində başa çatan il üzrə Şirkətin korporativ mənfəət vergisi dərəcəsi 20 faiz olmuşdur.

Təxirə salınmış vergi aktiv və öhdəliklərinin əvəzləşdirilməsi cari vergi aktivləri və cari vergi öhdəliklərinin əvəzləşdirilməsi üçün qanunvericiliklə müəyyən edilmiş hüquq olduqda, eləcə də qalıqları xalis şəkildə əvəzləşdirmək niyyəti mövcud olduğu halda təxirə salınmış vergi aktiv və öhdəlikləri eyni vergi orqanı tərəfindən vergiyə cəlb edilən müəssisə və ya vergiyə cəlb edilən ayrı-ayrı müəssisələrə tətbiq edilmiş vergilərə aid olduqda həyata keçirilə bilər. Təxirə salınmış vergi aktivləri müvəqqəti fərqlərin istifadə olunma bilməsi üçün vergiyə cəlb edilən mənfəətin əldə edilməsi ehtimalınının mövcud olacağı zaman hesablanır.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Mənfəət vergisi (davamı)

Təxirə salınmış vergi öhdəliyi, Qrupun müvəqqəti fərqlərin bərpası dövrünə nəzarət etməsi və müvəqqəti fərqlərin yaxın gələcəkdə bərpa edilməməsi ehtimal olunan hallar istisna olmaqla, törəmə və asılı müəssisələrə investisiyaların qoyulmasından yaranan müvəqqəti fərqlər üçün hesablanır.

Təxirə salınmış vergi aktivləri çıxılmaq üzrə olan bütün müvəqqəti fərqlər, istifadə edilməmiş vergi kreditləri və istifadə edilməmiş vergi zərərləri üzrə tanınır. Təxirə salınmış vergi aktivləri, çıxılan müvəqqəti fərqlər, istifadə edilməmiş vergi kreditləri və istifadə edilməmiş vergi zərərlərinin əvəzinə vergiyə cəlb olunan mənfəətin mövcud olacağı ehtimalı olduqda tanınır. Aşağıdakı hallar istisnadır:

- ▶ Çıxılan müvəqqəti fərqə aid olan təxirə salınmış vergi aktivləri müəssisələrin birləşməsi olmayan əməliyyatda aktivin və ya öhdəliyin ilkin tanınmasından yarandığı və əməliyyat zamanı mühasibat mənfəəti və vergi tutulan mənfəət və ya zərəre təsir etmədiyi hal;
- ▶ Törəmə müəssisələr, asılı müəssisələr və birgə razılaşmalardakı iştirak payları ilə əlaqədar çıxılan müvəqqəti fərqlər ilə bağlı – təxirə salınmış vergi aktivləri yalnız müvəqqəti fərqlərin yaxın gələcəkdə bərpa olacağı ehtimalı və müvəqqəti fərqlərin istifadəsinin mümkün olduğu vergiyə cəlb olunan mənfəətin mövcud olduğu halda tanınır.

Təxirə salınmış mənfəət vergisi, aktivlərin istismardan çıxarılması ilə bağlı öhdəliklər üçün ehtiyatın, eləcə də əsas vəsaitlərin ilkin dəyəri üzrə müvafiq düzəlişlərin uçota alınması və sonrakı dövrdə qiymətləndirilməsindən yaranan müvəqqəti fərqlər üçün tam şəkildə hesablanır. İstifadə hüququ olan aktivlər və icarə öhdəlikləri üçün eyni yanaşma istifadə edilir.

TANAP A.Ş.-nin əməliyyat vergisi

Türkiyə Respublikası ilə TANAP A.Ş. arasında imzalanmış sazişə uyğun olaraq müəyyən edilmişdir ki, TANAP A.Ş.-nin korporativ mənfəət vergisi yalnız boru kəməri istifadəyə verildikdən sonra boru kəməri ilə ötürülən təbii qazın həcminə əsaslanacaq. 7 aprel 2017-ci il tarixində alınmış vergilərin ödənilməsinə dair göstərişə uyğun olaraq TANAP A.Ş.-dən korporativ vergi tutulmur. TANAP A.Ş. giriş məntəqəsində ölçülmüş qazın hər min kub metri üzrə 6.44 ABŞ dolları məbləğində (2021-ci il: qazın hər min kub metri üzrə 6.31 ABŞ dolları) vergi ödəməlidir.

Seqmentlər üzrə məlumat

Əməliyyat seqmentləri haqqında məlumat Qrupun əsas qərarları qəbul edən şəxsinə təqdim edilən daxili hesabatlarla uyğun şəkildə təqdim edilir. Gəlirləri, aktivlərinin nəticələri bütün seqmentlərin on faizindən az olmayan seqmentlər ayrıca təqdim edilir.

İşçilərə ödənişlər

Əmək haqları, Azərbaycan Respublikası Dövlət Sosial Müdafiə Fonduna ödənişlər, məzuniyyət və bülətlər üzrə illik ödənişlər, mükafatlar və pul şəklində olmayan imtiyazlar (məs. səhiyyə xidmətləri və uşaq bağçaları) Qrupun işçiləri tərəfindən müvafiq xidmətlərin göstərildiyi ildə hesablanır.

Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar

Hazırkı maliyyə hesabatlarında əlaqəli tərəflər dedikdə, tərəflərdən birinin digər tərəfə nəzarət etmək və ya digər tərəfin maliyyə və əməliyyat qərarlarının çıxarılmasına mühüm təsir göstərmək imkanına malik olması nəzərdə tutulur. Hər bir mümkün əlaqəli tərəf münasibətləri nəzərdən keçirilərkən münasibətlərin yalnız hüquqi formasına deyil, mahiyyətinə də diqqət yetirilir.

Əlaqəli tərəflər öz aralarında əlaqəli olmayan tərəflərin apara bilmədiyi əməliyyatları həyata keçirə bilər. Bununla yanaşı, əlaqəli tərəflər arasında aparılan əməliyyatların şərtləri, müddətləri və məbləğləri əlaqəli olmayan tərəflər arasında aparılan əməliyyatlarla eyni olmaya bilər. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatların xüsusiyyətindən irəli gələrək, onların kommersiona cəhətdən müstəqil əməliyyatlar kimi hesab edilməsi gözlənilə bilməz.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Şerti öhdəliklər

Şerti öhdəliyin yerinə yetirilməsi üçün vəsaitlərin xərclənməsinin tələb edilməsi və etibarlı qiymətləndirmə aparmaq imkanının olması ehtimal edilməyəndə, konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında şerti öhdəliklər tanınmır. Şerti aktiv konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında tanınmır, lakin, iqtisadi səmərələrin əldə edilməsi ehtimalı mövcud olanda açıqlanır.

3. Əhəmiyyətli uçot mühakimələri, təxminləri və fərziyyələri

Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanması rəhbərlikdən mühakimələrin, təxminlərin və fərziyyələrin işlədilməsini tələb edir, bunlar isə hesabatda daxil edilən aktiv və öhdəliklərin, gəlir və xərclərin məbləğlərinə və hesabat dövrünün sonunda təəhhüdlərin, zəmanətlərin və şerti öhdəliklərin açıqlamalarına öz təsirini göstərir. Bu fərziyyələrlə və təxminlərlə bağlı qeyri-müəyyənlik gələcək dövrlərdə təsirə məruz qalmış aktiv və ya öhdəliyin balans dəyərində əhəmiyyətli düzəlişin edilməsini tələb edən nəticələrə gətirib çıxara bilər.

Rəhbərlik müntəzəm olaraq, gəlirlərin tanınması və şerti aktiv və öhdəliklərə aid olan təxminlər də daxil olmaqla, öz təxminlərini qiymətləndirir. Rəhbərlik öz təxminlərini mövcud şəraitdə müxtəlif xüsusi bazar fərziyyələri ilə əsaslandırır və bununla aktivlərin digər mənbələrdən əldə edilə bilməyən balans dəyərləri haqqında ehtimallara əsas yaradır. Müxtəlif ehtimal və ya şərtlərdən asılı olaraq, faktiki nəticələr bu təxminlərdən əhəmiyyətli dərəcədə fərqlənə bilər.

Növbəti maliyyə ilində aktiv və öhdəliklərin balans məbləğlərində ciddi düzəlişlərin aparılması riskinə səbəb olan, maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın tarixinə olan gələcəyə və qiymətləndirmə qeyri-müəyyənliklərinin digər əsas mənbələrinə dair əsas fərziyyələr aşağıda müzakirə edilir.

Ehtiyatların qiymətləndirilməsi

Hesabatda göstərilən təsdiq edilmiş və mümkün ehtiyatların çıxarıla bilən həcmələri qiymətləndirildiyi zaman gələcək pul hərəkətləri üçün əmtəə qiymətləri, məzənnə dərəcələri, diskont dərəcələri və istehsal və nəqliyyat xərcləri ilə bağlı subyektiv fərziyyələr nəzərə alınır. Bundan əlavə, rezervuarların həcmi, forması, dərinliyi və kəmiyyətini və onların gözlənilən istismarını qiymətləndirmək məqsədilə mürəkkəb geoloji və geofiziki modellərin şərhini də tələb olunur. Ehtiyatların qiymətləndirilməsi üçün istifadə edilən iqtisadi, coğrafi və texniki amillər vaxtaşırı olaraq dəyişə bilər, hesabat verilmiş ehtiyatlarda dəyişikliklər gözlənilən gələcək pul vəsaitləri hərəkətlərində dəyişikliklərə görə aktivlərin istismardan çıxarılması ilə bağlı öhdəliklərinə təsir göstərə bilər. Ehtiyatlar məcmu gəlir haqqında hesabatda köhnəlmə, tükənmə və amortizasiya xərcləri məbləğinin ayrılmaz hissəsidir.

Təbii qaz və kondensat ehtiyatları Dövlətlə podratçı tərəflər arasında hasilatın bölünməsi normasında dəyişikliyə görə qiymətin dəyişməsinə əsaslanır. Təbii qazın qiymətləri xam neftin qiymətləri və digər giriş məlumatlarından asılı olaraq sabit və ya dəyişkən olan uzunmüddətli satış müqavilələrinə əsasən hesablanır.

Qiymətləndirilmiş kommersiya ehtiyatlarının səviyyəsi, həmçinin, Qrupun işlənmə və hasilat aktivlərinin balans dəyərinin dəyərsizləşməsinin müəyyən edilməsində mühüm amildir. Beynəlxalq səviyyədə tanınmış müstəqil ehtiyat mühəndislərinin ən son proqnozları 31 dekabr 2022-ci il tarixində edilmişdir.

GKZ-nin ölçülməsi

Qrup bütün alətlər üçün defolt ehtimalını xarici reyting üzrə miqrasiya matrisləri əsasında ehtimal edir. Defolt ehtimalı üzrə qiymətləndirmələr dövr ərzində və müəyyən vaxta qədər kalibrasiya edilmiş və proqnoz məlumatları nəzərə alınaraq düzəlişlər edilmişdir. Proqnoz məlumatlarının inteqrasiyası defolt ehtimalının cari vəziyyəti əks etdirmək üçün hesablanan proqnoz əmsalı ilə kalibrasiyası vasitəsilə aparılır.

Keçmiş dövrlər üzrə müşahidə edilən defolt dərəcələri, proqnoz şəraitləri və GKZ arasında əlaqənin qiymətləndirilməsi əhəmiyyətli qiymətləndirmə təşkil edir. GKZ məbləği şəraitlərin dəyişməsinə və iqtisadi proqnoza həssasdır. Qrupun əvvəlki dövrlər üzrə kredit zərəri təcrübəsi və iqtisadi şəraitə dair proqnozları da müştərinin gələcək faktiki defoltunun göstəricisi ola bilər.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

3. Əhəmiyyətli uçot mülahizələri, təxminləri və fərziyyələri (davamı)

İcarələr – artan faiz dərəcəsinin qiymətləndirilməsi

Qrup icarədə nəzərdə tutulan faiz dərəcəsinə dərhal müəyyən edə bilmir və bu səbəbdən icarə öhdəliklərinin ölçülməsi üçün artan faiz dərəcəsinə ("AFD") istifadə edir. AFD Qrupun oxşar şərt və oxşar girovla oxşar iqtisadi mühitdə istifadə hüququ olan aktivə oxşar dəyərli aktivin əldə edilməsi üçün tələb olunan vəsaitlərin borca alınması üçün ödəməli olduğu faiz dərəcəsidir. Beləliklə, AFD Qrupun nəyi "ödəməli olduğunu" əks etdirir, bu isə heç bir müşahidə edilən dərəcələr olmadıqda qiymətləndirilmənin aparılmasını tələb edir.

Aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə öhdəliklər

Qeyd 2-də göstəriləyi kimi, ŞD HPBS-nin müddəalarına uyğun olaraq, Qrup ŞD yatağının neft-qaz ehtiyatlarının yetmiş faizi (70%) hasil edildikdə ləğv etmə fonduna vəsaitlər ayırmalı olacaqdır. Aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə öhdəliklər belə öhdəliklərə xas olan risklərə uyğunlaşdırılmış risksiz dərəcə ilə diskontlaşdırılmış, hazırda işlədilan aktivlərlə bağlı gözlənilən ayrımaların məbləğində əks etdirilir. Bu qiymətləndirmə Qrupdan gözlənilən gələcək pul vəsaitləri hərəkətlərinin vaxtını proqnozlaşdırmağı və Qrupun öhdəliklərinə xas olan risksiz dərəcəyə düzəliş etməyi tələb edir və beləliklə də, qeyri-müəyyənliyə məruz qalır. Aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə öhdəliklərin qiymətləndirilməsi ləğv etmə fonduna ayırımların 2026-cı ildə başlaması fərziyyəsinə əsaslanır (Qeyd 15). Hesablamada istifadə edilmiş ehtimal edilən diskont dərəcəsi rəhbərliyin ehtimal etdiyi dərəcədən 1% çox / az olarsa, ehtiyatın balans dəyəri, müvafiq olaraq, 9,198 ABŞ dolları az / 10,070 ABŞ dolları çox olardı.

Neft-qaz aktivlərinin bərpa edilməsi

Hər hesabat dövründə Qrup dəyərsizləşmə əlamətinin mövcudluğu baxımından hər bir PVYV-ni yoxlayır. Dəyərsizləşmə əlaməti mövcuddursa, bərpa edilə bilən məbləğin rəsmi qiymətləndirilməsi aparılır. Bərpa edilə bilən məbləğ – satış xərclərini çıxmaqla ədalətli dəyər və ya istifadə dəyərinin daha yüksək olanıdır. Bu qiymətləndirmələr uzunmüddətli neft qiymətləri, diskont dərəcələri, əməliyyat xərcləri, gələcək kapital tələbləri, istismardan çıxarma xərcləri, ehtiyatlar və əməliyyat nəticələri (buna hasilat və satış həcmi daxildir) kimi qiymətləndirmə və fərziyyələrin istifadə edilməsini tələb edir. Bu qiymətləndirmə və fərziyyələr risk və qeyri-müəyyənliklərə məruz qalır. Beləliklə də, şəraitlərin dəyişməsinin bu təxminlərə təsir göstərməsi ehtimalı var, bu isə aktivlərin və/və ya PVYV-lərin bərpa edilə bilən dəyərinə təsir göstərə bilər.

Aşağıda təsvir edilən dəyərsizləşmə testinin aparılmasında istifadə edilən bərpa edilə bilən məbləğ istifadə dəyəridir. İstifadə dəyərinin dəyərləndirilməsi zamanı pul vəsaitlərinin ehtimal edilən gələcək hərəkəti pul vəsaitlərinin və aktivlər üçün seçiyəvi risklərin dəyərləndirilməsi zamanı cari dəyərinə diskont edilir. 31 dekabr 2022-ci il tarixini Qrupun vergidən sonra diskont dərəcəsi 8.17% olmuşdur (2021-ci il: 6.55%). Qrup istifadə dəyərini adətən rəhbərlik tərəfindən təsdiq edilmiş maliyyə büdcələrindən diskont edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti modelindən istifadə etməklə təxmin edir. 31 dekabr 2022-ci il tarixinə Qrup dəyərsizləşmə amillərinin təhlili aparmış və dəyərsizləşmə zərərini müəyyən etməmişdir. (31 dekabr 2021-ci il: dəyərsizləşmə amilləri müəyyən edilməmişdir).

Şərti öhdəliklər

Öz xüsusiyyətinə görə şərti öhdəliklər yalnız bir və ya bir neçə gələcək hadisə baş verəndə yerinə yetirilməlidir. Şərti öhdəliklərin qiymətləndirilməsi gələcək hadisələrin nəticələri ilə bağlı əhəmiyyətli fərziyyələrin və mühakimənin tətbiqi ilə seçiyələndir.

4. Yeni və düzəliş edilmiş standart və şərtlər

4.1 Qrupun mühasibat uçotu siyasətlərində dəyişiklik

Qrup 1 yanvar 2022-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minən standartlara müəyyən düzəlişləri ilk dəfə tətbiq etmişdir. Digər buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş hər hansı standart, şərh və ya düzəlişləri erkən tətbiq edilməmişdir. Hər bir düzəlişin xarakteri və təsiri aşağıda təsvir edilir:

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

4. Yeni və düzəliş edilmiş standart və şərtlər (davamı)

4.1 Qrupun mühasibat uçotu siyasətlərində dəyişiklik (davamı)

Yüklü müqavilələr – Müqavilənin yerinə yetirilməsi xərcləri – 37 sayılı MUBS-a düzəlişlər

Yüklü müqavilə, müqavilə çərçivəsində öhdəliklərin ödənilməsi üzrə qaçılmaz xərclərin (yəni, müqavilənin mövcud olmasına görə Şirkətin yayına bilmədiyi xərclərin) həmin müqavilə üzrə əldə olunması gözlənilən iqtisadi səmərədən artıq olduğu müqavilədir.

Düzəlişlərə əsasən müqavilənin yüklü və ya zərərli olduğunu qiymətləndirərkən müəssisə malların və ya xidmətlərin təmin edilməsi üçün əlavə xərclərin (məs. birbaşa əmək və materiallara çəkilən xərclərin) və birbaşa müqavilə fəaliyyətlərinə aid xərclərin (məs. müqaviləni icra etmək üçün istifadə edilən avadanlıqların köhnəlməsi, habelə müqavilənin idarə edilməsi və müvafiq nəzarət üzrə xərclərin) bölüşdürülməsi də daxil olmaqla birbaşa müqaviləyə aid xərcləri daxil etməlidir. Ümumi və inzibati xərclər birbaşa müqaviləyə aid deyil və müqavilə əsasında dəqiq şəkildə qarşı tərəfə aid edilmədiyi hallarda istisna edilir. Bu düzəlişlər Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsir göstərməmişdir.

Konseptual əsaslara istinad – 3 sayılı MHBS-yə düzəlişlər

Düzəlişlər BMUSK tərəfindən buraxılmış "Konseptual Əsaslar"ın tələblərini əhəmiyyətli dərəcədə dəyişdirmədən onun əvvəlki versiyasının 2018-ci ilin mart ayında buraxılmış cari versiya ilə əvəz edilməsini nəzərdə tutur.

Düzəlişlər 37 sayılı "Yaradılmış ehtiyatlar, şərti öhdəliklər və şərti aktivlər" adlı MUBS və ya 21 sayılı "Tutumlar" adlı BMHŞK-nin əhatə dairəsində olan öhdəliklər və şərti öhdəliklər üçün (bunlar ayrı-ayrılıqda yerinə yetirilərsə) yaranan potensial 'gün 2' gelir və ya zərərləri ilə bağlı problemdən qaçınmaq üçün 3 sayılı "Müəssisələrin birləşməsi" adlı MHBS-nin tanıma prinsipinə istisna əlavə edir. Bu istisna, müəssisələrdən alış tarixinə cari öhdəliyin mövcud olub-olmamasını müəyyən etmək üçün *Konseptual əsaslar* əvəzinə müvafiq olaraq 37 sayılı MUBS və ya 21 sayılı BMHŞK-dəki meyarları tətbiq etməyi tələb edir.

Düzəlişlər həmçinin şərti aktivlərin alış tarixində tanınma meyarlarını qarşılamadığını müəyyən etmək üçün 3 sayılı MHBS-yə yeni paraqraf əlavə edir. Keçid müddəalara uyğun olaraq, Qrup düzəlişləri gələcək dövrlərə, yəni, düzəlişləri ilk dəfə tətbiq etdiyi (ilk tətbiq tarixi) illik hesabat dövrünün əvvəlindən sonra baş verən müəssisələrin birləşmələrinə tətbiq edir. Bu düzəlişlər Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsir göstərməmişdir çünki dövr ərzində yaranmış və bu düzəlişlərin əhatə dairəsinə aid olan şərti aktivlər, öhdəliklər və ya şərti öhdəliklər yaranmamışdır.

Əmlak, tikili və avadanlıqlar: Nəzərdə tutulan istifadədən əvvəl daxilolmalar – 16 sayılı MUBS-a düzəlişlər

Bu düzəlişə görə müəssisələrə, əmlak, tikili və avadanlıq obyektinin maya dəyərindən, həmin aktiv rəhbərlik tərəfindən nəzərdə tutulmuş qaydada fəaliyyət göstərə bilməsi üçün zəruri olan yerə və vəziyyətə gətirilərkən istehsal olunan maddələrin satışından əldə olunan daxilolmaların çıxılması qadağan edilir. Bunun əvəzinə, müəssisə bu cür maddələrin satışından daxilolmaları və bu maddələrin istehsal xərclərini mənfəət və zərərdə tanıyır.

Keçid müddəalara uyğun olaraq, Qrup düzəlişləri müəssisənin onları ilk dəfə tətbiq etdiyi zaman (ilk tətbiq tarixi) təqdim olunan ən erkən dövrün başlanğıcında və ya daha sonra istifadəyə verilmiş əmlak, tikili və avadanlıqlar üçün retrospektiv qaydada tətbiq etməlidir.

Təqdim olunan ən erkən dövrün başlanğıcında və ya daha sonra istifadəyə verilmiş əmlak, tikili və avadanlıqlarla yaradılmış bu cür maddələrin satışı mövcud olmadığından bu düzəlişlər Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsir göstərməmişdir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

4. Yeni və düzəliş edilmiş standart və şərtlər (davamı)

4.1 Qrupun mühasibat uçotu siyasətlərində dəyişiklik (davamı)

9 sayılı MHBS: *Maliyyə Alətləri - Maliyyə öhdəliklərinin uçotdan çıxarılması üçün "10 faiz" testində haqlar*

Düzəliş müəssisənin yeni və ya dəyişdirilmiş maliyyə öhdəliyinin şərtlərinin ilkin maliyyə öhdəliyinin şərtlərindən əhəmiyyətli dərəcədə fərqli olub-olmamasını qiymətləndirərək nəzərə aldığı haqları aydınlaşdırır. Bu haqlara yalnız borcalan və ya borcverən tərəfindən ödənilən və ya alınan haqlar, o cümlədən borcalanın və ya borcverənin digər tərəflərin adından ödədiyi və ya aldığı haqlar daxildir. Müəssisə bu düzəlişi, onu ilk dəfə tətbiq etdiyi (ilkin tətbiq tarixi) illik hesabat dövrünün əvvəlində və ya daha sonra dəyişdirilmiş və ya əvəz edilmiş maliyyə öhdəliklərinə tətbiq edir. Dövr ərzində Qrupun maliyyə alətlərinə dəyişikliklər edilmədiyinə görə bu düzəlişlər Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsir göstərməmişdir.

4.2 Buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş standartlar

"Uçot qiymətləndirmələrinin tərfi" – 8 sayılı MUBS-a düzəlişlər

2021-ci ilin fevral ayında BMUSK 8 sayılı MUBS-a düzəlişlər etmişdir. Həmin düzəlişlərdə "uçot qiymətləndirmələrinin" tərfi təqdim edilir. Düzəlişlərdə uçot qiymətləndirmələrində dəyişikliklər, mühasibat uçotu prinsiplərində dəyişikliklər və səhvlərin düzəldilməsi arasında fərqlər təqdim edilir. Bundan əlavə, müəssisələrin uçot qiymətləndirmələri etmək üçün ölçmə üsulları və giriş məlumatlarından necə istifadə etdikləri izah edilir.

Düzəlişlər 1 yanvar 2023-cü il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün qüvvəyə minir və həmi dövrdə və ya həmin dövrün başlamasından sonra uçot prinsipləri və fərziyyələrində yaranan dəyişikliklərə tətbiq edilir. Bu faktı açıqlamaqla, erkən tətbiqə icazə verilir. Düzəlişlərin Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli təsir göstərməsi gözlənilmir.

1 sayılı MUBS-a düzəlişlər – Öhdəliklərin cari və uzunmüddətli kimi təsnifləşdirilməsi

2020-ci ilin yanvar ayında öhdəliklərin cari və uzunmüddətli kimi təsnifləşdirilməsi üzrə tələbləri müəyyən etmək üçün BMUSK, 1 sayılı MUBS-un 69-76 bəndlərinə düzəlişlər dərc etmişdir. Düzəlişlər aşağıdakı məsələlərə aydınlıq gətirir:

- ▶ Hesablaşmanı təxirə salmaq hüququ nəyi nəzərdə tutur;
- ▶ Təxirə salmaq hüququ hesabat dövrünün sonunda mövcud olmalıdır;
- ▶ Təsnifləşdirməyə müəssisənin təxirə salmaq hüququndan istifadə etmə ehtimalı təsir etmir;
- ▶ Yalnız çevrilən öhdəlikdəki əlaqədar törəmə aləti öz-özlüyündə kapital aləti olarsa, öhdəliyin şərtləri təsnifləşdirməyə təsir göstərməyəcək.

Bu düzəlişlər 1 yanvar 2023-cü il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün qüvvəyə minir və retrospektiv qaydada tətbiq edilməlidir. Hal-hazırda Qrup düzəlişlərin cari təcrübəyə göstərəcəyi təsirləri qiymətləndirir.

12 sayılı MUBS-a düzəlişlər "Mənfəət vergiləri: Vahid əməliyyatdan əmələ gələn aktiv və öhdəliklərlə bağlı təxirə salınmış vergi"

BMUSK 12 sayılı "Mənfəət Vergiləri" adlı MUBS-a şirkətlərdən ilkin tanınma zamanı bərabər məbləğdə vergi tutulan və çıxılan müvəqqəti fərqlərə səbəb olan xüsusi əməliyyatlar üzrə təxirə salınmış verginin tanınmasını tələb edən düzəliş etmişdir. Təklif olunan düzəlişlər adətən icarəçi üçün icarə və istismardan çıxarma öhdəlikləri kimi əməliyyatlara şamil ediləcək.

Düzəliş edilmiş 12 sayılı MUBS-a uyğun olaraq, aktiv və ya öhdəliyin ilkin tanınması zamanı yaranan müvəqqəti fərqə, əgər həmin əməliyyat bərabər məbləğdə vergi tutulan və çıxılan müvəqqəti fərqlərə səbəb olarsa, ilkin tanınmadan azad etmə tətbiq olunmur.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

4. Yeni və düzəliş edilmiş standart və şərtlər (davamı)

4.2 Buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş standartlar (davamı)

Bu düzəlişlər istifadə hüququ aktivləri, icarə öhdəlikləri, istismardan çıxarılma, bərpa və oxşar öhdəliklər üzrə əhəmiyyətli qalıqlara malik olan şirkətlərin maliyyə hesabatlarının hazırlanmasına əhəmiyyətli təsir göstərə bilər. Təsirə məruz qalan maddələrə təsir əlavə təxirə salınmış vergi aktivləri və öhdəliklərinin tanınması ilə əks etdiriləcək.

Düzəlişlər 1 yanvar 2023-cü il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün tətbiq edilməlidir. Daha erkən tətbiqə icazə verilir. Düzəlişlər onların tətbiq olunduğu illik dövr üçün maliyyə hesabatlarında təqdim olunan ən erkən müqayisəli dövrün əvvəlində və ya ondan sonra baş verən əməliyyatlara tətbiq edilməlidir. Düzəlişlərin Qrupa əhəmiyyətli təsiri gözlənilmir.

16 sayılı MHBS-yə düzəlişlər: Satış və geriye icarə əməliyyatında icarə öhdəliyi

2022-ci ilin sentyabr ayında Komitə 16 sayılı MHBS-yə düzəlişlər etmişdir. Həmin düzəlişlər satıcı-icarəçinin saxlanılan istifadə hüququ ilə bağlı gəlir və ya zərərin məbləğini tanımasını təmin etmək üçün, satış və geriye icarə əməliyyatında yaranan icarə öhdəliyinin ölçülməsində satıcı-icarəçinin istifadə etdiyi tələbləri müəyyən edir. Bu tələblərin tətbiqi satıcı-icarəçi üçün icarənin qismən və ya tam ləğv edilməsi ilə bağlı hər hansı gəlir və ya zərərin mənfəət və ya zərərde tanınması ilə bağlı əngəl yaratmır.

16 sayılı MHBS-yə düzəlişlər 1 yanvar 2024-cü il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün tətbiq edilir və erkən tətbiqə icazə verilir. Satıcı-icarəçi düzəlişi ilkin tətbiqetmə tarixindən sonra aparılmış satış və geriye icarə əməliyyatlarına 8 sayılı MUBS-a uyğun olaraq retrospektiv şəkildə tətbiq edir (yəni, bu düzəliş ilkin tətbiqetmə tarixindən əvvəl aparılmış satış və geriye icarə əməliyyatlarına tətbiq edilmir). İlkin tətbiqetmə tarixi müəssisənin 16 sayılı MHBS-ni ilk dəfə tətbiq etdiyi illik hesabat dövrünün əvvəlidir. Hazırda Qrup düzəlişin konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsirini qiymətləndirir.

"Uçot prinsiplərinin açıqlanması" – 1 sayılı MUBS və MHBS üzrə Praktiki tövsiyələr 2-yə düzəlişlər

2021-ci ilin fevral ayında BMUSK 1 sayılı MUBS və MHBS üzrə Praktiki tövsiyələr 2 "Əhəmiyyətliyə dair mülahizələrin formalaşdırılması"na düzəlişlər etmişdir. Həmin tövsiyələrdə əhəmiyyətlik mülahizələrinin mühasibat uçotu prinsiplərinə tətbiq edilməsində müəssisələrə kömək etmək üçün qaydalar və nümunələr təqdim edilir. Düzəlişlərin məqsədi müəssisələr qarşısında qoyulmuş "vacib" mühasibat uçotu prinsiplərinin açıqlanmasına dair tələbin "əhəmiyyətli" mühasibat uçotu prinsiplərinin açıqlanması üzrə tələblə əvəz edilməsi və mühasibat uçotu prinsiplərinin açıqlanması ilə bağlı qərarlar verərkən müəssisələrin əhəmiyyətlik anlayışını necə tətbiq etdiklərinə dair təlimatın əlavə edilməsi vasitəsilə daha səmərəli mühasibat uçotu prinsipləri üzrə açıqlamaların edilməsində müəssisələrə kömək etməkdir.

1 sayılı MUBS-a düzəlişlər 1 yanvar 2023-cü il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün qüvvəyə minir. Erkən tətbiqə icazə verilir. Praktiki tövsiyələr 2-yə edilən düzəlişlər əhəmiyyətlik anlayışının tərifinin tətbiqi ilə bağlı məcburi olmayan təlimatları təmin etdiyi üçün, bu düzəlişlər üçün qüvvəyə minmə tarixi tələb olunmur. Hal-hazırda Qrup düzəlişlərin konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsirini qiymətləndirir.

5. Seqmentlər üzrə məlumatlar

Əməliyyat seqmentləri – biznes fəaliyyəti həyata keçirərək mənfəət əldə edən və ya xərclərin yaranmasını nəzərdə tutan, Qrupun rəhbərliyi tərəfindən fəaliyyət nəticələri müntəzəm olaraq təhlil edilən və haqqında ayrıca maliyyə məlumatları olan müəssisə komponentləridir.

Qrup məhsul və xidmətlər əsasında biznes vahidləri kimi təşkil edilmiş və iki hesabat seqmentinə ayrılmışdır:

- ▶ Neft və qaz – təbii qaz və qaz kondensatının hasilatını əks etdirir;
- ▶ Paylaşdırma – təbii qazın nəqlini əks etdirir.

Yuxarıda göstərilən hesabat seqmentlərini yaratmaq üçün heç bir əməliyyat seqmentləri birləşdirilməmişdir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

5. Seqmentlər üzrə məlumatlar (davamı)

Qrupun seqmentləri müxtəlif müştərilər üzrə ixtisaslaşan strateji biznes bölmələridir. Rəhbərlik resursların bölüşdürülməsi və fəaliyyət nəticələrinin qiymətləndirilməsi haqqında qərarların qəbul edilməsi məqsədilə ayrıca olaraq biznes vahidlərinin nəticələrini izləyir. Əməliyyat seqmentləri arasında köçürmə qiymətləri ya birindən asılı olmayan, ya da asılı olan tərəflər arasında əməliyyatlar kimi həyata keçirilir.

Hesabat seqmentlərinin mənfəət və ya zərəri, aktivləri və öhdəlikləri haqqında məlumat

31 dekabr 2022-ci il tarixində başa çatan il üzrə hesabat seqmentlərinə dair məlumat aşağıdakı cədvəldə təqdim olunur:

	Neft-qaz	Paylaşdırma	Bölüşdürül- məmiş (*)	Silinmələr və düzəlişlər (**)	Cəmi
Gəlirlər					
Kənar müştərilər	1,069,201	1,580,756	-	-	2,649,957
Seqment daxili	-	147,892	-	(147,892)	-
Cəmi gəlirlər	1,069,201	1,728,648	-	(147,892)	2,649,957
Əsas vəsaitlərin köhnəlməsi və tükənməsi	(150,554)	(180,809)	-	-	(331,363)
Digər xərclər	(13,553)	(2,671)	-	2,671	(13,553)
Nəqliyyat tarifləri	(219,467)	-	-	145,221	(74,246)
Ümumi və inzibati xərclər	(2,346)	(303,393)	(520)	-	(306,259)
Digər gəlir	29,803	3,039	22,069	-	54,911
Faiz gəliri	-	1,391	294,442	(208,789)	87,044
Maliyyə xərcləri	(112,220)	(194,045)	(454,038)	208,789	(551,514)
Asılı müəssisələrin nəticəsində pay	-	62,315	-	-	62,315
Məzənnə fərqi/zərər	3	3,121	(2,600)	-	524
Mənfəət vergisi (xərcləri)/faydası	-	(12,742)	43,325	-	30,583
İl üzrə xalis (zərər)/mənfəət	600,867	1,104,854	(97,322)	-	1,608,399

(*) Bu rəqəmlərə qrup səviyyəsində idarə edilən və tanınan bölüşdürülməmiş əməliyyatlar daxildir.

(**) Seqment daxili gəlirlər və xərclər konsolidasiya zamanı silinir. Silinmələr kimi göstərilmiş məbləğlərə şirkət daxili əməliyyatlar daxildir.

	Neft-qaz	Paylaşdırma	Bölüşdürül- məmiş (*)	Silinmələr və düzəlişlər (**)	Cəmi
Asılı müəssisələrə investisiya	-	396,589	-	-	396,589
Digər hesabat seqmentinin aktivləri	3,947,820	7,508,787	7,629,639	(5,698,979)	13,387,267
Cəmi hesabat seqmentinin aktivləri	3,947,820	7,905,376	7,629,639	(5,698,979)	13,783,856
Digər hesabat seqmentinin öhdəlikləri	(3,437,371)	(3,039,375)	(6,933,530)	5,329,737	(8,080,539)
Cəmi hesabat seqmentinin öhdəlikləri	(3,437,371)	(3,039,375)	(6,933,530)	5,329,737	(8,080,539)
Əsaslı məsrəflər (***)					
Əlavələr	28,377	5,306	-	-	33,683
Cəmi əsaslı məsrəflər	28,377	5,306	-	-	33,683

(*) Bu rəqəmlərə qrup səviyyəsində idarə edilən və tanınan bölüşdürülməmiş aktivlər və öhdəliklər daxildir.

(**) Seqment daxili qalıqlar konsolidasiya zamanı silinir. Silinmələr kimi göstərilmiş məbləğlərə şirkət daxili qalıqlar daxildir.

(***) Kapital məsrəfləri maliyyə alətləri və təxirə salınmış vergi aktivləri istisna olmaqla uzunmüddətli aktivlərə edilən əlavələri əks etdirir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

5. Seqmentlər üzrə məlumatlar (davamı)**Coğrafi məlumat (davamı)**

Maliyyə alətləri və təxirə salınmış vergi aktivləri istisna olmaqla əhəmiyyətlik kəsb edən uzunmüddətli aktivlər aşağıda hər bir fərdi ölkə üçün ayrıca olaraq təqdim edilir:

	2022	2021
Azərbaycan	4,832,324	4,454,142
Türkiyə	5,963,229	6,120,651
Gürcüstan	480,725	466,137
İsveçrə	396,589	264,574
Cəmi	11,672,867	11,305,504

Təhlil aktivlərin yerləşməsi əsasında aparılmışdır.

6. Neft-qaz aktivləri

Neft-qaz aktivlərinin balans dəyərindəki hərəkətlər aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	Neft-qaz hasilatı aktivləri	Boru kəməri aktivləri	Aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə xərclər	Cəmi
Maya dəyəri				
31 dekabr 2020-ci il	2,125,073	7,284,663	151,112	9,560,848
Əlavələr	45,642	2,976	7,717	56,335
31 dekabr 2021-ci il	2,170,715	7,287,639	158,829	9,617,183
Əlavələr	28,377	5,306	-	33,683
Silinmələr	-	-	(26,116)	(26,116)
31 dekabr 2022-ci il	2,199,092	7,292,945	132,713	9,624,750
Yığılmış tükənmə və köhnəlmə				
31 dekabr 2020-ci il	(470,640)	(334,548)	(29,896)	(835,084)
İl üzrə xərc	(121,027)	(182,274)	(9,711)	(313,012)
31 dekabr 2021-ci il	(591,667)	(516,822)	(39,607)	(1,148,096)
İl üzrə xərc	(144,848)	(180,033)	(6,482)	(331,363)
31 dekabr 2022-ci il	(736,515)	(696,855)	(46,089)	(1,479,459)
Xalis balans dəyəri				
31 dekabr 2022-ci il	1,462,577	6,596,090	86,624	8,145,291
31 dekabr 2021-ci il	1,579,048	6,770,817	119,222	8,469,087

Neft-qaz hasilatı aktivləri

Neft-qaz hasilatı aktivlərinin məbləği Qrupun ŞD layihəsində neft-qaz aktivlərinin 6.67% payından ibarətdir.

Boru kəmərinin aktivləri

Boru kəmərinin dəyəri Qrupun CQBK-nin inşası dəyərində 6.67% payı və TANAP-ın cəmi inşa dəyərindən ibarətdir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

6. Neft-qaz aktivləri (davamı)

Aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə xərclər

Aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə kapitallaşdırılmış xərclər Qrupun ŞD və CQBK layihələrinin məqsədləri üçün istifadə edilən aktivlərin istismardan çıxarılmasına aid olan xərclərdə 6.67% payı və TANAP layihəsinin aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə ümumi xərclərdən ibarətdir (Qeyd 15).

7. Avans ödənişləri

31 dekabrda avans ödənişləri aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	2022	2021
Səhmlərin alınması üçün avans ödənişləri	3,101,022	2,533,902
Tikinti işləri ilə bağlı digər ödənişlər	5,619	3,243
	3,106,641	2,537,145

Səhmlərin alınması üçün avans ödənişləri

23 iyul 2014-cü il tarixində Qrup ŞD layihəsində əlavə 10% iştirak payının və AQTŞ-də əlavə 8% iştirak payının Azərbaycan (Şah Dəniz) Limited-dən (AzŞD) və CQBK layihəsində 10% iştirak payının Azərbaycan (Cənubi Qafqaz Boru kəməri) Limited-dən (AzCQBK) alınması üçün Təxirə salınmış alqı-satqı müqaviləsi ("TSASM") imzalamışdır. Daha sonra 20 dekabr 2017-ci il tarixli TSASM-a edilmiş 1-ci Əlavə və 31 may 2019-cu il tarixli TSASM-a edilmiş 2-ci Əlavə ilə müqaviləyə düzəlişlər edilmişdir. Müqavilənin müddəalarına uyğun olaraq, Qrup bu payların alınması üçün AzŞD-yə və AzCQBK-yə avans ödənişləri etməlidir, səhmlər və iştirak payları üzrə nəzarət isə müqavilənin qüvvəyə minməsi üçün zəruri şərtlər yerinə yetirilməklə 31 mart 2023-cü ildə Qrupa keçməli idi. 2020-ci ilin sonuna Qrup TSASM əsasında AzŞD-yə və AzCQBK qarşısında bütün maliyyə öhdəliklərini yerinə yetirmişdir. Rəhbərlik gələcəkdə TSASM ilə bağlı pul vəsaitlərinin xərclənməsini gözləyir.

18 fevral 2022-ci il tarixində Qrup AzŞD-dən ŞD layihəsində əlavə 4,35% iştirak payının və AQTŞ-də əlavə 3,48% payın və AzCQBK-dən CQBK layihəsində əlavə 4,35% payın əldə edilməsi üçün Təxirə salınmış Alqı-Satqı Müqaviləsi ("Yeni TSASM") imzalamışdır. Qrup AzŞD-yə 514 milyon ABŞ dolları və AzCQBK-yə 53 milyon ABŞ dolları məbləğində avans ödəmişdir. Səhmlər və iştirak payları üzərində nəzarətin müəyyən ilkin şərtlərin yerinə yetirilməsi ilə 31 mart 2023-cü il tarixində Qrupa keçəcəyi gözlənilir. Qrup 2022-ci ildə Yeni TSASM üzrə AzŞD və AzCQBK qarşısında bütün maliyyə öhdəliklərini yerinə yetirmişdir və rəhbərlik Yeni TSASM ilə əlaqədar əlavə pul vəsaitlərinin məxaricinin yaranmasını gözləyir.

Səhmlərin alınması üçün avans ödənişləri 2,369 milyon ABŞ dolları (31 dekabr 2021-ci il: 1,855 milyon ABŞ dolları) məbləğində AzŞD-yə ödənilmiş avans ödənişləri və 732 milyon ABŞ dolları (31 dekabr 2021-ci il: 679 milyon ABŞ dolları) məbləğində AzCQBK-yə ödənilmiş avans ödənişlərindən ibarətdir.

8. Asılı müəssisəyə investisiya

Qrup müəssisənin maliyyə və əməliyyat qərarlarında iştirak etməklə müəssisəyə əhəmiyyətli təsir göstərir. Qrup 2014-cü ildə AzTAP GmbH-də səhmlərin 100%-ni almaqla TAP AG-də investisiya əldə etmişdir.

31 dekabr 2022-ci və 31 dekabr 2021-ci il tarixlərində Qrupun TAP AG-də iyirmi faizlik (20%) payı olmuşdur. TAP AG ŞD-nin təbii qazının Avropa ölkələrinə çatdırılması məqsədilə qazın Yunanıstan/Türkiyə sərhədindən Cənubi İtaliyaya nəql edilməsi infrastrukturunun qurulması və istismarına görə məsuliyyət daşıyır. 15 noyabr 2020-ci il tarixində, TAP AG TAP-ın ticari əməliyyatların başlamasını elan etmişdir, 31 dekabr 2022-ci il tarixində isə ŞD təbii qazının Avropa ölkələrinə çatdırılması başlamışdır.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

8. Asılı müəssisəyə investisiya (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə Qrupun TAP AG-yə investisiyasının balans dəyərində hərəkətlər icmal edilir:

	2022	2021
1 yanvarda ilkin balans dəyəri	264,574	249,448
Asılı müəssisədən investisiyanın geri alınması	–	(55,480)
Asılı müəssisənin vergidən sonrakı mənfəətdə pay	62,315	68,380
Asılı müəssisənin vergidən sonrakı digər məcmu gəlirində pay	83,886	25,477
Məzənnə fərqi	(14,186)	(23,251)
31 dekabrda qalıq balans dəyəri	396,589	264,574

Aşağıdakı cədvəldə Qrupun 31 dekabrda TAP AG-yə investisiyası haqqında ümumi maliyyə məlumatı təqdim edilir:

	2022	2021
Cari aktivlər	952,602	604,198
Uzunmüddətli aktivlər	4,917,465	5,029,563
Cari öhdəliklər	(589,145)	(461,132)
Uzunmüddətli öhdəliklər	(3,376,473)	(3,934,516)
Xalis aktivlər	1,904,449	1,238,113
Qrupun xalis aktivlərdə payı (20%)	380,890	247,623
Satınalma zamanı tanınan qudvil	18,872	18,872
Qudvilin çəvrilməsi zamanı məzənnə fərqi	(3,173)	(1,921)
Balans dəyəri	396,589	264,574

31 dekabrda başa çatan dövr üzrə asılı müəssisənin nəticələrində pay:

	2022	2021
Gəlirlər	919,753	900,755
Əməliyyat xərcləri	(543,465)	(493,195)
Vergidən əvvəl mənfəət	376,288	407,560
Mənfəət vergisi üzrə zərər	(64,713)	(65,662)
İl üzrə xalis mənfəət	311,575	341,898
Qrupun xalis mənfəətdə payı (20%)	62,315	68,380
İl üzrə digər məcmu gəlir, vergi çıxılmaqla (20%)	419,430	127,384
Qrupun cəmi məcmu gəlirdə payı (Qeyd 13)	83,886	25,477

9. Kredit üzrə debitor borcları

31 dekabr 2022-ci il tarixinə Qrupun Boru Hatları ilə Petrol Taşıma A.Ş. ("BOTAŞ") və SOCAR Turkey Enerji A.S.-dən ("STEAS") müvafiq olaraq 147,503 ABŞ dolları və 267,412 ABŞ dolları məbləğində (31 dekabr 2021-ci il: müvafiq olaraq 204,783 ABŞ dolları və 341,992 ABŞ dolları) kredit üzrə debitor borcları olmuşdur.

31 dekabr 2022-ci il tarixinə Qrupun debitor borclarının cari hissəsi 145,402 ABŞ dollarına (31 dekabr 2021: sıfır) bərabər olmuşdur.

BOTAŞ-dan debitor borclarına 7,183 ABŞ dolları (31 dekabr 2021-ci il: 9,790 ABŞ dolları) məbləğində təxirə salınmış ödəniş və 140,320 ABŞ dolları (31 dekabr 2021-ci il: 194,993 ABŞ dolları) məbləğində kredit üzrə debitor borcu daxildir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

9. Kredit üzrə debitor borcları (davamı)

13 aprel 2015-ci il tarixində Qrup TANAP A.Ş.-dəki səhmlərinin 30%-ni BOTAŞ-a 168,226 ABŞ dolları məbləğində ödəniş və 33,645 ABŞ dolları məbləğində faiz hesablanmayan təxirə salınmış ödəniş müqabilində satmışdır. İlk tanınma zamanı təxirə salınmış ödənişin ədalətli dəyəri oxşar maliyyə alətləri üçün bazarda borc üzrə faiz dərəcəsinə (3.5%) istifadə etməklə cari dəyərlə 28,006 ABŞ dolları məbləğində hesablanmışdır. 31 dekabr 2022-ci il tarixində başa çatan il ərzində BOTAŞ-dan təxirə salınmış ödənişlə bağlı əldə edilmiş gəlir 284 ABŞ dolları (2021-ci il: 440 ABŞ dolları) məbləğində olmuş və faiz gəlirinin tərkibində tanınmışdır.

Maliyyələşdirmə Razılaşmasına uyğun olaraq, TANAP A.Ş.-in 30% səhmləri satıldıqdan sonra Şirkət BOTAŞ-ın TANAP A.Ş.-də 5% səhminə aid ödəniş tələblərini maliyyələşdirmişdir. 31 dekabr 2022-ci il tarixinə Şirkət Maliyyələşdirmə Razılaşması üzrə mövcud olan bütün maliyyə öhdəliklərini yerinə yetirmiş və rəhbərlik gələcəkdə Maliyyələşdirmə razılaşması ilə bağlı pul vəsaitlərin xərclənməsini gözləmir. Kreditin 31 dekabr 2025-ci ilədək ödənilməsi gözlənilir. 31 dekabr 2022-ci il tarixində başa çatan il üzrə BOTAŞ-dan alınacaq kredit üzrə debitor borcları ilə əlaqədar əldə edilmiş faiz gəliri 7,961 ABŞ dolları (2021-ci il: 9,957 ABŞ dolları) məbləğində olmuşdur. 31 dekabr 2022-ci il tarixinə Qrup BOTAŞ-dan 7,242 ABŞ dolları (31 dekabr 2021-ci il: 8,517 ABŞ dolları) məbləğində kredit üzrə debitor borcları üzrə GKZ-ni tanımışdır.

2022-ci il ərzində Şirkət BOTAŞ-dan cəmi debitor borcları ilə bağlı 66,800 ABŞ dolları (2021-ci il: 50,600 ABŞ dolları) almışdır.

STEAŞ-dan kredit üzrə debitor borcları yalnız 267,412 ABŞ dolları (31 dekabr 2021-ci il: 341,992 ABŞ dolları) məbləğində təxirə salınmış ödənişdən ibarətdir.

9 fevral 2018-ci il tarixində Şirkət "STEAŞ" ilə TANAP A.Ş.-də 7%-lik payın satılması haqqında alqı-satqı müqaviləsi ("TANAP ASM") imzalamışdır. TANAP ASM-in imzalanmasından sonra, Şirkət TANAP A.Ş.-dən kredit üzrə debitor borclarının 7%-ni, həmçinin TANAP A.Ş.-də 7%-lik payı STEAŞ-a satmışdır. Ümumi ödənişin ədalətli dəyəri 392,633 ABŞ dolları olmuşdur. Bu məbləğin 95,000 ABŞ dollarında hissəsi 22 fevral 2018-ci il tarixində ödənməmişdir. 297,633 ABŞ dolları məbləğində ödənişin qalan hissəsi illik 5.74% dərəcəsi ilə faiz hesablanan təxirə salınmış ödəniş kimi uçota alınmışdır. 31 dekabr 2022-ci il tarixində başa çatan il ərzində Şirkət təxirə salınmış ödənişin hesablanmış faizi ilə bağlı STEAŞ-dan 93,520 ABŞ dolları (2021-ci il: 24,638 ABŞ dolları) almışdır və qalıq məbləğin 31 dekabr 2026-cı ilə qədər ödənilməsi gözlənilir. 31 dekabr 2022-ci il tarixində başa çatan il ərzində STEAŞ-dan təxirə salınmış ödənişlə bağlı əldə edilən gəlir 18,070 ABŞ dolları (2021-ci il: 20,388 ABŞ dolları) təşkil etmiş və faiz gəlirinin tərkibində tanınmışdır. 31 dekabr 2022-ci il tarixinə Qrup 1,020 ABŞ dolları (31 dekabr 2021-ci il: 1,890 ABŞ dolları) məbləğində STEAŞ-dan təxirə salınmış ödəniş üzrə GKZ-ni tanımışdır.

10. İstifadə hüququ olan aktivlər və icarə öhdəlikləri

Qrupun fəaliyyətində istifadə olunan binalar, tikinti aktivlərinin icarəsinə dair müddəti müvafiq olaraq 6 il olan icarə müqavilələri vardır. Qrupun icarələr üzrə öhdəlikləri icarədarın icarə aktivləri ilə bağlı hüququ ilə təmin edilir. Ümumilikdə, Qrupun icarə aktivlərini təyin etmək və ikinci əldən icarəyə vermək hüququ məhduddur.

Qrupun icarə müddəti 12 ayadək olmayan müəyyən icarə müqavilələri və azdəyərli icarələri vardır. Qrup bu icarələr üzrə "qısamüddətli icarə" və "azdəyərli aktivlərin icarəsi" üzrə tanınma istisnaları tətbiq edir.

Aşağıdakı cədvəldə Qrupun tanınmış istifadə hüququ olan aktivlərin balans dəyərləri və dövr ərzində hərəkətlər təqdim olunur:

	Binalar və tikinti	Nəqliyyat vasitələri	Cəmi
1 yanvar 2021-ci il	25,945	454	26,399
İl üzrə köhnəlmə xərci	(5,765)	(454)	(6,219)
31 dekabr 2021-ci il	20,180	–	20,180
İl üzrə köhnəlmə xərci	(5,766)	–	(5,766)
31 dekabr 2022-ci il	14,414	–	14,414

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

10. İstifadə hüququ olan aktivlər və icarə öhdəlikləri (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə icarə öhdəliklərinin balans dəyərləri və dövr ərzində hərəkətləri göstərilir:

	2022	2021
1 yanvarda	23,024	28,517
Faiz xərci	1,327	1,688
Ödənişlər	(7,165)	(7,181)
31 dekabrda	17,186	23,024

Qrup hesabat tarixində aşağıdakı kimi olmuş icarə öhdəliklərini uzunmüddətli və qısamüddətli kimi təqdim edir.

Uzunmüddətli və cari icarə öhdəliklərin qalıqları aşağıdakı kimi olmuşdur:

	31 dekabr 2022-ci il	31 dekabr 2021-ci il
Uzunmüddətli icarə öhdəlikləri	10,772	17,186
Cari icarə öhdəlikləri	6,414	5,838
İcarə fəaliyyətlərindən cəmi öhdəliklər	17,186	23,024

İcarə öhdəliklərinin cari hissəsi hesabat tarixindən sonrakı bir il ərzində ödəniləcək gələcək icarə ödənişlərinin dəyərini əks etdirir. İcarə öhdəlikləri üzrə ödəniş müddətinin təhlili Qeyd 22-də təqdim edilir.

11. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri, depozitlər**Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri**

31 dekabrda pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	2022	2021
Bankda olan pul vəsaitləri, ABŞ dolları	205,023	208,807
Bankda olan pul vəsaitləri, CHF	718	25,123
Bankda olan pul vəsaitləri, TRY	75	1,322
Bankda olan pul vəsaitləri, digər	316	229
Cəmi pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	206,132	235,481

Depozitlər

31 dekabr 2021-ci il tarixinə Qrupun 320,278 ABŞ dolları məbləğində depozit qalığı olmuşdur. 2022-ci il ərzində, Qrup depozit qalığında 1,330,000 ABŞ dolları yerləşdirmişdir və 490,000 ABŞ dolları məbləğində çıxarılma etmişdir. 1.40% (2021-ci il: 0.19%) orta faiz dərəcəsi ilə depozit qalığı ilə bağlı əldə edilmiş 10,133 ABŞ dolları (2021-ci il: 480 ABŞ dolları) məbləğində gəlir faiz gəliri tərkibində tanınmışdır. 31 dekabr 2022-ci il tarixinə Qrup 13 ABŞ dolları (31 dekabr 2021-ci il: 4 ABŞ dolları) məbləğində depozit üzrə GKZ tanımış və 31 dekabr 2022-ci il tarixinə Qrupun qalığı 1,170,398 ABŞ dolları olmuşdur.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

12. Debitor borcları

31 dekabrda debitor borcları aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	2022	2021
AQTŞ üzrə debitor borcları	161,570	149,532
BOTAŞ üzrə debitor borcları	37,165	36,799
ŞD Operatorundan tanınan debitor borcları	13,200	12,985
Xam neftin üçüncü tərəflərə satılması üzrə debitor borcları	12,875	13,029
Cəmi debitor borcları	224,810	212,345

BOTAŞ-dan debitor borcları

TANAP sistemindəki qaz üzrə mülkiyyət hüququ BOTAŞ və AQTŞ-ə məxsusdur və müvafiq Qaz Nəqli Sazişlərinə əsasən TANAP A.Ş. qazı çıxış məntəqələrinə çatdırmalıdır. 31 dekabr 2022-ci il tarixində başa çatan il ərzində Qrup BOTAŞ-dan əldə edilən 446,425 ABŞ dolları (2021-ci il: 430,461 ABŞ dolları) məbləğində gəlirləri tanımış və 31 dekabr 2022-ci il tarixinə BOTAŞ-dan debitor borcları 37,165 ABŞ dolları (31 dekabr 2021-ci il: 36,799 ABŞ dolları) olmuşdur.

AQTŞ-dan debitor borcları

31 dekabr 2022-ci il tarixində başa çatan il ərzində Qrup AQTŞ-dən 1,115,519 ABŞ dolları (2021-ci il: 808,113 ABŞ dolları) məbləğində gəlirlər tanımış və 31 dekabr 2022-ci il tarixinə TANAP ilə qazın nəqlinə görə AQTŞ-dən debitor borcunu 97,250 ABŞ dolları təşkil etmişdir (2021-ci il: 81,746 ABŞ dolları). Bundan əlavə, Qrup 31 dekabr 2022-ci il tarixinə müvafiq qaz alqı-satqısı müqavilələri əsasında tərəflərə satılmış ŞD təbii qaza görə 64,320 ABŞ dolları (31 dekabr 2021-ci il: 67,786 ABŞ dolları) məbləğində AQTŞ-dən debitor borcunu tanımışdır.

Üçüncü tərəflərə xam neft satışlarından debitor borcları

Xam neftin satışından olan debitor borcları üçüncü tərəflərə satılmış və 31 dekabr 2022-ci və 2021-ci il tarixlərinə Qrupa ödənişi köçürülməmiş neftlə bağlıdır.

13. Səhm kapitalı, əlavə ödənilmiş kapital, digər ehtiyatlar və qeyri-nəzarət payı

Səhm kapitalı və əlavə ödənilmiş kapital

31 dekabr 2022-ci il və 31 dekabr 2021-ci il tarixlərinə, Şirkət hər birinin nominal dəyəri 24,158 ABŞ dolları olan 100 adi səhmi təsdiq etmiş, buraxmış və tam ödəmişdir. Hər bir səhm səhmdara bir səs hüququ verir. 31 dekabr 2022-ci il və 31 dekabr 2021-ci il tarixlərinə əlavə ödənilmiş kapital 31,481 ABŞ dolları təşkil etmişdir.

Digər ehtiyatlar

Əvvəlki illərdə Qrup TANAP A.Ş.-dəki iştirak paylarının bir hissəsini BOTAŞ, BP və STEAS-a satmışdır. Satılmış iştirak paylarının xalis balans dəyəri ilə onların ədalətli dəyəri arasındakı 34,181 ABŞ dolları məbləğində fərqi əks etdirən bu əməliyyatların xalis nəticələri digər ehtiyatlar kimi tanınmışdır.

Bundan əlavə, Qrupun asılı müəssisəsi TAP AG borc öhdəliklərindən yaranan faiz riskini hedc etmək üçün 2019-cu ildə müxtəlif maliyyə təşkilatları ilə hedcinq müqavilələri bağlamışdır. Bu hedcinq alətinin ədalətli dəyərindəki dəyişiklik nəticəsində TAP AG hər il maliyyə hesabatlarında digər məcmu gəliri və ya zərəri tanıyır. Qrupun TAP AG tərəfindən tanınan digər gəlirlərdəki 20%-lik payı 31 dekabr 2022-ci ildə başa çatan ildə 83,886 ABŞ dollarına (2021-ci il: 25,477 ABŞ dolları) bərabər olmuşdur. 31 dekabr 2022-ci il tarixinə Qrupun bu hedcinq aləti üzrə yığılmış gəliri 70,181 ABŞ dollarına (31 dekabr 2021-ci il: yığılmış zərər: 13,705 ABŞ dolları) bərabər olmuşdur.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

14. Borc öhdəlikləri və dövlət qrantı

31 dekabr 2021-ci və 2021-ci il tarixlərinə faiz hesablanan borclar aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

Borc	31 dekabr 2022-ci il	31 dekabr 2021-ci il
İstiqrazlar	4,534,748	4,389,528
Qeyri-nəzarət payına sahib olan səhmdarlardan kreditlər	607,164	1,041,252
Maliyyə müəssisələrindən kreditlər	2,041,046	2,245,252
Cəmi borc öhdəlikləri	7,182,958	7,676,032

31 dekabr 2022-ci il tarixinə borcların ilkin valyutası və ödəniş tarixləri aşağıda göstərilmişdir:

Borc	İlkin valyuta	Ödəniş tarixi	31 dekabr 2022-ci il	
			Uzunmüddətli hissə	Cari hissə
ARDNF üçün buraxılmış istiqrazlar	ABŞ dolları	may-noyabr 2024	2,435,948	36,309
Avrobond 1	ABŞ dolları	mart 2026-cı il	988,758	24,955
Avrobond 2	ABŞ dolları	mart 2026-cı il	1,048,778	–
BOTAŞ-dan kredit	ABŞ dolları	dekabr 2036-cı il	122,890	363,505
BP International Limited tərəfindən zəmanət olunmuş Kommersiya Banklarından kredit	ABŞ dolları	mart 2025-ci il	42,007	145,402
BP-dən kredit	ABŞ dolları	dekabr 2036-cı il	7,265	–
STEAŞ-dan kredit	ABŞ dolları	dekabr 2036-cı il	28,685	84,819
BYİB-dən kredit	ABŞ dolları	dekabr 2046-cı il	366,651	17,333
AlİB-dən kredit	ABŞ dolları	dekabr 2046-cı il	565,032	26,333
AYİB-dən kredit	ABŞ dolları	oktyabr 2035-ci il	403,390	37,903
AlB tərəfindən zəmanət olunmuş kredit	ABŞ dolları	dekabr 2032-ci il	392,551	44,444
Cəmi borc öhdəlikləri			6,401,955	781,003

31 dekabr 2021-ci il tarixinə borcların ilkin valyutası və ödəniş tarixləri aşağıda göstərilmişdir:

Borc	İlkin valyuta	Ödəniş tarixi	31 dekabr 2021-ci il	
			Uzunmüddətli hissə	Cari hissə
ARDNF üçün buraxılmış istiqrazlar	ABŞ dolları	may-noyabr 2024	2,315,797	3,981
Avrobond 1	ABŞ dolları	mart 2026-cı il	988,758	23,822
Avrobond 2	ABŞ dolları	mart 2026-cı il	1,057,170	–
BOTAŞ-dan kredit	ABŞ dolları	dekabr 2036-cı il	467,488	371,286
BP International Limited tərəfindən zəmanət olunmuş Kommersiya Banklarından kredit	ABŞ dolları	mart 2025-ci il	109,091	86,633
BP-dən kredit	ABŞ dolları	dekabr 2036-cı il	6,754	–
STEAŞ-dan kredit	ABŞ dolları	dekabr 2036-cı il	180,350	148,515
BYİB-dən kredit	ABŞ dolları	dekabr 2046-cı il	383,964	16,000
AlİB-dən kredit	ABŞ dolları	dekabr 2046-cı il	569,939	23,260
AYİB-dən kredit	ABŞ dolları	oktyabr 2035-ci il	423,502	33,000
AlB tərəfindən zəmanət olunmuş kredit	ABŞ dolları	dekabr 2032-ci il	423,014	43,708
Cəmi borc öhdəlikləri			6,925,827	750,205

31 dekabr 2022-ci ildə Qrupun ABŞ dolları 1 aylıq LIBOR və ABŞ dolları 6 aylıq LIBOR ilə əlaqəli dəyişkən faiz dərəcələri olan borclar üzrə riskləri müvafiq olaraq 794,573 ABŞ dollarına və 3,941,893 ABŞ dollarına bərabər olmuşdur (31 dekabr 2021-ci il: müvafiq olaraq 1,370,117 ABŞ dolları və 3,836,201 ABŞ dolları).

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

14. Borc öhdəlikləri və dövlət qrantı (davamı)**Dövlət qrantı**

Qeyd 1-də göstərilən layihələrdə Qrupun pay alışıların maliyyələşdirilməsi Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 25 fevral 2014-cü il tarixli Fərmanı ilə vacib sosial-iqtisadi layihələrin maliyyələşdirilməsi üçün təsis edilmiş dövlət fondu olan ARDNF-ə tapşırılmışdır. Fərmana müvafiq olaraq, 2014-cü ildə Qrup ARDNF-ə 10 illik müddəti olan cəmi 2,516,996 ABŞ dolları məbləğində istiqrazlar buraxmışdır. İlk tanınmada Qrup istiqrazların ədalətli dəyərini oxşar maliyyə alətləri üçün bazar dərəcəsini istifadə etməklə (4.5% + 6 aylıq LIBOR) hesablamışdır və istiqrazların ədalətli dəyəri ilə balans dəyəri arasındakı 704,270 ABŞ dolları məbləğində fərqi konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda dövlət qrantı kimi tanımışdır.

31 dekabr 2022-ci il tarixinə dövlət qrantı 537,140 ABŞ dollarına (31 dekabr 2021-ci il: 559,209 ABŞ dolları) bərabər olmuşdur. 31 dekabr 2022-ci ildə başa çatan il ərzində Qrup 22,069 ABŞ dolları məbləğində (2021-ci il: 21,847 ABŞ dolları) dövlət qrantından gəlir tanımış və bu məbləğ digər gəlirin tərkibinə daxil edilmişdir.

Maliyyələşdirmə fəaliyyətindən irəli gələn öhdəliklərə dəyişikliklər

	1 yanvar 2022-ci il	Pul vəsaitlərinin hərəkətləri	Qeyri-pul vəsaitlərinin hərəkəti	Maliyyə xərçi	31 dekabr 2022-ci il
Uzunmüddətli faiz hesablanan kreditlər və borc öhdəlikləri	6,925,827	–	(969,464)	445,592	6,401,955
Uzunmüddətli icarə öhdəlikləri	17,186	–	(6,414)	831	10,772
Cari icarə öhdəlikləri	5,838	(7,165)	6,414	496	6,414
Cari faiz hesablanan kreditlər və borc öhdəlikləri	750,205	(1,008,901)	969,464	70,235	781,003
Maliyyələşdirmə fəaliyyətindən cəmi öhdəliklər	7,699,056	(1,016,066)	–	517,154	7,200,144
	1 yanvar 2021-ci il	Pul vəsaitlərinin hərəkətləri	Qeyri-pul vəsaitlərinin hərəkəti	Maliyyə xərçi	31 dekabr 2022-ci il
Uzunmüddətli faiz hesablanan kreditlər və borc öhdəlikləri	7,525,892	–	(974,742)	374,677	6,925,827
Uzunmüddətli icarə öhdəlikləri	24,404	–	(8,663)	1,445	17,186
Cari icarə öhdəlikləri	4,113	(7,181)	8,663	243	5,838
Cari faiz hesablanan kreditlər və borc öhdəlikləri	960,050	(1,195,636)	974,742	11,049	750,205
Maliyyələşdirmə fəaliyyətindən cəmi öhdəliklər	8,514,459	(1,202,817)	–	387,414	7,699,056

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

15. Aktivlərin istismardan çıxarılması ilə bağlı öhdəliklər

Qrup neft-qaz avadanlıqlarının istismardan çıxarılması ilə bağlı hüquqi və praktiki təcrübədən irəli gələn öhdəlik daşıyır. Aktivlərin istismardan çıxarılması ilə əlaqəli öhdəliklər üzrə ehtiyatların hərəkəti aşağıda göstərilir:

	31 dekabr 2022-ci il	31 dekabr 2021-ci il
İlkin balans dəyəri	199,458	183,052
İl ərzində əlavə öhdəlik	11,196	7,700
Cari dəyər diskontunun ləğv edilməsi	10,237	8,554
Diskont dərəcəsinin nəzərdən keçirilməsinin təsiri	(37,312)	152
Qalıq balans dəyəri	183,579	199,458

ŞD HPBS-nin, CQBK və TANAP ESHA-nın müddəalarına uyğun olaraq, bütün podratçı tərəflər ŞD HPBS-nin və CQBK və TANAP-ın müddəti başa çatandan sonra tikinti aktivlərinin istismardan çıxarılması və sökülməsini maliyyələşdirmək üçün istifadə ediləcək ləğv etmə fonduna qoyuluşlar etmək öhdəliyini daşıyırlar.

ŞD HPBS-nin müddəalarına uyğun olaraq, istismardan çıxarma fondunun maksimal məbləği əsaslı məsrəflərin 10%-dən artıq ola bilməz. Aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə öhdəliklər hər maliyyə ilinin sonunda artıq istifadədə olan aktivlərlə bağlı çəkilmiş kapital məsrəfləri əsasında qiymətləndirilir. ŞD HPBS-də istifadə edilən hasilat qurğularının ləğv edilməsi üçün təxmin edilən diskontlaşdırılmamış xərcdə Qrupun payı 31 dekabr 2022-ci il tarixinə 235,773 ABŞ dolları (31 dekabr 2021-ci il: 231,317 ABŞ dolları) olmuşdur. Qrup istismardan çıxarma öhdəliyinin qiymətləndirilməsində 4.32% (31 dekabr 2021-ci il: 3%) inflyasiya dərəcəsindən istifadə etmişdir. Qrup gözlənilən istismardan çıxarılma xərclərini diskont etmək üçün pulların vaxt dəyərinin cari bazar qiymətləndirmələrini əks etdirən 7.20% (31 dekabr 2021-ci il: 4.08%) dərəcəni istifadə etmişdir.

31 dekabr 2022-ci il tarixinə Qrupun CQBK qurğularının istismardan çıxarılması ilə bağlı gözlənilən diskont edilməmiş xərclərdə payı 38,600 ABŞ dolları (31 dekabr 2021-ci il: 36,566 ABŞ dolları) olmuşdur. Qrup ESHA-nın qüvvəsinə xitam veriləndə istismardan çıxarma öhdəliyinin qiymətləndirilməsində 2.5% (31 dekabr 2021-ci il: 2.5%) inflyasiya dərəcəsindən istifadə etmişdir. Qrup gözlənilən istismardan çıxarma xərclərini diskont etmək üçün pulun vaxt dəyərinin cari bazar qiymətləndirmələrini əks etdirən 8% (31 dekabr 2021-ci il: 8%) dərəcəsindən istifadə etmişdir.

31 dekabr 2022-ci il tarixinə Qrupun TANAP boru kəməri obyektlərinin istismardan çıxarılması üçün gözlənilən diskont edilməmiş dəyerdə payı 219,421 ABŞ dolları (31 dekabr 2021-ci il: 219,421 ABŞ dolları) olmuşdur. Qrup ESHA-nın qüvvəsinə xitam veriləndə istismardan çıxarma öhdəliyinin qiymətləndirilməsində 2.02% (31 dekabr 2021-ci il: 2.24%) inflyasiya dərəcəsindən istifadə etmişdir. Qrup gözlənilən istismardan çıxarılma xərclərini diskont etmək üçün pulların vaxt dəyərinin cari bazar qiymətləndirmələrini əks etdirən 6.3% (31 dekabr 2021-ci il: 6.7%) vergidən əvvəlki dərəcəni istifadə etmişdir.

16. Ticarət və digər kreditor borcları, hesablanmış öhdəliklər

Ticarət və digər kreditor borcları və hesablanmış öhdəliklər əsas etibarlı ilə 31 dekabr 2022-ci və 31 dekabr 2021-ci il tarixlərinə ŞD layihəsinin 2-ci Fazasının işlənməsi, CQBK-nin genişləndirilməsi və TANAP Faza 0 və 1-in əməliyyatı ilə bağlı olan öhdəliklərdən ibarətdir.

17. Gəlirlər

31 dekabrda başa çatan il üzrə Qrupun gəlirləri aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	2022	2021
Qazın satışından gəlirlər	887,003	382,840
Xam neftin satışından gəlirlər	182,198	135,093
Qazın nəqlindən gəlirlər	1,580,756	1,245,159
Cəmi gəlirlər	2,649,957	1,763,092

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

17. Gəlirlər (davamı)

ŞD HPBS-nin müddəalarına uyğun olaraq, neft və qazdan əldə edilən mənfəət hər bir təqvim rübünün sonuna Podratçı Tərəflərin əldə etdiyi vergidən sonrakı real səmərəlilik dərəcəsinə müvafiq olaraq Hökumət və Podratçı Tərəflər arasında bölüşdürülür. 2021-ci ilin dörd rübü və 2022-ci ilin 1-ci rübü ərzində mənfəət nefti və qazı Podratçı tərəflərin xeyrinə 55% və 45% nisbətində bölüşdürülmüşdür. 2022-ci ilin 2-ci rübündən başlayaraq mənfəət nefti və qazı 55% və 45% nisbətində Dövlətin xeyrinə bölüşdürülmüşdür.

Aşağıda 31 dekabrda Qrupun müştərilərlə müqavilələrdən gəlirlərinin bölüşdürülməsi göstərilir:

31 dekabr 2022-ci il	Neft-qaz	Paylanma	Cəmi
Mal və ya xidmətin növü			
Təbii qazın satışı	887,003	–	887,003
Xam neftin satışı	182,198	–	182,198
Nəqldən gəlirlər	–	1,580,756	1,580,756
Cəmi	1,069,201	1,580,756	2,649,957
Azərbaycan	1,069,201	12,228	1,081,429
Gürcüstan	–	6,584	6,584
Türkiyə	–	1,561,944	1,561,944
Cəmi	1,069,201	1,580,756	2,649,957
Müəyyən vaxtda çatdırılmış mallar	1,069,201	–	1,069,201
Müəyyən müddət ərzində göstərilmiş xidmətlər	–	1,580,756	1,580,756
Cəmi	1,069,201	1,580,756	2,649,957
31 dekabr 2021-ci il			
Mal və ya xidmətin növü			
Təbii qazın satışı	382,840	–	382,840
Xam neftin satışı	135,093	–	135,093
Nəqldən gəlirlər	–	1,245,159	1,245,159
Cəmi	517,933	1,245,159	1,763,092
Azərbaycan	517,933	4,412	522,345
Gürcüstan	–	2,173	2,173
Türkiyə	–	1,238,574	1,238,574
Cəmi	517,933	1,245,159	1,763,092
Müəyyən vaxtda çatdırılmış mallar	517,933	–	517,933
Müəyyən müddət ərzində göstərilmiş xidmətlər	–	1,245,159	1,245,159
Cəmi	517,933	1,245,159	1,763,092

18. Satışların maya dəyəri

31 dekabr tarixində tamamlanan il üzrə Qrupun satışlarının maya dəyəri aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	Qeyd	2022	2021
Neft-qaz aktivlərinin köhnəlməsi və tükənməsi	6	331,363	313,012
Digər xərclər	5	13,553	15,705
		344,916	328,717

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

19. Faiz gəliri

31 dekabrda başa çatan il üzrə Qrupun faiz gəliri aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	Qeyd	2022	2021
Mənbədə tutulan vergi öhdəliyindən azad edilməsindən gəlir		47,571	–
STEAŞ-dan alınacaq kredit üzrə hesablanmış gəlir	9	18,070	22,020
Depozitlər üzrə gəlir	11	10,133	480
BOTAŞ-dan alınacaq kredit üzrə hesablanmış gəlir	9	8,245	10,397
Digər faiz gəliri		3,025	1,104
Cəmi faiz gəliri		87,044	34,001

ÖMV üzrə öhdəlikdən azadolunmadan faiz gəlirləri

1 yanvar 2022-ci il tarixindən qüvvəyə minən Vergi Məcəlləsinə edilən dəyişiklik nəticəsində Qrupun 2014-2021-ci illər üzrə digər uzunmüddətli öhdəliklərdə tanınan yığılmış ÖMV öhdəliyi üzrə qalığı 47,571 ABŞ dolları məbləğində faiz gəliri kimi qeydə alınmışdır.

20. Vergilər

31 dekabrda başa çatan il üzrə Qrupun mənfəət vergisi xərci aşağıdakılardan təşkil olunmuşdur:

	2022	2021
Cari mənfəət vergisi xərci	12,557	9,612
Təxirə salınmış vergi (faydası)/xərci	(43,140)	8,021
Mənfəət vergisi (faydası)/xərci	(30,583)	17,633

Gözlənilən və faktiki vergi ödənişi arasında üzvləşdirmə aşağıda təqdim olunur:

	2022	2021
Vergidən əvvəlki mənfəət	1,577,816	813,030
Yerli qanunvericiliyə uyğun olaraq müəyyən edilmiş 20 faiz dərəcəsi ilə nəzəri vergi xərci	315,563	162,606
Fərqli vergi dərəcəsinin törəmə müəssisəyə təsiri (27%)	3,177	2,602
Vergi tutulmayan gəlir	(306,269)	(149,272)
Əvvəllər tanınmamış təxirə salınmış vergisinin tanınması	(43,325)	–
Digər	271	1,697
Mənfəət və ya zərərdə əks etdirilən mənfəət vergisi (faydası)/xərcləri	(30,583)	17,633

Qrup konsolidasiya edilmiş vergi bəyannaməsini təqdim etmir. Qrupun cari strukturu baxımından Qrupun ayrı-ayrı müəssisələrinin vergi zərərləri və cari vergi aktivləri Qrupun digər müəssisələrinin cari vergi öhdəlikləri və vergiyə cəlb olunan mənfəəti ilə əvəzləşdirilə bilməz və müvafiq olaraq, vergilər konsolidasiya edilmiş vergi zərəri mövcud olanda belə hesablanma bilər. Bu səbəbdən, təxirə salınmış vergi aktivləri və öhdəlikləri yalnız vergiyə cəlb olunan eyni müəssisəyə aid olduqda qarşılıqlı şəkildə əvəzləşdirilir.

Əvvəlki illərdə Şirkət yığılmış zərərlər üzrə təxirə salınmış vergi aktivlərini tanımamışdır, çünki vergi itkilərinin gələcək dövrə ötürülə biləcəyi növbəti beş il ərzində həmin zərərlərdən tam istifadə etməyi gözləməmişdir. 1 yanvar 2022-ci il tarixindən qüvvəyə minən Azərbaycanın vergi qanunvericiliyinə dəyişiklik nəticəsində Şirkət vergi hesabatlarının hazırlanmasında kassa metodundan hesablaşma metoduna keçmişdir. Nəticədə, 31 dekabr 2022-ci il tarixinə Şirkət yığılmış gələcək dövrə köçürülmüş zərərlərə münasibətdə 43,325 ABŞ dolları (31 dekabr 2021-ci il: sıfır) məbləğində təxirə salınmış vergi aktivini tanımışdır.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

20. Vergilər (davamı)

31 dekabr 2022-ci il tarixinə Qrupun törəmə müəssisələrinə təxirə salınmış vergi öhdəliyi tanınmayan investisiyalarla bağlı müvəqqəti fərqlər cəmi 2,272,558 ABŞ dollarına bərabərdir (31 dekabr 2021-ci il: 673,915 ABŞ dolları). Qrup onun törəmə müəssisələrinin bölüşdürülməmiş mənfəətinin yaxın gələcəkdə bölüşdürülməyəcəyini gözləyir.

31 dekabr 2022-ci il tarixinə Qrupun ödənilməli olan mənfəət vergisi 12,032 ABŞ dollarına bərabər olmuşdur (31 dekabr 2021: 8,842 ABŞ dolları).

ŞD layihəsi çərçivəsində vergilərin tutulması

ŞD HPBS-nin müddəalarına uyğun olaraq, podratçı tərəflər ŞD layihəsi əsasında əməliyyatlara aid olan mənfəət vergilərinin ödənilməsinə görə məsuliyyət daşıyır. Həmin müddəalara uyğun olaraq, Azərbaycan Respublikasının müvafiq dövlət orqanı Dövlət büdcəsinə hər bir podratçı tərəfin mənfəət vergisini ödəyir və müvafiq məbləğin əvəzini dövlətə aid olan kondensat və təbii qazla qaytarır. Beləliklə, 2022-ci və 2021-ci illər üçün ŞD ilə bağlı mənfəət vergisi tanınmamışdır. ŞD HPBS-nin müddəalarına uyğun olaraq, Qrup müəyyən standart əməliyyat vergilərindən, o cümlədən Azərbaycanın əlavə dəyər vergisindən azaddır.

CQBK layihəsi çərçivəsində vergilərin tutulması

SGC Midstream MMC vergi orqanları qarşısında vergilərlə bağlı bütün məsələlərdə SCPC şirkətini özünün təmsilçisi seçmişdir, belə ki, Qrup Azərbaycan ESHA-ya uyğun olaraq vergi seçən səhmdar deyildir. SCPC şirkəti gəlir və çıxımlarına və nəql etdiyi təbii qaza görə Azərbaycanda mənfəət vergisinə və Gürcüstanda minimal vergiyə görə məsuliyyət daşıyır. Bu vergilər vergi seçməyən səhmdarlara, o cümlədən Qrupa aid edilə bilər.

Aşağıdakı vergilər tətbiq edilmişdir:

- ▶ Azərbaycanda sabit 27% dərəcə ilə mənfəət vergisi;
- ▶ Gürcüstanda sabit 25% dərəcə ilə mənfəət vergisi;
- ▶ 2022-ci və 2021-ci illərdə Gürcüstan-Türkiyə sərhədinə çatdırılmış min kub metr qaz üzrə müvafiq olaraq 3.36 və 3.30 ABŞ dolları dərəcəsi ilə Gürcüstanda minimal vergi ("GMV").

Gürcüstanda mənfəət vergisi və minimal vergi

Gürcüstan ESHA-ya uyğun olaraq, SCPC şirkəti Gürcüstanda aparılan əməliyyatlardan əmələ gələn gəlirdən təsbit 25% dərəcəsi ilə mənfəət vergisini ödəməlidir. SCPC şirkəti maliyyə ili ərzində vergi tutulan mənfəət əldə etməsə, o, GMV-ni ödəməlidir. Əvvəlki dövrlər üzrə GMV gələcək dövrlərə məhdudiyət qoyulmadan köçürülməli və SCPC şirkətinin Gürcüstanda gələcək mənfəət vergisi öhdəliyinə aid edilməlidir. Qrup ehtimal edir ki, GMV Gürcüstan ESHA əsasında mənfəət vergisini aşacaq.

Mənfəət vergisi üzrə ehtiyat əsasən Qrupun 31 dekabr 2022-ci və 2021-ci il tarixində başa çatan il üzrə Azərbaycan mənfəət vergisi xərcində, Gürcüstan minimal vergi xərcində və SCPC şirkətinin təxirə salınmış vergi xərcində payından ibarətdir.

SCPC şirkətinin təxirə salınmış vergi öhdəlikləri MHBS və ESHA əsasında uçot prinsipləri arasındakı fərqlərdən (hesablamalar və kassa prinsipi) irəli gələn müvəqqəti fərqlər üzrə hesablanır. 31 dekabr 2022-ci il tarixinə Qrupun SCPC şirkətinin təxirə salınmış vergi öhdəliklərində payı 20,218 ABŞ dolları (31 dekabr 2021-ci il: 20,033 ABŞ dolları) təşkil etmişdir.

TANAP A.Ş.-in əməliyyat vergisi

Türkiyə Respublikası ilə TANAP A.Ş. arasında imzalanmış sazişə uyğun olaraq müəyyən edilmişdir ki, TANAP A.Ş.-nin korporativ mənfəət vergisi yalnız boru kəməri istifadəyə verildikdən sonra boru kəməri ilə ötürülən təbii qazın həcminə əsaslanacaq. 7 aprel 2017-ci il tarixində alınmış vergilərin ödənilməsinə dair göstərişə uyğun olaraq TANAP A.Ş.-dən korporativ vergi tutulmur. TANAP A.Ş. giriş məntəqəsində ölçülmüş qazın hər min kub metri üzrə 6.44 ABŞ dolları məbləğində (2021-ci il: qazın hər min kub metri üzrə 6.31 ABŞ dolları) vergi ödəməlidir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

21. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar

Ümumi nəzarət altında olan əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

31 dekabr 2022-ci il tarixinə və həmin tarixdə başa çatan il üzrə								
Əlaqəli tərəf	Borc öhdəlikləri (cari və uzunmüddətli)		Debitor borcları	Kredit üzrə debitor borcları (cari və uzunmüddətli)		Gəlirlər	Əlaqəli tərəflərdən alınmış məbləğlər	Əlaqəli tərəflərə ödənilmiş məbləğlər
	Avans ödənişləri							
ARDNF (Qeyd 14)	2,472,257	-	-	-	-	-	-	42,651
AzŞD (Qeyd 7)	-	2,368,761	-	-	-	-	-	514,292
AzCQBK (Qeyd 7)	-	732,261	-	-	-	-	-	52,828
SOCAR MİƏİ	-	-	-	-	-	-	-	800
AQTŞ (Qeyd 12)	-	-	161,570	-	2,029,163	1,944,747	-	-
BOTAŞ (Qeyd 9, 12, 14)	486,395	-	37,165	147,503	446,425	512,859	66,800	-
STEAS (Qeyd 9, 14)	113,504	-	-	267,412	-	93,520	93,520	-
Əlaqəli tərəflər üçün cəmi	3,072,156	3,101,022	198,735	414,915	2,475,588	2,551,126	770,891	
Əlaqəli və əlaqəli olmayan tərəflər üçün cəmi	7,182,958	3,106,641	224,810	414,915	2,704,868			
31 dekabr 2021-ci il tarixinə və həmin tarixdə başa çatan il üzrə								
Əlaqəli tərəf	Borc öhdəlikləri (cari və uzunmüddətli)		Debitor borcları	Kredit üzrə debitor borcları (cari və uzunmüddətli)		Gəlirlər	Əlaqəli tərəflərdən alınmış məbləğlər	Əlaqəli tərəflərə ödənilmiş məbləğlər
	Avans ödənişləri							
ARDNF (Qeyd 14)	2,319,779	-	-	-	-	-	-	441,437
AzŞD (Qeyd 7)	-	1,854,469	-	-	-	-	-	-
AzCQBK (Qeyd 7)	-	679,433	-	-	-	-	-	-
SOCAR MİƏİ	-	-	-	-	-	-	-	531
AQTŞ (Qeyd 12)	-	-	149,532	-	1,114,398	1,019,570	-	-
BOTAŞ (Qeyd 9, 12, 14)	841,239	-	36,799	204,783	430,461	444,263	50,600	-
STEAS (Qeyd 9, 14)	195,731	-	-	341,992	-	70,840	70,840	-
Əlaqəli tərəflər üçün cəmi	3,356,749	2,533,902	186,331	546,775	1,544,859	1,534,673	563,408	
Əlaqəli və əlaqəli olmayan tərəflər üçün cəmi	7,676,032	2,537,145	212,345	546,775	1,763,092			

SOCAR MİƏİ

Xam neft satışı üzrə agentlik müqaviləsinə əsasən, Qrup ŞD HPBS nefti ilə bağlı ticarət və marketing agentini kimi SOCAR-ın törəmə müəssisəsi olan SOCAR Marketing və Əməliyyatlar idarəsini ("SOCAR MİƏİ") təyin etmişdir. SOCAR MİƏİ Qrupdan satılmış xam neftin dəyərinin 0.5%-i dərəcəsində (ƏDV daxil) agentlik və marketing xidmətləri üçün komissiya haqlarını tutur.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

21. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar (davamı)

AQTŞ

AQTŞ ŞD qazının satılması ilə bağlı marketing, uçot, billing, ödəmə və digər inzibati əməliyyatlar üzrə hesabatların hazırlanması üçün təsis edilmiş şirkətdir. 31 dekabr 2022-ci il tarixində başa çatan il üzrə AQTŞ-dən daxilolmalar qazın AQTŞ-yə satılmasından 844,731 ABŞ dolları (2021-ci il: 253,611 ABŞ dolları) məbləğində və təbii qazın TANAP vasitəsilə nəql edilməsi üzrə 1,100,016 ABŞ dolları məbləğində (2021-ci il: 773,627 ABŞ dolları) alınmış pul vəsaitlərindən ibarətdir.

Qrup 8 fevral 2022-ci il tarixində SOCAR ilə AQTŞ arasında bağlanmış QTM ilə əlaqədar 31 dekabr 2022-ci il tarixində başa çatan il üzrə 24,284 ABŞ dolları məbləğində mənfəətin müvafiq hissəsini digər gəlir kimi tanıyırdır.

Ümumi nəzarət altında olan əlaqəli tərəflər qarşısında öhdəliklər Qeyd 23-də açıqlanır.

Əsas rəhbərlik heyəti

31 dekabr 2022-ci və 2021-ci il tarixlərinə baş rəhbərlik heyəti Qrupun Baş direktoru, Baş direktorun müavini və 3 departament direktorundan ibarət olmuşdur. Baş rəhbərlik heyətinin üzvlərinə ödənilən məcmu haqq və bu kateqoriya daxilində tam ştat əsası ilə haqq alan müəyyən edilmiş rəhbərlərin sayı aşağıdakı kimidir:

	2022	2021
Məcmu haqq	245	244
Şəxslərin sayı	5	5

Həmçinin, 31 dekabr 2022-ci il tarixində başa çatan il ərzində Şirkət, 2014-cü ilin dekabr ayında imzalanmış Operator xidmətləri haqqında razılaşma əsasında, cəmi 1,468 ABŞ dolları (2021-ci il: 1,667 ABŞ dolları) məbləğində SOCAR Upstream Management International MMC və SOCAR Midstream Operations MMC tərəfindən təqdim edilmiş idarəetmə xidmətləri üçün xərclər çəkmişdir.

22. Maliyyə risklərinin idarə edilməsinin məqsədləri və prinsipləri

Maliyyə riski amilləri

Fəaliyyətin adi gedişində Qrup kredit, likvidlik və bazar risklərinə məruz qalır. Bazar riski valyuta məzənnələri və faiz dərəcələri dəyişmələri nəticəsində yaranır. Qrupun ümumi risk idarəetmə proqramı maliyyə bazarlarının qeyri-müəyyənlikləri əhatə edir və Qrupun maliyyə fəaliyyətinə potensial mənfəət təsiri azaltmağı nəzərdə tutur. Maliyyə nəticələrinə təsir edə bilən müxtəlif risklərin səmərəli şəkildə idarə edilməsi üçün Qrupun əsas strategiyası güclü maliyyə mövqeyinin qorunub saxlanmasıdır. İdarəetmə üzrə müəyyən edilmiş rəsmi prosedurların olmamasına baxmayaraq, Qrupun rəhbərliyi maliyyə risklərini cari bazar mövqeyinə istinadən müəyyən edir və qiymətləndirir.

(i) Faiz dərəcəsi riski

Qrup dəyişkən faiz dərəcələri ilə maliyyə öhdəlikləri və aktivləri üzrə faiz dərəcəsi riskinə məruz qalır. Bu riski azaltmaq üçün, Qrupun rəhbərliyi cari faiz dərəcəsi mühitinin dövrü təhlilini aparır və təhlilin nəticələrinə əsasən rəhbərlik maliyyələşmənin sabit dərəcəli və ya dəyişkən dərəcəli əsasla əldə edilməsinin daha əlverişli olması barədə qərar verir.

Faiz hesablanan öhdəliklər və aktivlərin əksəriyyəti üçün dəyişkən faiz Qrup qarşısında LIBOR-da dəyişikliklər səbəbindən baş verən faizin ödənilməsi və alınmasında dəyişikliklər riskini yaradır.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

22. Maliyyə risklərinin idarə edilməsinin məqsədləri və prinsipləri (davamı)**Maliyyə riski amilləri (davamı)**

2022	Dəyişən göstəricidə dəyişiklik		Vergidən əvvəlki zərərə təsir	
	Artma	Azalma	Artmadan sonra	Azalmadan sonra
LIBOR	+2.45	-2.45	(88,644)	88,644

2021	Dəyişən göstəricidə dəyişiklik		Vergidən əvvəlki mənfəətə təsir	
	Artma	Azalma	Artmadan sonra	Azalmadan sonra
LIBOR	+1.25	-0.25	(25,826)	4,838

(ii) Kredit riski

Maliyyə alətləri bu və ya digər dərəcədə kredit risklərinə məruz qalır. Qrup debitor borcları portfeli, pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri, depozitlər, debitor borcları və digər cari və uzunmüddətli aktivlərlə əlaqədar kredit riskinə məruz qalır və qarşı-tərəfin öhdəliklərinin yerinə yetirmədiyi təqdirdə zərər çəkə bilər.

Qrupun kredit riski 31 dekabr 2022-ci və 31 dekabr 2021-ci il tarixlərinə maksimal risk həcmi müvafiq olaraq 2,018,721 ABŞ dolları və 1,317,616 ABŞ dolları məbləğində olmaqla, qarşı-tərəfin öhdəliklərini yerinə yetirmədiyindən irəli gəlir.

Qrup pul vəsaitlərini kredit etibarlılığı yüksək olan (əsasən kredit reytingi agentlikləri tərəfindən A1 reytingini almış) maliyyə institutlarında yerləşdirir. Qrup adətən tanınmış və etibarlı üçüncü tərəflərlə ticarət aparır. Qrupun siyasətinə görə, kondensat alıb-satmaq istəyən bütün sifarişçilər akkreditivlərin buraxılmasını əldə etməlidirlər. Qaz satışları AQTŞ vasitəsilə dövlət müəssisələri və ya güclü maliyyə vəziyyəti olan müəssisələrlə aparılır.

(iii) Likvidlik riski

Qrup vəsaitlərin çatışmazlığı riskini müntəzəm qaydada xalis maliyyə borcu göstəricisini təhlil etməklə nəzarət altında saxlayır. Xalis maliyyə borcu cəmi maliyyə öhdəlikləri və pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri arasında yaranan fərqdən ibarətdir. Qrupun məqsədi kreditlərdən istifadə etməklə maliyyələşdirmənin fasiləsizliyi və çevikliyi arasında tarazlığı saxlamaqdır.

Aşağıdakı cədvəllərdə Qrupun müqavilələr üzrə diskontlaşdırılmamış ödənişləri əsasında 31 dekabr 2022-ci və 31 dekabr 2021-ci il tarixlərinə maliyyə öhdəliklərinin müddətlərinin icmalı əks etdirilmişdir:

2022	Tələb əsasında	3-12 ay	1-5 il	>5 il	Cəmi
Ticarət və digər kreditor borcları	–	61,515	–	–	61,515
Hesablanmış öhdəliklər	–	42,473	–	–	42,473
İcarə öhdəlikləri	1,964	5,530	11,337	–	18,831
Faiz hesablanan borc öhdəlikləri	–	1,097,620	6,120,031	1,778,137	8,995,788
Cəmi	1,964	1,207,138	6,131,368	1,778,137	9,118,607

2021	Tələb əsasında	3-12 ay	1-5 il	>5 il	Cəmi
Ticarət və digər kreditor borcları	–	54,155	–	–	54,155
Hesablanmış öhdəliklər	–	39,675	–	–	39,675
İcarə öhdəlikləri	1,769	5,396	18,681	–	25,846
Faiz hesablanan borc öhdəlikləri	–	936,393	6,573,990	1,598,761	9,109,144
Cəmi	1,769	1,035,619	6,592,671	1,598,761	9,228,820

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

22. Maliyyə risklərinin idarə edilməsinin məqsədləri və prinsipləri (davamı)

Maliyyə riski amilləri (davamı)

(iv) Məzənnə riski

Şirkətin funksional valyutası ABŞ dollarıdır və maliyyə aktivləri/öhdəlikləri əsasən ABŞ dolları ilə ifadə edilir. Şirkət məzənnə dəyişikliyinə xarici valyutada ifadə edilmiş aktiv və öhdəliklərə çevrilməsinə təsiri nəticəsində yaranan xarici valyuta riskinə məruz qalır. Valyuta riski gələcək əməliyyatlar və qeydə alınmış aktiv və öhdəliklər səbəbindən yaranır. Bu risklər xarici valyuta mövqeyinin monitorinqi və təhlili (davamı) ilə balanslaşdırılır.

(v) Kapitalın idarə edilməsi

Kapitalın idarə edilməsində Qrupun əsas məqsədi düzgün investisiya qərarları qəbul etməklə biznes əməliyyatlarının maliyyələşdirilməsi və davam etdirilməsi üçün güclü kapital bazasının təmin edilməsi və hökumətin, investorun və kreditörün işgüzar fəaliyyətinin dəstəklənməsindən ibarətdir. Qrup idarə etdiyi məcmu kapitalı aşağıdakı kimi hesablayır:

	31 dekabr 2022-ci il	31 dekabr 2021-ci il
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri (Qeyd 14)	6,401,955	6,925,827
Qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi (Qeyd 14)	781,003	750,205
Çıxılın: pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (Qeyd 11)	(206,132)	(235,481)
Xalis borc	6,976,826	7,440,551
Ana şirkətin səhmdarlarına aid olan kapital	3,415,370	2,236,604
Kapital	10,392,196	9,677,155
Ödəmə qabiliyyəti əmsali	67%	77%

Qrupun kapitalın idarə edilməsində cari hədəfi borcun kapitalla nisbətini 65%-80%: 35%-20% daxilində saxlamaqdır (31 dekabr 2021-ci il: 75%-85%: 25%-15%).

(vi) Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri

Maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin ədalətli dəyəri qiymətləndirmə tarixində bazar iştirakçıları arasında baş tutacaq əməliyyat əsnasında aktivin satılması üçün qəbul olunacaq və ya öhdəliyin ötürülməsi üçün ödəniləcək məbləği əks etdirir. Maliyyə alətlərinin təxmin edilən ədalətli dəyəri Qrup tərəfindən mövcud bazar məlumatlarından (əgər mövcud olarsa) və müvafiq qiymətləndirmə metodlarından istifadə etməklə müəyyən edilmişdir. Lakin, təxmin edilən ədalətli dəyərin müəyyən edilməsi üçün bazar məlumatlarını şərh edərkən peşəkar mülahizələr irəli sürmək vacibdir. Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini müəyyən edərkən rəhbərlik bütün mövcud bazar məlumatlarından istifadə etmişdir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

22. Maliyyə risklərinin idarə edilməsinin məqsədləri və prinsipləri (davamı)

Maliyyə riski amilləri (davamı)

Ədalətli dəyərlər qiymətləndirilərkən, aşağıdakı metod və fərziyyələr istifadə edilmişdir:

- (i) Cari maliyyə aktivləri və öhdəlikləri, əsas etibarlı ilə bu alətlərin cari olduğuna görə, balans dəyərlərini təxmin edir;
- (ii) Uzunmüddətli sabit dərəcəli və dəyişən dərəcəli debitor borcları/borc öhdəlikləri Qrup tərəfindən faiz dərəcələri, ölkə üzrə xüsusi risk amilləri, müştərinin fərdi krediti ödəmə qabiliyyəti və maliyyələşdirilən layihənin risk xüsusiyyətləri kimi parametrlərə əsaslanaraq Səviyyə 3-ün giriş məlumatlarından istifadə etməklə qiymətləndirilir.
- (iii) Avrobondlar Səviyyə 1-in giriş məlumatlarından istifadə edərək bazar qiymətləri əsasında qiymətləndirilir.

Qrupun faiz hesablanan borc öhdəlikləri və kredit üzrə debitor borclarının ədalətli dəyəri hesabat dövrünün sonundakı bazar üzrə borc faiz dərəcəsinə əks etdirən diskot dərəcəsinə istifadə etməklə diskont edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti ("DPVH") metodunu tətbiq etməklə müəyyən edilir.

23. Təəhhüdlər və şərti öhdəliklər

ŞD HPBS-də iştirak payı ilə bağlı təəhhüdlər

17 dekabr 2013-cü il tarixində ŞD konsorsiumu Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda ŞD qaz yatağının işlənilməsinin 2-ci mərhələsi üçün yekun investisiya qərarını elan etmiş və ŞD HPBS-yə Altıncı, Yeddinci və Səkkizinci Əlavələri imzalamışdır. Qrup öz iştirak payına uyğun olaraq ŞD layihəsi ilə əlaqədar xərclərin maliyyələşdirilməsi öhdəliyini daşıyır.

31 dekabr 2022-ci il tarixinə ŞD HPBS üzrə operator bir sıra kapital qoyuluşları ilə bağlı öhdəlikləri öz üzərinə götürmüş və ya götürməsi gözlənilir. Qrup qeyd olunan kapital xərcləri üzrə öhdəliklərin 6.67% hissəsini (Qrupa aid) 99,969 ABŞ dolları (31 dekabr 2021-ci il: 102,097 ABŞ dolları) məbləğində qiymətləndirmişdir.

TSASM və Yeni TSASM çərçivəsində əldə edilmiş əlavə iştirak payı ilə bağlı öhdəliklər

26 sayılı Qeyddə təsvir edildiyi kimi, 31 dekabr 2022-ci il tarixində başa çatan ildən sonra Qrup ŞD layihəsində və CQBK layihəsində əlavə iştirak payları və AQTŞ-dəki əlavə səhmlər üzərində nəzarəti əldə etmişdir. Müvafiq olaraq, Qrupun bu əlavə iştirak payları və səhmləri ilə bağlı öhdəlikləri sonrakı dövrdə uçota alınacaqdır.

TAP ilə bağlı təəhhüdlər

2018-ci ilin sonunda TAP AG layihənin iri maliyyə təşkilatları qrupu tərəfindən təmin edilən hesabat tarixinə 4,222,257 ABŞ dolları ekvivalentində olan 3,962,700 (üç milyard doqquz yüz altmış iki milyon yeddi yüz min) Avro məbləğində maliyyələşdirilməsi üzrə razılıq əldə etmişdir. Qrup TAP AG-də malik olduğu 20 faiz səhm üçün kredit vəsaitlərinin zəmanətçilərindən biri kimi çıxış edir. Layihənin maliyyələşdirilməsi üzrə Maliyyə Tamamlanması (müqavilədə göstəriləndiyi kimi) 31 mart 2021-ci il tarixində əldə edilmiş və Qrup da daxil olmaqla zəmanətçilərin bəzi zəmanətləri həmin tarixdə ləğv edilmişdir. Qrup, eləcə də digər zəmanətlər yalnız çox məhdud defolt hadisələri nəticəsində yaranan, Maliyyə Tamamlanmasından sonrakı dövrdə TAP AG tərəfindən mümkün ödənişlərin aparılmaması hallarına dair zəmanəti verməyə davam edir.

AQTŞ, TANAP, TAP və SCPC-də iştirak payları ilə əlaqədar təəhhüdlər

BOTAŞ şirkəti ilə uzadılmış Qazın Alqı-Satqı Müqaviləsi 30 sentyabr 2021-ci il tarixində AQTŞ və BOTAŞ, AQTŞ tərəfindən BOTAŞ-a Gürcüstan-Türkiyə sərhədində müəyyən həcmdə qazın satışı ilə bağlı qazın alqı-satqısına dair yeni müqavilə ("QASM") imzalamışdır (0.64 milyard müqavilə kubmetri ("mmkm") birinci qismən çatdırılma ilində, 2.55 mmkm ikinci çatdırılma ilində və 3.7 mmkm sabitləşmə (plato) dövründə).

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

23. Təəhhüdlər və şərti öhdəliklər (davamı)

AQTŞ, TANAP, TAP və SCPC-də iştirak payları ilə əlaqədar təəhhüdlər (davamı)

Mərhələ 2 üzrə ASM

25 oktyabr 2011-ci il tarixində SOCAR və BOTAŞ arasında ŞD layihəsinin ikinci mərhələsi üzrə hasil edilən qazın müəyyən həcmlərinin (birinci çatdırma ilində 2 mmkm, ikinci çatdırılma ilində 4 mmkm, sabitləşmə (plato) dövründə 6 mmkm) SOCAR tərəfindən BOTAŞ-a satılmasına dair qazın alqı-satqı müqaviləsi ("Mərhələ 2 üzrə ASM") imzalanmışdır. 2012-ci ilin dekabr ayında SOCAR Mərhələ 2 üzrə ASM-ə dair hüquq və öhdəlikləri AQTŞ-yə ötürmüşdür. Mərhələ 2 üzrə ASM-nin başlanma tarixi 30 iyun 2018-ci il olmuşdur.

BTC yanacaq qazı ilə bağlı BOTAŞ ilə saziş

BOTAŞ ilə sazişə əsasən AQTŞ müqavilənin müddəti başa çatanadək hər il 0.15 mmkm qazı sazişdə müəyyən olunmuş düstur əsasında hesablanan qiymətlə təmin etmək öhdəliyini daşıyır.

"South Caucasus Pipeline Option Gas Company Limited" şirkəti ilə alqı-satqı müqaviləsi (OptionCo, SCPC-nin tam mülkiyyətində olan törəmə şirkəti)

OptionCo ilə imzalanmış müqaviləyə uyğun olaraq AQTŞ hər müqavilə ili ərzində əvvəlki təqvim ilində CQBK vasitəsilə Gürcüstan ərazisindən tranzit edilmiş AQTŞ həcmələrinin maksimum beş faizini müqavilədə müəyyən edilmiş düstur əsasında hesablanmış qiymətlə təqdim etməlidir.

Gürcüstan qaz öhdəliyi üzrə ASM

Gürcüstan Neft və Qaz Korporasiyası ("GNQK") və Gürcüstan hökuməti ilə imzalanmış sazişə əsasən AQTŞ sazişdə müəyyən olunmuş düstur əsasında hesablanan qiymətlə 2023-cü ildən 2026-cı ilin sonunadək ildə təqribi 0.5 milyard kubmetr ("mkm") həcmində qaz təmin etmək öhdəliyini daşıyır.

Azəri ASM

AQTŞ, "Azerkontrakt" Açıq Səhmdar Cəmiyyəti ("Azerkontrakt") ilə imzalanmış müqaviləyə əsasən, 2023-cü ildən başlayaraq hər il minimum təqribən 1.5 mkm həcmində və müqavilədə müəyyən olunmuş düstur əsasında hesablanmış qiymətə qaz çatdırmaq öhdəliyini daşıyır.

Azərbaycan üzrə uzadılmış Qazın Alqı-Satqı Müqaviləsi

AQTŞ və Azerkontrakt, AQTŞ tərəfindən Şahdəniz qazının müəyyən həcmələrinin (2023-cü il və sonrakı illərdə illik 3.0 mkm) müqavilədə müəyyən edilmiş düstur əsasında hesablanmış qiymətlə satılması və Azerkontrakt tərəfindən alınması ilə bağlı 16 aprel 2021-ci il tarixli qaz alqı-satqısı müqaviləsinin tərəfləridir.

ŞD layihəsinin 2-ci Mərhələsi üzrə Avropa İttifaqı ölkələrində fəaliyyət göstərən alıcılar ilə uzunmüddətli Qaz Satışı üzrə Sazişlər (QSS)

2013-cü ilin sentyabr ayında SOCAR Avropa İttifaqı ölkələrində fəaliyyət göstərən alıcılar (hal hazırda: DEPA, Bulgargaz, Shell, Uniper, Axpo, ENGIE, Edison, Enel, Hera) ilə bir neçə QSS imzalamış və 2013-cü ilin dekabr ayında QSS-lər ŞD HPBS-nin müddəti bitənə qədər AQTŞ-yə ötürülmüşdür (ŞD yatağının hasilat həcmli azalanda yenidən SOCAR-a ötürmək şərti ilə). DEPA, Uniper, Shell (1-ci müqavilə), Axpo (iki müqavilə) və Bulgargaz QSS-lər üzrə başlanma tarixi 31 dekabr 2020-ci ildir. Hera və Enel üçün başlanma tarixləri 1 aprel 2021-ci il və Edison üçün 30 iyun 2021-ci il olmuşdur. İlk qaz tarixi Shell (2-ci müqavilə) və Engie üçün 1 iyun 2022-ci il olmuşdur.

Trans-Anadolu Boru Kəməri üzrə Qaz Nəqli Sazişi (TANAP QNS)

AQTŞ sazişdə müəyyən olunmuş illik rezerv edilmiş həcm ilə TANAP QNS-ə tərəfdir. QNS üzrə başlanma tarixi 1 iyul 2020-ci il olmuşdur. Təbii qazın faktiki kommersiya çatdırılması 31 dekabr 2020-ci ildən başlamışdır.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

23. Təəhhüdlər və şərti öhdəliklər (davamı)

AQTŞ, TANAP, TAP və SCPC-də iştirak payları ilə əlaqədar təəhhüdlər (davamı)

2013-cü və 2014-cü illərdə Trans-Adriatik Boru Kəməri üzrə imzalanmış QNS-lər (TAP QNS-lər)

AQTŞ sazişdə müəyyən olunmuş illik rezerv edilmiş həcm ilə 2013-cü və 2014-cü illərdə imzalanmış TAP QNS-lərə tərəfdir. TAP QNS-lər üzrə başlanma tarix 15 noyabr 2020-ci il olmuşdur. Təbii qazın faktiki kommersiya çatdırılması 31 dekabr 2022-ci il tarixində başlamışdır.

Societa Nazionale Metanodotti GTA (SNAM QNS)

AQTŞ sazişdə müəyyən olunmuş illik rezerv olunmuş tutum ilə SNAM QNS-ə tərəfdir. Başlanma tarixi (o cümlədən təbii qazın faktiki kommersiya çatdırılması) 31 dekabr 2020-ci il olmuşdur.

"Baku-Tbilisi-Ceyhan Pipeline Company" şirkəti ("BTC Şirkəti") ilə alqı-satqı müqaviləsi

BTC Şirkəti ilə imzalanmış müqaviləyə əsasən AQTŞ 2023-cü və müqavilənin xitam verilmə tarixinə qədər olan növbəti illər ərzində illik 0.15 mkm həcmində (BTC Şirkətinin illik alış həcmi azaltmaq hüququ ilə) müqavilədə göstərilmiş düstur əsasında hesablanan qiymətlə qaz təmin etmək öhdəliyi daşıyır.

TAP Əməliyyat Qazının Satışı Sazişi

TAP Əməliyyat Qazının Satışı Sazişinə ("TAP ƏQSS") uyğun olaraq, AQTŞ TAP-ın nəqliyyat sisteminin istismarı üçün zəruri olan 01 yanvar 2023-cü il tarixindən 01 oktyabr 2023-cü il tarixinədək təqribən 0.18 mkm-ə qədər qaz təchiz etməyə borcludur. Müqavilənin müddəti 01 oktyabr 2025-ci il tarixinədək tərəflərin qarşılıqlı razılığı olduğu təqdirdə uzadıla bilər.

BOTAŞ Qaz Nəqli Sazişi (BOTAŞ QNS)

TANAP "artma" (build-up) dövründə, sazişdə müəyyən olunmuş qaydada 1.9 mkm (başlanma tarixindən etibarən 12 aylıq dövr), 3.8 mkm (sonrakı 12 aylıq dövr) və başlanma tarixindən 24 ay sonra sabitləşmə (plato) dövründə 5.7 mkm həcmində illik rezerv olunmuş tutum ilə BOTAŞ QNS-ə tərəfdir. Başlanma tarixi 30 iyun 2018-ci il olmuşdur.

Çərçivə Sazişi

2036-cı ildən sonra uzunmüddətli QSS-lərin novasiya edilməsinə və QNS-lər üzrə nəql tutumunun AQTŞ-dən SOCAR-a ötürülməsinə dair Çərçivə Sazişi 19 oktyabr 2015-ci il tarixində imzalanmışdır. 28 sentyabr 2018-ci il tarixində sazişə əlavə düzəlişlər edilmişdir.

24. Cari biznes mühiti

Azərbaycan iqtisadiyyatı

İnkişaf edən bazar iqtisadiyyatı dövləti olduğu üçün, Azərbaycan Respublikası hal-hazırda daha yetkin bazar iqtisadiyyatına xas olan inkişaf etmiş biznes və tənzimləyici infrastrukturunu yaratmaqdadır.

Azərbaycan iqtisadi islahatları aparmağa və hüquqi, vergi və nizamlayıcı infrastrukturunu təkmilləşdirməyə davam edir. Azərbaycan iqtisadiyyatının gələcək sabitliyi önəmli dərəcədə bu islahatlardan, eləcə də hökumətin gördüyü iqtisadi, maliyyə və monetar tədbirlərinin effektivliyindən, həmçinin xam neftin qiyməti və Azərbaycan manatının sabitliyindən asılıdır.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

24. Cari biznes mühiti (davamı)

Azərbaycan iqtisadiyyatı (davamı)

Global təchizat zəncirlərinin pozulması, Rusiya Federasiyası ilə Ukrayna arasındakı münaqişə, eləcə də istehlakçıların mallara olan tələbatının artması 2022-ci ildə global iqtisadiyyata əhəmiyyətli inflyasiya təzyiqlərinin yaranması, o cümlədən əmtəə qiymətlərinin kəskin artması ilə nəticələnmişdir. 2022-ci il ərzində neft və qazın qiymətləri çoxillik zirvələrə çataraq əhəmiyyətli müsbət ticarət saldosu yaratmış və Azərbaycan iqtisadiyyatına xarici valyuta daxilolmalarını artırmışdır. Qiymətlər ilin sonuna yaxın azalsa da, əvvəlki bir neçə ilə müqayisədə hələ də yüksək olaraq qalır. Bu cür global tendensiyalar ölkədə yüksək inflyasiya təzyiqlərinə səbəb olmuşdur.

Bir çox ölkələrdə inflyasiya son onilliklərin ən yüksək həddinə çatmışdır. Bu şəraitdə inkişaf etmiş ölkələrdə siyasətçilər balanslarını azaltmaq və faiz dərəcələrini aqressiv şəkildə artırmaqla pul siyasətlərini sərtləşdirməyə çalışırlar. Belə sərtləşmə nəticəsində global tənəzzül baş verərsə, karbohidrogenlərə tələbat da azalacaq ki, bu da Azərbaycan iqtisadiyyatına mənfi təsir göstərə bilər.

2022-ci il ərzində global reyting agentlikləri Azərbaycan üzrə inkişaf proqnozunu yenidən nəzərdən keçirərək Azərbaycan hökumətinin kredit reytingini bir pillə artırmışlar. Bu artım son illərdə daha uğurlu fiskal idarəetmə və post pandemiya dövründə gələcək qeyri-müntəzəmiyyə tab gətirmək qabiliyyətinin artması ilə nəticələnən effektiv iqtisadi siyasətin təzahürüdür. İqtisadi canlanma və yüksək karbohidrogen qiymətləri şəraitində ehtiyatlı fiskal idarəetmə sayəsində büdcə göstəriciləri yüksək olaraq qalır və gözləniləndən daha sürətlə artır.

2022-ci və 2021-ci illər ərzində ARMB, dövr ərzində 1 ABŞ dolları üçün 1,7000 səviyyəsində sabit saxlanılan Azərbaycan manatının sabitliyini qoruyaraq, monetar şərtləri yumşaltmağa davam etmişdir. 2022-ci il ərzində ARMB pul siyasətini sərtləşdirməyə davam etmiş, nəticədə 31 dekabr 2022-ci il tarixinə yenidən maliyyələşdirmə dərəcəsi 8,25%-ə çatmışdır (31 dekabr 2021-ci il: 7,25%).

Qrupun rəhbərliyi mövcud şəraitdə iqtisadi hadisələri daim izləyir və Qrupun biznesinin davamlılığını və inkişafını dəstəkləmək üçün zəruri hesab etdiyi ehtiyat tədbirləri görür.

Türkiyə iqtisadiyyatı

2022-ci ildə Türkiyə iqtisadiyyatı qeyri-sabitlik dövrü yaşamışdır. Bu cür qeyri-sabitlikdən sonra əhəmiyyətli inflyasiya və yerli valyutanın ABŞ dolları və avro kimi əsas xarici valyutalara qarşı müvafiq olaraq 32% (2021-ci il: 80%) və 27% (2021-ci il: 65%) devalvasiyası baş vermişdir.

Rəhbərlik hesab edir ki, göstərilən hadisələr Qrupun nəticələrinə və maliyyə vəziyyətinə mənfi təsir göstərmir, çünki onun əməliyyatlarının, gəlirlərinin, xərclərinin, əmlak və avadanlığın satınalmalarının, debitor borclarının və öhdəliklərinin əksəriyyəti ilk növbədə ABŞ dolları ilə qiymətləndirilir, əmələ gəlir, ödənilir və ya digər şəkildə ölçülür və rəhbərlik Qrupun yaxın gələcəkdə fəaliyyətinin dayanıqlığı və inkişafını dəstəkləmək üçün lazım hesab etdiyi ehtiyat tədbirlərini görməkdədir.

25. Mühüm qeyri-nəzarət payı saxlanılan törəmə müəssisə

31 dekabr 2022-ci və 2021-ci il tarixlərinə TANAP A.Ş.-nin iştirak payının 49%-i qeyri-nəzarət payına sahib olan səhmdarlara aid idi. 31 dekabr 2022-ci il tarixinə QNP-nin hesablanmış qalığı 2,287,947 ABŞ dolları (31 dekabr 2021-ci il: 1,788,614 ABŞ dolları) təşkil etmişdir.

TANAP A.Ş.-nin maliyyə məlumatları aşağıda göstərilib. Bu məlumatlar şirkət daxili silinmələrdən əvvəl olan məbləğlərə əsaslanıb.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

25. Mühüm qeyri-nəzarət payı saxlanılan törəmə müəssisə (davamı)**31 dekabrda başa çatan il üzrə məcmu gəlir haqqında məlumat**

	2022	2021
Gəlirlər	1,637,705	1,291,677
Satışların maya dəyəri	(164,862)	(164,169)
Ümumi mənfəət	1,472,843	1,127,508
Ümumi və inzibati xərclər	(293,183)	(247,715)
Digər gəlir	3,039	3,376
Faiz gəliri	1,160	540
Maliyyə xərcləri	(165,422)	(191,080)
Məzənnə fərqindən gəlir, xalis	610	6
Mənfəət vergisindən əvvəl mənfəət	1,019,047	692,635
Mənfəət yergisi xərci	-	-
İl üzrə mənfəət	1,019,047	692,635
Digər məcmu gəlir	-	-
Cəmi məcmu gəlir	1,019,047	692,635
QNP-lərə aid cəmi məcmu gəlir	499,333	339,391

31 dekabrda maliyyə vəziyyəti haqqında ümumi məlumat

	2022	2021
Cari aktivlər	191,469	175,903
o cümlədən:		
<i>Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri</i>	11,228	11,287
<i>Debitor və digər debitor borcları</i>	141,809	124,414
<i>Mal-material ehtiyatları</i>	32,790	32,562
<i>Digər cari aktivlər</i>	5,642	7,640
Uzunmüddətli aktivlər	6,231,928	6,394,355
o cümlədən:		
<i>Boru kəmərinin dəyəri</i>	6,215,833	6,373,703
<i>İstifadə hüququ olan aktiv</i>	14,414	20,180
<i>Digər uzunmüddətli aktivlər</i>	1,681	472
Cari öhdəliklər	1,273,462	1,294,918
o cümlədən:		
<i>Ticarət və digər kreditor borcları və hesablanmış öhdəliklər</i>	55,363	51,459
<i>Uzunmüddətli borc öhdəliyinin cari hissəsi</i>	1,211,685	1,237,621
<i>İcarə öhdəliyinin cari hissəsi</i>	6,414	5,838
Uzunmüddətli öhdəliklər	480,656	1,625,108
o cümlədən:		
<i>Uzunmüddətli borc öhdəlikləri</i>	409,892	1,558,536
<i>Aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə öhdəliklər</i>	43,751	39,385
<i>İcarə öhdəliyi</i>	10,772	17,186
<i>Digər uzunmüddətli öhdəliklər</i>	16,241	10,001
Cəmi kapital	4,669,279	3,650,232
QNP-lərə aid kapital	2,287,947	1,788,614

*(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)***25. Mühüm qeyri-nəzarət payı saxlanılan törəmə müəssisə (davamı)****Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında ümumi məlumat**

	2022	2021
Əməliyyat	1,346,966	1,018,628
İnvestisiya	(3,860)	(2,261)
Maliyələşdirmə	(1,343,165)	(1,019,181)
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərində xalis azalma	(59)	(2,814)

26. Hesabat tarixindən sonra baş vermiş hadisələr*TSASM və Yeni TSASM*

TSASM və Yeni TSASM -a uyğun olaraq, 31 mart 2023-cü il tarixində Qrup Qeyd 7-də təsvir edildiyi kimi, AQTŞ-də əlavə səhmlər və ŞD layihəsində və CQBK layihəsində əlavə 14.35% iştirak payları üzərində nəzarət əldə etmişdir. Bu səhmlərin və iştirak paylarının əldə edilməsindən sonra, Qrupun ŞD və CQBK layihələrinin hər biri üzrə cəmi iştirak payı 21.02% olmuşdur, Qrupun AQTŞ-nin səhm kapitalında səhm payı isə 16.816%-dək artmışdır.

TAP-ın genişlənməsi

TAP AG tərəfindən elan edilmiş 2021-ci il Artan Həcm Prosesinin öhdəlik yaradan mərhələsinin bir hissəsi olaraq və TAP AG, SNAM və DESFA tərəfindən 14 noyabr 2022-ci il tarixində dərc edilmiş Layihə Təklifinə uyğun olaraq, TAP AG 2023-cü ilin yanvar ayında genişlənmənin birinci mərhələsini başlamışdır və 2026-cı ildən etibarən uzunmüddətli müqavilələr vasitəsilə ildə 1.2 mkm həcmində tutumu nəql üçün təqdim edəcəkdir. Bununla əlaqədar olaraq, AQTŞ TAP AG və SNAM şirkətləri ilə 2026-2028-ci illər üçün hər biri ildə 1 mkm həcmində qaz nəqli üzrə yeni müqavilələr bağlamışdır.

TAP AG tərəfindən dividendlərin bölüşdürülməsi

2023-cü ilin aprel ayında TAP AG öz səhmdarlarına 265,000 (iki yüz altmış beş milyon) avro (292,841 ABŞ dolları) məbləğində dividend ödəmişdir və bu dividend ödənişinin Qrupa aid hissəsi 53,000 (əlli üç milyon) avroya (58,568 ABŞ dolları) bərabər olmuşdur.